

Гыц АСПА

ЖӘА-ШЫҚӘСА РААХЫС

Алхрақәа рғынтә алхрақәа
рғынза избоз, исахауаз

2015

Гыц Асца

Жаа-шықәса раахыс. Алхрақәа рҕынтә алхрақәа
рҕынза избоз, исахауаз.
2015. – 140 д.

2004 шықәсазы Апрезидентраз алхрақәа инадыркны,
жаа-шықәса раахыс Аҕсны Аҳынтқара аполитикатә тагыла-
заашьа зеипшраз аанартуеит абри ашәкәы. Амчраз ақәҕа-
ра мацара иазкын атәыла анапхгара ирҕагылаз амчқәа ҳәа
азиҕхьазоит автор.

ЦТӨЫДА ИЦТӨХОЗ

«Жәа-шықәса раахыс (алхрақәа рҕынтә алхрақәа рахь избоз исаҳауаз)» хәа сышәкәы хьзыс изастәзеи? Архив салала, документ рацәак схы иасмырхәазеит, рыцхәқәак сцәеиламгарц, сзышьтаз ртәы умхәозар. Схаҭа ахтысқәа срылагылан, иҕаз-ианыз збон, исзым-баз саҳауан. Дара шыта аҭоурых адакьақәа еихдыршә-шәоит, сара сгәалашәарақәа роуп, убри аҭоурых ха-сыртәаауеит.

Ашәкәы ус хьзыс иастартә дәеа хтыск кәлеит. 2014 шықәса Лацара (май) 27-зы иҕалаз ахәынтқарра аила-роынтра зеахьызыгзаз аоппозициаа рапхьагылацәа, «жәа-шықәса раахыс абрахь амәа ханын!» – игәырҕе-ит, аиааира ргеит хәа ипхьазаны. «Ииааиз цьыршье-ит» – рхәеит урт роппонентцәа, уи ахтыс хәжәлар шы-неибакәыз иатцанархеит хәа агәра ргон.

Арт реиҕагылара хацыркын жәа-шықәса рапхьа, 2004 шықәсазы. Ускан иахьатәи аоппозициаа амчра рнапәҕы иҕан. Иоппозициаз ашьтахь иахьа уажәраанза амчра знапы ианыз ракәын. Реиҕыхара шыатас иама-зи? Ахәынтқаррақәа, адемократиа мәа иангылахьази, ҕыц убри амәа ылызхуази, еихаразак амчрахь анеира еимаркуан, убасқан доусы ажәлар рыпстазаашьа иаҳа еиҕытәырц злаилшаша, атәыла аэкономика, аидеоло-гия, алеишәа злаиргәҕәашаз, ақыта нхамәа злабеиаха-шаз ачыда мәақәа шимаз ауаа ақәиргәыгуан.

Зны-зынла иарбанзаалак еиҕагылаз еимаркуаз ры-мазамызт, зынҕы русурала рыдгьыл ацахь иргон, аха

алхыюцәа зларжъашаз иашьтан. Аиашацәкьа ухәозар, атәыла анапхгара иаҕагылаз ахатәы стратегиатә моа иалаказар акәын, убри ала аңсадгьыл аҕиара шыаҕан-кыла аеаңсахырц. Ус ианыкамла, аоппозиция цәырцу-ан, адемократиа иацганы, инерциалашәа.

Икалазеи Аңсны?

1993 шықәсазы аңсуаа Аиааира ргеит р-Цьынць еибашьраҕы. Аҕыц моа ишанылоз агәра ргон, аибашь-ра еиланажьыз ҳадгьыл ахәрақәа агәыхь узцәырыр-гон. Аекономика аҕиара зегьы ҕыц напаркын. Бңьар аиҕагылара ацыхәтәа пцәазар, ххала аҕычкәычра ҳа-шпарзымиааири, амоақәа рҕы аҕар ртахара шҕаҳаз-нымкылары ҳәа, ҳамчкәа ҳрықәгәыгуан.

Убаскан ирацәахон ҳоыццәа ргәынамзарақәа. Еиҳа-разак аибашьраҕ зхы аңьамыгәа ыкәыизхыз ирыхәтан ҳәа ирыпхъазоз ауаажәларраҕ ртып рмоуит. Аеконо-мика акәзар – есааира аңахь ицон, аблокада ҳазты-цуамызт. Уи уажәи-уажәи идыргәгәон, аиҳаразак аче-чен еибашьра анцәыртц ашьтахь. Зтаацәа ныкәызгарц мацара хықәкыс измаз, атачка зкырц зылшоз ахацәа Псоу ахәааҕы аңха икәрыжьюамызт. Адәныкатәи апо-литикатә қәпара лыпшәадамхеит ухәартә, ҳаиҳабыра рыхшыю зегь убрахь икан.

Ажәлар ргәынамзара зҳауан. Зказшыа қыдарақәа аибашьраан акыр иҳахәаз Арзынба В.Г., атынч моа ҳанангыла, илыпшәақәа рмаңхара ҳдырхагахон. Аиҳаразак иара иусура иапышыкласуан аибашьра аламталаз амал рацәа змимхыр цсыхәа имоуз ауаа, зегь раңхьа акриминал авторитеткәа рнапаҕы дааргарц икәпон. Ихаҕагьы дуаоы гәгәан, акраамта рыгәра игон, ииҕахкәаз рылаигзартә, аха, урт зҕыцәкьаз анеиликаа аены, имч уаҳа имхартә дақәдыршәеит. Убас сара исыпхъазоит.

Арзынба В. Г.

Излахахақөз рыла,
Арзынба В.Г. ғәғала
дычмазаөхейт, аха
ихьыз закәыз азәы
акы ааиёҗцшөмызт.
Ухәансхәанқәа урзы-
зыроыр, еиуеицшымз
авариантқәа цөыр-
цуан, ак ацкыс дәеак
иаха агәра угартө.
Цсһаөык, рхәейт,
Цсоу данаахшәа,
атакси ааникылан,
Гагра даауан. Уи

ихала Ацсны Ахәынцқарра Ахада игәабзиара
дазцааит. Иара дакадемикзаарын, поликлиниказу
хәыштәыртәзу акы дахагылан. Уб-рақа Арзынба В.Г.
хамтакы дихәышәтәуан. Ачы-мазаө ихшыбаө ашъ-
тахьтәи ацқараө еиқәатцәа кәапк аанахәейт. Убри
цқәа дарцәажәазомызт, инеиааи арыцсьеуан, аамта
цацыцхьаза иаха-иаха деицәанатәуан. Атаксист уи
ачымазара зыхкьаз дзәлымхәхейт. «Уи зыхкьаз еил-
каауп», – «академик» ацакы рацәа змаз атак ихәейт.

Ари авариант ануахалак, иаразнакцәкьа дәеакала
узәзхәыцуамызт, итабыргыцәкьаз цьушьон. Аха аамта
зегь анеилнаргалак, дәеакала анализ азууейт. Избан
«академик» ихала Апрезидент игәабзиара дзәзцааз?
Атаксист иәда уи ахьеиликаашаз тыц имамзу? Из-
бан аскатәи ихаракыу ауаөы, «академик», иөызцәак
ипымлазакәа, ихала амәа дзаныз? Ма уи иажәабжь
рылацәарц, атаксист иаха дхәартәзу? Дызлацәажәоз
закәытө чымазараз цқәа изизымхәеи? Уи зыхкьаз хәа,
цакы рацәала атак зайтәози? Зақа зцаара цөырнагозеи
хықәкыла еиёкааз ахтыс!

Зных даеа вариантк иаамтас иалацеажеон, уи еи-харазак изыбзоураз иара ижэлантэқан. Ускан Уры-стэыла Афедерация Адэныкатэи Аусқеа р-Министр Примаков Е.М., Ақсны данаа, Арзынба В.Г. Қарт ди-геит, Шевардназе Е.А.-еи иареи еидыртэалан еицир-цеажеарц. Ақсны Ахада имацара дцозма, цъара дан-дэықелах, ицхырааоцеа ицын. Иахьнаргаз, иарбан аамтаз здыруадаз, уадак аёы еицыз псшьараз еицын-рыжыит. Убра ионаз ицхырааоцеа, аоныка иангъежыи, ачымазарақеа шытыркааит, иаарлас ицсызгыи дкале-ит. Убрака, ауадаё, арадиация рыртазар хеа агера рымамызт. Ыыц ари геаанагаран, азэгыи уи цабыргы-цеќъан изхеомызт. Аофициалтэ дыррак усгыи иуахау-амызт. Аха цёууки убри ахтыс рымпыцаманшэалахан, Ахеынтқарра Ахада ичымазара убра, Қарт, ишьтикааз-шеа иатцыршьзон. 1936 шықэсазы уаќа Нестор Лакоба дтадырхазижьтеи, даеа пыт-оык уа ибжыязызижьтеи, қартаа рыгера хгомызт ианакёызаалак, уажёи Арзын-ба В.Г.-еи иоыццеи дырчмазаоит уаха изаалымтыртэ хеа агера зумгарызи? Геиихьшырак узтоз – еицыз рчымазарақеа еипшзамызт. Амала уи усцеќъа икала-зар, уи азыргара закёитэ фазарахоз адыршыа иахьа иамазам.

Зегь рацкыс зыгера узымгашаз авариант цёырыр-геит 2004 шықэсазы, Багапшь С.У. алхыоцеа рыб-жыи анирта. Амчра зцеызыз ауааи дара ирыднацеа-лози аахзаакёгылеит, аха нымшэарак зламыз ажёак реытшэомызт. Зеы укыр, зышьтахь узнымкылоз (да-еакала хэашьак узафом урт рхымоапгашьа ианаалоз, сатамыз!) аоппозициаа, «Арзынба иёагылоз шёоуп дзырчымазаоыз» хеа, иаакёгылеит. Аиаша ухёозар, ускантэи Апрезидент иёагылара ускатэи игёгеамызт, агётынчымреи агёынамзарейи зладырехьаз ауаа шма-чмызгыи. Арзынба В.Г. ихаќа игеабзиара убранза иг-

әған, иуақышыи иказшыи қсарера хәыңзакғы ры-
ламызт, ус иааивакыаз хәашыак рықөымкәа ины-
рыртә. Уи, игәабзиара блақьартә, ңыара цәеижь қөым-
чрак дақөдыршәахьазар акәын.

Ажәлар ргәаанагара дырәашьарц, ирхәон уи ичы-
мазара хацнаркхьазшәа, Москва ацара аниңоз, усқан
иeixышәтәхьазшәа. Аха иарбанзаалак убри ачы-
мазара закөыз азәы изыхәомызт, ишыхьыдаз иахьа
уажәраанза иаанхеит. Иара иңсґазаара гәакрыла иа-
ныңцәа, Москвантә ателәхәаңшрала излархәоз ала,
уи ичымазара закөыз цәахны ирыман. Избан убри
амазарта изтацәахыз? Ус икалартә, закөытә усызи
имәаңгаз? Избан?

Апрезидент Арзынба В.Г. данчымазааха, игәары-
рцахьан, Москвантә ацара рацәаны акриминалтә авто-
ритетк изааишьтызшәа. Ус иказаргы каларын. Убарт
ацарақәа ахьнырхыз еиликаарц, убри авторитет ихала
дааит хәоуп ирхәоз, избанзар иара амал зхааишьтыз
атрасса рәыцзамкәан инхеит. «Ацхыраараз ацарақәа
ааушьтзар, иаха иахьатахыз хара урт дөықәхамцози»,
– хәа Арзынба В.Г. атак кәаицеит хәа рхәоит. Автори-
тет Апрезидент диқөымчызшәа иалацәажәон хәтыр
змаз ауаа. Убра ааха иоуз Апрезидент дарчымазааит
хәа, убасқан агәра хдыргон. Ақхьатәи ажәабжьи иареи
акыр еикәәыртуан.

Дәәа вариантк еиуеиңшымыз ачыдарақәа ато, еиха-
ха-еицахауа акраамта идырбылгьон, сгәанала, ацыхә-
тәан маңк ңыара ишыақәгылеит иаха ацабырг аца-
цашәа. Излархәақәоз рыла, Арзынба В.Г. иаха зыгәра
игоз, акырза жьрацәаралагы изааигәаз шәарыцара
дрыңцеит. Дзыхьчоз цака амашыынақәа ирзынрыжыт,
дара ишыртахыз мазақәакгы ааибырхәарц. Уахь, аю-
ада, икалатәкыаз шымаз аз иаанхеит, аха иаргамахаз,
уигы маңзак, дзыхьчоз реихабы ибжьи рахаит, – «Уи

сара сыдунеихаан икастцом!» – хәә. Нас иара длыба-аргеит деимакеиҕак. Икалеи? Ус баша арахь, уауы ибарымызт, иаҳарымызт хәә иахьякәҕеҕиҕшаз, дыхә-нырымгеит. Иара идыргалеит уажәраанза ихы-игәы итамшәоз. Азә иҕаҕхья иааиҕасуаз иакәзамызт, таҕкә-ым дрылалазар акәхарын хәә, агәаанагара узкашәоит. Даргыы, рхыкәкы анагзараз, дзустазаалак азә иҕаҕхья иааҕылоз уаамызт. Алыҕшәә зеиҕшрахаз аабейт. Ацыхәтәантәи авариант иаҳа аҕабырг аланы иуҕхья-зартә икоуп. Акәымзар еҕырт ухәансхәанкәә руак аҕшәымара акхьазаарын. Икамлаз аскаҕәи хтысқәә иара ичымазара зырцасыз хәә еибыртон аҕабыргцәкә ажелар рзы иҕәахызарц.

Мышкы зны иаҳа иҕабыргыҕцәкәоу ахтыси аилкаа-кәеи рышьақәыргыларазәы иаҳа изымариахашт. Аа-мта зегыы ахәышәтәуеит. Аха иахья зны-зынла абна-абра иуаҳауа еиҕарҕшны, иаҳа ииашоу алкаа кауҕоза-роуп, уброуп зны аҕабыргцәкәа ахыыкоу, официалла ихәоу агәрамгара иаҳа иацоуп. Урткәә арака хыткаала изхахәоу ыкамкәан. Өнак дәрыҕшьаа рҕы Арзынаа ҕсрак рыман. Дара рыжелантәкәаҕы реиидыршахьян. Аҕсны аиҳабыра русушьа згәаҕхози изгәамҕхози хаз-хазхеит. Иаадыруаз хаҕак убри аҕсраҕы Арзынбак диаҕәажәон.

– Абарт ао-таацәарак, – ихәеит убри Арзынба ижә-лантәкәак рзы, – х-Апрезидент ддырманшәалозар убап.

«Убри иихәаз ханыланы хмаазои?!» – аҕсраҕы ине-из ахаҕа иаҕишьуан, акырза шыкәса анҕы ашьтахь.

Аҕсны Афырхаҕа Ака (Салыбеи) Арзынба ижәлан-тәыз Ахәынҕқарра Ахада имаз цыоукы рныр игәаҕхо-мызт. Владислав Григори-иҕа иаҳа ииашан хәә Ака ииҕхьязоз амҕахь дхьяирҕшырц, иара иаҕиҕеит аиба-шьцәа-аветеранцәа реиҕкаара «Амцахара». Уамак

хара имгакәа, иара дызпырхаганы изыпхъазоз дтадырхейт Москва. Иара идагы аполитикатә тархарақәа ма-чымхейт. Убас иршыйт Иури Воронов – Апыза-министр ихатыпуау, адепутат Анатоли Какәбаа, аиурсит Зу-раб Ачба, ахтны-қалақь Акәа апыхъа иахагылаз Гарик Аиба.

Атәылахьчара Аминистр С. Сосналиеви Ар Мчкәа Рыштаб Хада аихабы С. Дбари рматпурақәа рөынтә рхы иакөитыртөит. Макъана цкәа иузеилкаауам урт зыхдыркъаз, аха акриминал-коммерциатә структура-қәа пшәымара шыруз уакагы иубартан. Агьенерал Дбар аиёкаара «Амцахара» дахагылан. Жәлар Реи-зара дадепутатын. Ёнак гәгәала дықәгылеит, Ареспублика аэкономика җиара игәампхакәа. Иара арратә ускәа рзы Апрезидент иабжъагааысгы аус иуан. Ады-роаены иусураф днөизар, даөазөы даага ихатыпан ддыртәахьан. Уаанза аинфаркт ынтәы изхызгахъаз агьенерал игәабзиара өицәахан, ипстазаара далцит. Уигы дтадырхейт хәа ипхъаза.

Аэкономика акөзар – изышьтыцуамызт. Хныкәа-ртас өихаразак ихамаз Псоу ахәаафы атаккара өса-аира иуадаахон. Ауаа рацәан. Леишәак ашьақәыргы-лашьа рзыпшаауамызт. Амәақәа рөы автоавариақәа рыла итахоз уааы изымыпхъазо хнөиуан. Наплакы мапк аартра ачынуга шапырхагаз хәашьак узақөцо-мызт. Зыпстазаара ара иззөиөымкаауаз ықәтны Уры-стөыла иазцон. Агөынамзарақәа даараза ирацәан.

Апсны Ахөынтқарра Ахада ахтатөи иалхрақәа ааигәахон, аонытқатөи аполитикатә тагылазаашьа зда царта амамыз ала ируадааыны. Арахь Апре-зидент Арзынба В.Г., игәнаха рзымгартө, гәгәала дырчымазааын. Акөырчыжь дақөтәан, ихала дыз-гыломызт, дызтөомызт. Излархөоз ала, ихшыө бзиа өилган. Идцақәа ракөын ипхырааөцәа инарыгзоз.

Издыруадаз ицхырааюцэа иара ихызала цқа изыз-хэыцмыз проблемақәак рызбара ирышьталазар? Еилкаамз даараза ирацэаны, алхрақәа реырзыкацара еиёагылара мацаран имоапысуан. Ауаажәларра рыо-ныцқа иахьатәи, жәа-шықәса рышьтахь, аинымаа-ларақәа антагонизм аёынза иназгоз убаскан рхы рыкхьан.

Апрезидент Арзынба В. Г. ипыза-министр Рауль Ха-цъымба Ахэынтқарра Ахада иалхраз кандидатс избәхә ихёеит. Уи пыза-министрс хқака шықәса аус иухьан. Еихызарақәас имаз хәа убла акы аахгыломызт, хтәы-ла моа шыақәхалак иангылан. Виачеслав Григори-ица игәрагара абри ауаю иаха дзацсахаз азәы изеилка-ауамызт. Хацъымба Р. Ць. Урыстәыла Афедерация Апрезидент Путин В.В. диқәшәеит, рпатретқәа ёаца-за агазетқәа ирнын, реицәажәарақәа телехәацшрала иахдырбон. Еилкаан усқан Ацсны Ареспублика Апре-зиденти Урыстәыла анапхгареи еицёак гәаанагарак аёыц кандидатураз ишрымаз. Ус анакәха, Ацсны Ахә-ынтқарра Ахадас ажәлар иалырхуаз Хацъымба Р. Ць. иакәын хәа иаха агәыгра рыман. Еихаразак уи дақә-гәыгуан акандидат ихаҭа. Рыхганкгыи ргәы ртынч алх-рақәа ирдылон.

Уаанзатәи Ахэынтқарра Ахада иалхрақәа раахыс иапцаз аполитика-уаажәларратә еиёкаара «Аиҭааира» акандидат Анқәаб Александр Золотинск-ица иаақәгы-лара иёыцбарахзамызт. Хаибашьра ашьтахь Арзынба В.Г.-еи иареи еинымаалазт, уи Ацсны иалцны имцар камлаз дыруазәкын. Аус иуан Урыстәыла. «Аиҭааира» анапхгареи иареи еимадан. Малла Ацсны қытақәак ацхыраара риҭон, ашәкәыюцэа рышәкәкәа ихарцъ-ла итижьуан. Дарбан уаю дузаалак иеипш, дызтахыз рацәан, дызтахымызгыи мацзамызт. Иеиёагылаз агә-аанагарақәа рыедырғәгәон. Еихаразак иара ипырхага-

Багацшь С. У.

хартә ицәырцыз Арзынба В.Г. акыпхьаф икәгыларакәын. Апрезидент уи авторс дарбан, аха ихатә изыюуамызт, игәамбзиара уаанза инеихьан. Иара идцала ицхырааю Тания А. июу, мамзар ицхырааю ихатә атекст инапы ицганы, Апрезидент авторс даирбоу аилкаа ҳамам. Убри атакс Анқәаб А.З. ихала агазет «Аиҭа-аираф» дықәгылеит. Рыю-статиак ааидукылар, Анқәаб А.З. Ацсны дызхалырцашаз хәа уамак убомызт. Иара

иҭадыргылаз ақәгылара ихатә атакс иеиҭаз хартәаамызшәа алапшхәаа шытукаауан. Ус анакәха, Апрезидент Арзынба В. Г. иоппонент ихараз ак изцәырымгазар хәа, агәаанагара узкашәон. Уи цабыргызар, иара агха арбаныз? Нас изицәахи? Анқәаб А. З. иҭак афы убасцәкыа ак изаамыртызшәа убартан. Рәыцъегь даәа зны излеиҭаанагалашаз мазарах-мазарахк рыхазынартақәа ишыртәцәахыз инхеит.

Иҭыцбарахатәкыаз аибашыра аветеранцәа реиҭкаара «Амцахара» икәнаргылаз Багацшь Сергей Уасил-иҭа Ацсны Ахәынтқара Апрезидентраз икандидатура акәын. Иара Қыртәыла акомпартия Уачамчыратәи араиком актәи амазаныкәгаюс аус иухьан асовет мчы ахаан. 1989 шықәсазы агырқәа ротриад, бцъарла еикәных, Гыртәылантә ианжәылоз, Аалзга

ихыз ацха изахымсыртә, аус иухъан. Убаскан абџа-руаа рѣагылараз Уачамчыра араион апрокурор Гѣыр-џуа В. еиѣикааз бџарла аѣагылара ашьтахъ абахта дџакын. Багаџшь С.У. ипартитә напынцѣа имхын. Аџсны Апарламент Арзынба В.Г. данахагыла ашьтахъ, Багаџшь С.У. Аџсны Аминистрцѣа р-Совет ахантѣа-ѣы актѣи ихатѣпуаѣс аус шиуаз, айбашьраз ақыртѣуа џстыр хтѣыла иалалейт. Багаџшь С.У. ихымѣаџгашьаз еиуеиџшымыз агѣаанагараѣа ажѣлар ирыман, уи х-Аџсадгьыл азѣлымхараѣа иџалатит инаркны. Аха айбашьратѣѣа аныхты, «уаха шѣыгѣра сызгом» хѣа, қартаа ирзицхаит хѣа акѣын ирхѣоз. Айбашьраз Акомандаѣаѣа Хада Арзынба В.Г. дивагылан аџа ибон. Айбашьра анынцѣа, хамџакы Аџсны Ареспублика Аџы-за-министрра инапы ианын. Аџыхѣтѣантѣи аамџаз иара «Черноморенерго» дахагылан.

Багаџшь С.У., ибиография ахаџа иахѣаџшны, икандидатура азѣырѣы иреимакырџахейт. Ыџџ-ѣык уи иѣѣшахѣтмызт, ажѣйтѣан апартия орган дахьахагылаз, иахьатѣи аамџа аполитикеи аекономикеи рѣахѣы изымхѣархѣа, агѣаанагара иалаѣан. Уи дызџахымхаз даѣа гѣыџк, Хаџьымба Рауль икандидатура иадгылоз, аџыжѣара шиоуаз агѣра зџаџѣѣоз раѣын. Урџ Багаџшь С.У. иааизырымхѣыцрыз арбаныз, ақыртѣѣа драгентын инаркны. Иџшѣма џхѣыс дахьагыруаџѣѣаз иѣыџныркылон. Ус иагьа иѣазаргьы, иара икандидатура ыѣѣзыргылози уи иадгылози маџыюзамызт. Аус злаз – алхыѣѣа рыбжьы зырџодаз?

Аиѣагыларейи аиѣыхарейи згымыз алхраѣа ааигѣа-хон, аиѣыѣбагарейи аиаѣарейи рахь хьылрымгандаз ааугѣахѣыртѣ. Убри аамџазы иахьѣалак Хаџьымба Р.џѣ. идгылаѣѣа аиааира шиѣѣманшѣалахоз агѣра ргон. Аихаразак уи икандидатура изаѣгѣыџуаз – Аџсны Апрезидент Арзынба В.Г. иѣѣиргылейт уи, анаѣсан, иара иѣѣшахѣтын Урыстѣыла аиѣабыра. Арт хадара

злаз ѿ-аргументқәан, уағызривцаломызт. Иара иуаа ргәы ртынч абжытыра иацылон.

Иаха арцыхцыхрақәа ирылагылан Багацшь С.У.-еи Анқәаб А.З.-еи аус рыцызуаз. Зегь рацхьа урт дырғагылан Апрезидент Арзынба В.Г. «Сара Хацьымба ихъз схәеит», – ихәеит иара, дәәа цьоукы уи ивагылар калазомызт, алхыюцәа рызгы ари закәанк ирзаю-ызахарц акәны ицхьазон. Еихаразак Анқәаб А.З. иусқәа уадаюхазеит, акандидатцәа ацсуа бызшәа апышәарақәа аныртиуаз. Иара апышәарахь днеит, аха уи амо-апгара иконституциатәыз пкарамызт хәа дықәгылеит. Арахь акомиссия иалаз ирбон егырт акандидатцәа рааста иара апсшәа ишихатәы бызшәаз. Иара ихатәы жәеинраалагы дырзапхьеит. Акомиссия иалахәыз рыбжеихараюык иара икандидатура иағагылан, ие-анрықәимыршәа апышәара изымтиит хәа, ашәкәқәа еикәдыршәеит. Дара иашамызт хәа узхәомызт, аха уа икалеит уи агәаанагара здызымкылазгы.

Анқәаб А.З., икалашаз анализ кайцартә, аамта дагәылапшуан. Ацсуа бызшәа атираз апышәара да-ғагыла ақәпара апшьаимгеит. Зегь рацхьа Хацьымба Р.Ць. икандидатура иадгылаз равторитет харакын, иахыпшышаз рацәаюхазон. Уи ихадаз хағын хәа агә-аанагара шыақәгылан, атагылазаашьагы алхыюцәа макъана цқьа иазхәыцхьан хәа узақәгәыцәомызт. Багацшь С.У.-еи иареи рыпрограмақәа еиоыргоз хадара зуаз рыламызт. Амала ироушаз абжықәа еи-оыршар, роыцъегь ркандидатурақәа ирыдгылашаз рхыпхьазарақәа пыжәара рзымгар рылшон. Арахь ирғагылаз ауаа рцәахыхраз иаатгыломызт. Аихара-зак Анқәаб А.З. дбаны иаанымгылоз ачынуаа рацә-азан ахәынтқарратә аппарат, ақалаққәеи араионқә-еи рхадарақәа рғы. Иара, ахәынтқарра дахагылар, алеишәа ирцәгьон, зегьы рматцура иргәгәон, цсеив-

гартак рмоуа хәа ирыпхьазон. Артқәа рзыхгомызт, хәашьак ақәымкәан иґагылан. Икан даәа категориак, дызхарцәымғыз хәа уаҳа изахзеилымкааз. Издыруа-даз иара, хтәыла дахаанхар, икоманда дара зынзак ишаламшәоз заа ирдыртцәкьозар?

Аамта рацәамызт. Атагылазаашьа ак азызбамзар, изыхәтазамыз алхыюцәа рыбжьқәа иртон. Ацсны Апре-зидентраз акандидат Анқәаб А.З. иакәикит шыәәак дхьацырц, усқан ххәынтқарра иахагылаз дыриааирц. Багацшь С.У. диацәажәеит, рөыцьегь еидгыларц. Багацшь С.У. Ахәынтқарра Ахадас дышкандидатыз даан-хон, уи даиааир, Анқәаб А.З. дышьтихуан Адыза-министрс. Рөыцьегь рымчқәа шығәғәахаз иаразнак ажә-лари роппонентцәеи ирнырит, цьоукгы аарзызеит.

2004 ашықәсаз атәыла Ахада иалхра реаладырхәит даәа х-оык акандидатцәа – Шамба Sergei Мирон-иґеи, Лакоба Иакәыб Уасил-иґеи, Цьергьениа Анри Михаил-иґеи. Ихадас еицлабцәамызт, хрыламцәажә-аргы гәыбған хәзтодаз, аха нас-настәи алхрақәа раан, егырахь аполитикатә цстазаараә дара хдылоит, рыхьз мхәа ихазныжьуам, арахь алхрақәа усқан рье-рыладырхәит рхы иакәгәығны.

Шамба С.М. дцарауаоын, иахьа атоурых тцаара-қәа дырдокторуп. Амилаґ хақәитратә қәцара гәғәала далахәын. Ауаажәларратә еилазаара «Аидгылара» акраамта дахагылан. Х-Цьынць еибашьраан хамтакы харбцъар дыркомиссарын. Инерциала дбылгыаны, Ахә-ынтқарра Ахадас дкаларц шахәтаз агәра игацәкьон.

Лакоба И.У. зны Ацснйтәи АССР Иреихазоу Апрези-диум Асовет ағы аус иуан, диуристын. Акраамта ААУ (АГУ) ағы алекциақәа дрыпхьоит. Аибашьра ашьтахь иапцаз «Ацсны жәлар рпартия» дахагылоуп. Уажәы ус иаамтахеит, – гәып-оык реаидкыланы апартияқәа еиґыркаауеит, арахь дара зегы рхықәкы, руставқәа

еипшуп, – ишаакалалак ахэынтқарра амчра рнапахы аагара.

Цьбергьениа А.М. диуристын, зны Ахэынтқарра Апрокурор Хадас аус иуан. Арзынба В.Г. инапынцала еиуеипшшымыз ацҳаражэхэара усқәа наигзахьан. Аамтанык Апыза-министрс аус иуан. Ақсны Ахэынтқарра Аконституция еиқэзыршэаз иара иакэын. Ареспублика иахэтәз аусқәа дрызәлымхан. Атәыла асуверенитет аиураз дықәдон. Ажәлар рнапы иртар, президентк иахасаб ала хирпқхашьомызт.

Алхрақәа реырзыкарцон, аиғыхара рыгзамкәан. Еихаразак уи зыхкьоз Ареспублика Апрезидент икан-дидатура даеа цьоуки, Багапшыи Анқәаби, рееибарк иахьеивагылоз акэын. Ус иагьа иказаргы, Хацымба Р.Ць. апыжәара шиоуаз иара иштаб агәра ргацәкьон. Ақсны Апрезиденти Урыстәыла Афедерация Апрезиденти равторитет ҳаракқәа агәыгра ду рнатон. Хацымба Р.Ць иштаб дахагылан Уасил Аюзба, Д.Гәлиа ихьз зхыу агәманитартә тцаарақәа рацсуа институт адиректор. Тынч аусура рымпыцаманшәалаха иааиуан, цтәык цәырыргарын хәа уафы ихахы изаагомизт.

2004 шықәса октиабр 3-зы Ақсны Ахэынтқарра Ахада иалхра моапысит. Ахәаанырцәынтә иааз анапшцәа иазгәартәит ажәлар алеишәа бзиа шаадырпшыз, активла рхы шаладырхәыз, еилагарак цәара ишыкамлаз. Аха алхратә комиссия аусура алыцшәақәа рыланахәарц зынзак иццакуамызт. Аюныцқа еиғыхарақәак цон. Ажәлар еизон алхратә комиссия зыоназ ахыбра ағапхьа, алыцшәақәа рылархәарц адтца картон. Акомиссия иалаз амц рхәарц рыепыршәақәон, аха, ажәлар рхатарнакцәа алархәны, абжьқәа ғыц ирыпхьазарц, ауаа ықәгылеит. Багапшы С.У. иштабгы убри акэын изыфаз.

– Багацшы Ацсны зегы д-Апрезидентхар калазом!
– Хацымба Р.Ць., амца ифыкетэаны, ас закантэ ихэа-
хьаз. Ацсны азыбжарак иара дахахаргылозма?

Убри амца зыцреитцоз айбарххара айфагыларахь из-
хауан, мышкөөк рыла айфагылара амчхара артбаант.
Ауаа еиланагаларц агьрыгхомызт. Авице-президент
Валери Аршба теледырратарала дыкөгылеит, ауаа
еифармыжырец, алхракөө рлыцшөө цабыргы рылар-
хэарц. Убри ихэамта амшала, Апрезидент Арзынба В.Г.
уи иусурафынтэ ихы дакөититэит. Аполитикатэ тагыла-
заашья иахагыи еицөахеит. Ажэлар рацсуара иаанакон,
акөымзар ибунтырец агьрыгхомызт. Иахьцалак, имчы
усны мацара, алхракөө рлыцшөө рылархэар акөхеит.

Ацхья дгылан Багацшы С.У. (50, 08 %).

Уи дишътапгылан Хацымба Р.Ць. (32%).

Нас Шамба С.М. (6,5%).

Цьергьениа А.М. (2,5%).

Ацыхөтөан Лакоба И.У. (0,5%) – 50 бжыи иоуит.

Зегь рацхья алхракөө рлыцшөөкөө шыцхьазаз дакө-
шахатзамызт Арзынба В.Г., иара изааигөазгыи теле-
хөацшрала, кыпхьла икөгылон уажөраанза ишья-
көыргылаз ахөаанхыцтөи ахөынтқарракөеи хареи
хаиладаракөө ирыкөыбгазшөө, аюныцкатөи аускөө
еилабгазшөө. Изларылшоз ала атөыла атышөынтөа-
лара иапырхаган. Хаюныцка еилаоынтрахеит. Арт
рхымсацгашьала, Хацымба Р.Ць. дыпрезидентын,
аха мчыла амчра имырхырец реыршөон ареспублика
агацөө. Арахь ареспублика агацөөас ирыцхьазаз Ацсны
икөынхоз ажэлар рыбжеихарак, ирхөоз-ируз рдыруа,
ршьаөа рыгөгөа игылан, русхөыс ирөын, ихьацуамызт.
Макьяна амчра знапаөы иказгыи иарбанзаалак ак за-
хауаз, закөанцқарак икөныкөашаз ракөзамызт. Рты-

пқәа рҕы аусура иааркәырхыр, уаҳа чафагак рзым-
пшаарызшәа рхы моапыргон.

Хаңыымба Р.Ць. угғы дыпрезидентын, даәа моак
атәыла ишамамыз шыақәдыргәғәарц, Апыза-министрс
Москвантә дааргеит Нодар Хашба. Урыстәыла ахтны-
қалақ ахь Шоигу усура дигаанза, иара Ақәа ақалақ
аусбарта дахагылан, дусуаю бзиан дрыпхьазон. Аха
Апсны аихабыреи иареи анымеинаалақәа, дықәцит.
Уажәы, аихабыра ишырзытшәарахоз анырба, ддыр-
хынхәит, Багапшыи Анқәаби дырәадыргыларц. Ха-
ңыымбеи иареи реибыртан, уаюы дызмыхәоз рыпшра
шьтырхцәкьейт. Амчра рыюшыгазаап! Реақәыршьуе-
ит, ари закәи?!

Апсны аоныцқа абаскатәи аиҕагылара гәғәа
анымоапысуаз, Урыстәыла ачынуаа амца ацрарцон.
Краснодар атәылаҕәцә агубернатор Ткачиов А. Н.
ателехәа-пшрала дықәгылейт, аурысқәа апсуаа
ацхыраара бзиа шрыртоз азы, ааигәа Псоу азиас
ихырцеит ацха замана, абри зегыи апсуаа рынхашья-
рынцышья аиғьтәра иазкын. Даргыи (апсуаа) азхәыцыр
акәын, Ткачиов А.Н. итәала, хадас ишьтырхшаз дар-
баныз. Ихәааны иахзышыақәдыргылахьаз азиас Псоу
ихыз ацхаҕә акәзар, атачкала аидарақәа моақәызгоз
аурыс ҳазылхыюцәеи ахәаахьчацәеи иееимкәан
ирызныкәон, иаахыжәжәа ирацәажәон, инарыгәтас-
аарыгәтасуан, ацәахәа иқәгылаз еивтадырхацәон,
даәа зны арахь ақәлара ргәампхо, арахь имааргыи
псыхәа рымамкәа. Уахьнықәсуаз амилиция аус-
зуоцәа апсуаа атәарбомызт. Шәача инхоз, ма уахь
икәнагалоз апсуаа хтәкны ирыман, «шәызәу закәи
ҕацак икам ажәлар?!» хәа. Урт икалаз ңыашьяны
акәзамызт изцәажәоз, рцәымгәра хәаак амамызт.
Амала хменталитет шңарзеилымкаауаз ҳадгьылқәа
хрыхцаны ирықәынхаз!

Уаха псыхаа рмоуазшәа анырба, багапшыаа даәа шанск рхы иадырхәарц иакәыркит. Аусеилыргаразы Ареспублика Иреихазоу Аусзбарта иартәит. Уи акол-легиа иалаз Акаба Георги Нури-ипа ихантәафрала, аилатәара анымәапыргоз, азбарта ахасаб ианырырц, ахыбра иакәшеит Хапымба Р.Ць. идгылаоцәа. Уа ирылан ацарауаа, абизнес знапалакыз, иара ус аин-теллигенция тбаа рхатарнакцәа. Акаба Г.Н. ирылеи-хәеит алхракәа еилагарада ишымәапысыз, Багапшь С.У. Ахәынтқарра Ахадас иашаны дшалхыз. Азбао иажәа ахәаха имтакәа, илеи илаижәлан, икәымчит. Иизбаз афакәымкәан, даәа лкаак аусеилыргараф даз-кылсызшәа, ателекамера афәпхәа дадырпхәеит. Ао-нытқа аилаоынтра рхы иархәаны, уаанза Ахәынтқар-ра абанк афәпхәа ауал зықәны, зус аусзбарта иамаз рышәкәкәа пшааны ишырзаз ааоит.

Хтәыла мац дгылтцысра еилақыпқыпбуан. Уи иаха-ггы иатцнашьуан атәым мчкәа анацгәалак. Хажәлар зтәшәаз атыпшыа ианашытаз, абри аилашыкымтаз, Багапшь С.У. Урыстәыла Афедерация Ахәаанырцә-тәи Аускәа Рминистр Лавров С.Г. дигхәеит. Багапшь С.У. амоа дыкәларызу дыкәымларызу иоызцәеи иареи лацәажәатәыс ироуит. Зегь рапхәа уи шәартан. Аоппо-нентцәа аполитикаф ирәагылаз ыкәыргон, изхараз уаоы дизымыпшаауа. «Дыказам ауаоы, апроблема ыказам» иапринципын ари. Ажәлар президентс иалырхыз Мос-квака амоа дыкәымгыларгы аузомызт. Ипстазаара ашәарта итаргыланы, ахаирплан дтәлеит. Урыстәыла ахтны-қалакәф уи днаргеит Лавров С.В. иуадаф.

– Хапымба иалхратә кампания амал ақәырзын, – Лавров С.В., ибласаркәа дрылыпшуа, Багапшь С.У. дтицаауан. – Путин иәапхәа хырқиягас ихәмеи?

– Ус азтаара ыкәшәыргылозар, – ихәеит Багапшь С.У., – Апсны Урыстәыла иагубернианы икашәцар, Апрезидент иалхраггы атаххазом.

Багацшь С.У. азцаара дазхэыццэаны атак Лавров С.В. иимтеит, иаха дгэамцны икаицаз хэамтан, иаргьы ижэларгьы ртагылазаашья убас иуадафын. Аха ари хра злаз хэамтазар хэа агэра хамам. Урыстэыла анапхгара уажэраанза ирымаз адыррақэа Ацсны анапхгара рофициалтэ информациан. Уи излахэоз ала, Багацшь С.У. ихы ақыртқэа ирызхан, идгылозгьы Ацсни Урыстэылеи реизааигэара иазэлымхазамызт. Издыруадаз, убри ашьтахь, даэа лымхатасқэак роузар. Адырра ғыцқэа цқя еилкаатэын. Арахь ицоз ақэара уагэылапшыр, ацсуаа бжытырала рыпрезидент далырххьан, рконституция инақэыршэаны. Урыстэыла Афедерация аладатэи ахэаафы аилафынтра аанкылатэын. Лавров С.В. имоацигаз аиёцэажэара иаанарцшит Багацшь С.У. Урыстэыла дшағамыз. Убри ашьтахь Ткачиов А.Н. атележурналистцэа аинтервиу ритеит, уаанзатэи иқэгылара аламталаз иашамыз аинформация шимаз реихэарц. Атамзаарагьы дахэеит.

Хэашья змамыз, хзызпшымыз хтыск моафысит Урыстэыла Афедерация Ахэынтқарратэ Думаё. Адепутат Бабуринов С.Н. дықэгылеит Ацсны Аконституция инақэыршэаны, ажэлар рыбжыы зыртаз акандидат Багацшь дыпрезидентын, аха ыи-мзы раахыс амчрахь дшынармышьтуаз. Ахэынтқарратэ Дума излазбаз ала, Ацсны иаашьтын адепутатцэа рделегация, Бабуринов С.Н. днархаргыланы. Дара, хтагылазаашья бзианы ишырдырузгьы, ғыц еитатырцааит. Арзынба В. Г., Багацшь С.У., Хацымба Р.Ць. ақэыршахатны, 2005 шықэса Ажыра (ианвар) 12-зы ғыц имоацгахон Ацсны Ахэынтқарра Ахада иалхрақэа. Абас ала хтэыла аполитикатэ тагылазаашья атышэынтэалара моа иқэырцон хэа иазырыпхьазеит. Апрезидентраз кандидатк дықэыргылахон – Багацшь С.У.; Вице-президентс уи дицыртцон Хацымба Р.Ць.

зиденция ианодгылоз, рдыхәә макъана аштәә икан. Аихабыра рхыбра иакәыршаны, машынала амәәкәә кын. Урт Җаңымба Р.Җ. идылаоцәә рыкәгылан, аңстыр ироызаз ауаа реишьтагыла аурмыжыырц. Антгы артгы аңсыуаан, таңкәым изеиламлеит. Аха аминистрцәә ркабинет аоналарта инадгылаз ашә адәахьала илагылаз, еицырдыруаз Шьакрыл Т.П. лыбжы раҳаит: «Иаауеит ареспублика ағацәә!» Лара лыңстазаараә, лықәпараә, ари раңхәатәи гхан. Аконституция зыхьчоз, Аконституция инагәтасуаз ҳарәагыларц, амәә ханын, «Ареспублика ағацәә» хәә хзырхәон, ари шңажәбаз?! «Ареспублика ағацәә», ашә ааимңаа, аихабыра рхыбра ионалеит. Уа ионагылаз амилиция аусзуә, «ағацәә» иршәарц данхыс, ахыблакәә лашә Шьакрыл Т.П. илаахеит. Цхыраара гәгәәк лоуаанза, лыңстазаара далцит. Лара убри дәәашәар акәымзи! Уи ахтыс Багаңшь С.У. икоманда иашамкәан ирыдырцеит. Иаахамчхарыз арбаныз!

Аихабыра рыоны аоныңка Җаңымба Р.Җ.-еи Җашба Н.-и ыказамызт. Реырзахьан. Аха, ауаа дрылсны, амәә ианыз Багаңшь С.У. данааиуаз, Җаңымба Р.Җ. диваргыла дааигон, рыҳаракышьеи ркәәшьеи еинымаалазо. Җың иалхыз Апрезидент роыңьегь гееивцаларак рыбжылар итаҳымызт, дизааигәаитәырц дашьтан, закәытә тақыс иоурыз – дәәә усың. Ауаа, ргәы ртынч еилыцырц, Багаңшь С.У. дрылабжәеит. Аха ауаа арезиденцияә асаат жәәәа рышьтахь уааы даанымгылеит. Иахьцалак Апрезидент җың иныхәә моаңымгакәә (аинагурация), ахыбра аанкылара аңсамкәә ирыңхәазон Багаңшь С.У. икоманда иалаз. Закәытә цтәыз уи иалырхрыз ухахы иузаагомызт. Ус аинышәара моагы узангыломызт. Ахан штаңәыз иаанхон, аха аурыскәә рыр асанатори ағынтә «ашҳам» ажәлар ирыларцон Җаңымбеи Җашбеи. Ажурналистцәә ате-

лехәәпшрала закәйтә цтәыз идыршоз! Урт, Багапшь С.У.иағәцәз, уи ахы рыкхъан.

Ишакәзаалак Хаңыымба Р.Ць. идгылаөцәа ирылан зыхшыө еилгаз маңымкәан, аңсуара ашьаҭа гәғәала излаеыз. Урт зны изыцнагалаз инерциалашәа ирыла-гылан ргәы еибафо. Дара гәыпҭла иаакыдгылалон Багапшь С.У. иштабаә. Цьоукых икылхх иааөнашылон. Зегъы зцаарак рыман: «Хаинызраалаша хәшәы хама-замкәан, хаибашәыршыҭцәкьома?!» Арахь иааиуаз бцарла, ар маҭәала еибыҭан, рөызцәагы амөақәа ирынгылан. Багапшь С.У. идгылаз напҭацәы рееидыр-кылон, иказ ианыз еилыркаарц, ражәа рхәарц. Иаггы-рацәан, убри акәзар изыцәшәоз, асабрадақәа рхатца-ны, Аиааира ашҭа зырыхчоз.

Ацыхәтәан Багапшь С.У. аштаб дааөныцтит. Уры-стәыла Афедерация Ахәынҭқарратә Дума адепутат-цәа, Бабурин С.Н. днархаргыланы, уи ишьҭагылан. «Сыгәра жәгозар, ацыхәанза сыгәра жәгарц сҭахыуап, – зыҭсеибакра шьҭа акраамҭа изхәәеуаз ауаөы аңша илалазшәа ибжыы ҭахәәеуан. – Сара истәхым, сҭың анааныскылалак ашьҭахь, азәы исхәо дазызырәлар, даәазәы дазымзырәлар. Аңсҭазаара аҭышәынҭәала-ра мөа ианыларц, сара сақәшахәҭхейт Ахәынҭқарра Ахада өынҭәны далырхырц. Аурыс депутатцәа ирыб-зоураны, уи иакәшахәҭуп Аңсны Апрезидент Арзынба, Апрезидентраз акандидат Хаңыымба. Шәхәдгыларц сшәыхәойт!»

Бабурин С.Н. ихәҭа даакәгылан, ирылеихәейт уа иикыз аиқәшахәҭра рнапы шаҭаөыз Багапшь С.У.-еи Хаңыымба Р.Ць-еи, Урыстәыла Афедерация Ахәын-нҭқарратә Дума адепуцтатцәеи, насгъы иакәцан Арзынба В.Г. ифаксимилие. Арзынба В.Г. инапәцәора мхәырны еикәыршәан, иара инапы аҭаиөыртә агәаб-

зиара далакамызт азын, убри ақөйртон. Ҳазхаанхаз аамта закәи?!.

Багацшь С.У., ақалақь ахь данцөйртц, ар матәа зышөны амәақәа ирынгылаз дгөйдыркылон, убас ацсшәа иархәон. Бцъар еикәныхыз аинаалара иазыхиан, мәа иқөйртцомызт умхәозар. Ацсуааи ацсуааи, иагъа еивцалара иалаказаргъы, еибашьрак рыбжьалар рта-хымызт, ацтөйкацаөцәа ианрылахалак, убрахь амәа рзылырхуан, дара рхатә амбициакәа ртышәынтәалара иазгәышьуан азы. Ацсуара еснагь ҳаикәнархоит ҳәа хгәығны, ҳхымәацгашьа зны иакәзам ахь ҳкылнамгандаз!

Алхрақәа ирылагаанза, 2004 шықәса Пхынчкөын (декабр) 27-зы Ареспублика Ацсны Жәлар Реизара иаднакылеит Ареспублика Ацсны Аконституциатә Закәан чыда Авице-президент Ҳацъымба Р.Цъ. изкны. Арахь ҫыц абжьытира макъана имәапымысзацызт. Чыдала уи инап ианыртцоз дырхиар акәхеит. Ҳара ҳәада уи цъара иупыларымызт. Уи азақәан излаҳәоз ала, ҫыц иалырхраны иказ Апрезидент Багацшь С.У. ихадаз иусқәа импыцхны Авице-президент Ҳацъымба Р.Цъ. инапы ианыртцоз рацәан. Уи убри атыц дазнаргейт, агарант гәгәа дақөйргәығны. Абас икалеит акырза иашамаз аикәшахатра. Цқъа уазхәыцқәар, ари Аконституциатә Закәан уаанзатәи (2004 ш.) алхрақәа рлыцшәа штцабыргыз шыақөйргәгәан. Багацшь С.У. дыпрезидентын, аха алхрақәа ҫыц имәапыргон, Ҳацъымба Р.Цъ. хымцада д-Вице-президентхарц, анапынца чыдақәа изалхны...

Абри аамта ачыдара баацсы цөйрнагәтцәкьейт, ҳажәлар шытахька акәымзар гхьака изымгоз. Аҳәнтқарра Ахада иалхраан атәыла анапхгарахь анеираз зөызшәоз рымацара ракәымхеит еиндатлөз. Дара ақәпараф ирыдхәалаз ауаацсыра хазхазы игылеит.

Хымҗада ажәлар ирҗарҗәаны рееикәыршеит. Еихара-
зак уи зхарартәуаз аҗыжәара змаз Багаҗшыи Анқәаби
ракәын. Хәеиоахшар зтаһымыз арахь ирыдымгылоз!
Уи аҗыдара егы аган рыба иадырбазомызт. Еикә-
шамхар амуит коллективк аҗы аус еиҗызуаз. Уи изаҗә-
ымҗеит аишьҗәа. Уажәраанза еикәшахат еиҗынхоз
аҗааҗәа уи җыкха ианрылала, аби аҗеи аҗтәы рыбаҗәа-
леит. Хатҗеи пхәыси аилыҗраҗ инеибаҗон. Убасҗатәи
абҗыҗира алыҗшәа жәларык азәлымхан. Ауаатәыю-
са аоныҗка реибашьра абас ауми ишҗәырҗуа. Аха ма-
кьана аҗсуара җыдарак хааннакылон, адырәегь убри
аҗшьтәуп.

Алхра җыҗкәа реырзыкарҗахуан. Ғыҗ зегьы еи-
кәыршәан. Анаҗшҗәа ахәаанхыҗынтә еиҗа аагахын.
2005 шыкәса Ажыра (ианвар) 12-зы имоаҗгаз алхра-
кәа раан, зхы алазырхәыз рәынтә 90 процент еиханы
рыбҗы Багаҗшь С.У. ирҗеит.

Аоппозициаа ирҗахзамкәа Багаҗшь С.У. иреитинг
рҗәышьтыҗит.

АКӨТЫ АШЬЫГА АШЬАПХЫЦ ИЦНАХУЕИТ

Абаапс, ҳаиёагыларақәа ирхылцуаз ҳаибарххарақәа шьта еикәтәазар ҳәа, агәыграқәа ҳаман. Апрезидент ғыц иусқәа инапы рылеикырц, аныхәа моапған. Уи Адыза-министрс ишьтихыз Анқәаб А.З.-еи иарей, рнапы еибаркы, жәлар рықстазаара айғьтәра реазыркит. Уи иаразнак иахнырит аоныцкәтәи аполитикаә. Зегь рақһа, ипыххаа еилажьыз ахыбрақәа реиғашьяқәыргылара хшыю азышьтын. Ицәырцуан ағыц ргыларқәа. Жәба-жәаа шықәса раахыс зыхәра мғазоз ахтны-қалақь Акәа ахағы ақсахуан. Атәыла амоақәа еилыргахейт. Атурист бизнес әеаргәәон. Ақытанхамоа ашьтыхра цәған, аха маң-маң абзиарахь әеаңсахырц, әеазышәарақәа реырзыркит. Ақытәә аусура маншәалахарц, атехника ааргон. Хтәыла аекономика еиғьхон. Убла иаахгылоз маңзамызт. Акультуратә обиектқәа реиғашьяқәыргыларарақәа ишрылагаз убартан. Ахәынтқарра антыцтәи аполитика әеаңсахуан. Аитәнеиаирақәа рацәахейт. Аиҳаразак Урыстәыла Афедерация ачынуаа рцара-раара хтаркит, аимадара ғыцқәа шыақәдыргылон.

Амала уаанза иаххаагаз ахынтаюынта хәраны ихазнымхейт узхәомызт. Аконституция иаёагыланы, Ақсны аңшәмара ғыц икызаарц иашьтаз закәйтә милағхәузи иахзынрыжьыз?!. Ааигәа зны ачеченқәа рьюныцка аизеилибамкаарақәа анрыбжәла, уахь ақсуа

делегация дэықөцан. Ачеченцөа рхымөаңгашья ахөаа итымцраз, цхыраарак ажөлар ирызрытөзар хөа қөкыс ишьтыхын. Аделегация аныхынхөы, уи иалахөыз Олег Дамения ишңейхөоз?! Ажөйтөан аңсуаа ражөа пхылдан. Аймак-аиғак ртыңқөцараз, егырт ажөларқөа ирыпхьозаарын. Ауаа хатөра рыпшрей рхымөаңгашьей рымацарала изтаауаз иңьаршьон. Убас ала, аймак атышөынтөалара хаңдыркуан. Убыскантөи аңсуа ихыпша Нхың-Кавказ ажөларқөа рыхшыөаө мхөырцас иахьагы ишьақөгылан. Ускантөи ахатыр шытырхыртө, иахьатөи аделегация абаказ! Иахьцалак дөаа зны цьара ицатөызар, ауаа ралыңшаара ахөтаны ибон О. Дамения.

Ари ахтыс арака баша иахгөалахмыршөейт. Иаххаагаз аилаңатара алцраө хаңсуара адоуха хмыхөейт хазхөашам, аха уи иахьынзахөтаз изахмыцхырааит. Аңсуара ашьаґа ххала есаaira ихарпсьеуан. Адемократия зхатө амбицияқөа ртышөынтөалараз ақөпара ацөгьоура аөынза ахагалара иаамтахеит. Аиҳаразак иахөтоу азакөанңкарала ахөынтқарра аныгөғөам, уи ашьақөгылара ианаөыз аламталаз, ажөла бааңс каңсон, аңсуара иаиааиртө. Ари угөы иалымсыр залшозма, уаңсуараз угөы былуазар. Черчилль Уинстон излеихөоз ала, адемократия ирейгьзоу формам, аха дөаак хамам. Хара ххатө демократия хамам, уи, ажөанызқь шықөсақөа ирылга, хажөлар рдоуха еихаґа иааргон. Дара убарт аөпохақөа ирылагзо, атоурых кьязыба иахөаөуаз хаңсуа бызшөа зхөоз шмацхоз еипцтөкьа, иацлабны иңсьехон аңсуара. Акөты ашьыга ашьапхыц ицнахуан хөа, хаґацөа зегьы хариааизшөа хгөы иабан (аиашаз, усцөкьа икам иахьа), ххала хгыгеибагеит. Бжьаказара иргоз рабицара дөаа жөларык рхатарнакцөа рзауан ирыбжьаказарц. Змилат рыөиара уамак изхьаам хайцадырхон, уаґа ари иузақөцози? Пхьака

иахзыпшыугы здыруада?! Агәтынчимра агәынамзара иахылцуеит. Иахьатәи ахтыскәа ирыдхәаламкәа, хәпхьаза җиара хәуама? Аңсҗазаараҗ зегь еидхәалоуп, ахнышьыр еиҗаңшыы иаҗызами. Зегы еимадоуп, ауаҗы ицәеижь аңсы шҗоу еиңш.

Ғыц иалхыз Апрезидент Багаңшь С.У., Ахәынтқарра дшахагылазцәҗьа, аамтә мырзкәа, аоппозиция гәыпқәа реааидыркылахт, иакыз цәеижьызшәа. Урт, стратегиатә хықәкык рымазар, алхрақәа (2004 ш.) раан рзеиңш кандидатк идымгылози, аха агәыпқәа рнапхгаҗцәа апрезидентра реазыркит. Хазхазы иугар, хықәкыс урт ирымаз убри акәын, мыцхәы доусы рхы иақәгәыгцәон. Дара еиқәшәақәар – ирыдгылоз чынуаҗ тыпқәак рызшахон. Зака хуаа ссақәази! Ихәхы! Доусы рхықәкы анхыбгала, уажәшьтә рызынтәык рзеиңш хықәкык еицышьтырхуан: Ахәынтқарра Ахада иусура аанкыларә, ирлас изаамтәнытәымыз алхрақәа рымҗаңгара. Ускан уи ахықәкы рзынамыгзеит.

Аха закәытә тактикатә еиҗкаарақәази имҗаңгыргоз, Ахәынтқарра аппарат аусура еицарқьарц. Апрезидент Багаңшь С.У., данықәгылоз цьара гхак канцозар хәа, иҗы итаңшуан. Аус зциуаз ирыгыз-ирыбзәз тцаамкәа инхомызт, ипозитивтәымыз лкаақәак алыргарц. Еиңыларак мҗаңгизар – рыҗцәажәашьа иацкпаңшуан. Уи ахьыбзиаз ыкамкәан, иаргыы ихы дацкпаңшыртә имныкәози, аха дара уи акәмызт изышьтәз. Аус злаз – ажәлар рҗаңхьа уи иахәтыр аларқәра акыр ацанакуан дәәа изаамтәнытәиз, ма изаамтәнытәимыз аума, ғыц бжытырак рзеиҗкаар.

Багаңшь С.У. дуаҗы кәымшәышәын, зегь еидикылар итахын иуаажәларкны, аха аоппозиция уи ееи рзалгомызт дара рхазы. Иара «иашоуп» ззиҳәоз дара «ихәахәоуп» азырхәар акәын. Иара «ишкәакәоуп» ззиҳәаз дара «иеикәатцәоуп» азырхәон. Игәы аңпыртцәаза, зны

икәгыларак ағы «ахәыцра зцәыцәгыоу» ауаа шипырха-
газ ихәеит. «Ус шпаахзихәоз, хашпалаиркәуаз?!» хәа,
акраамта даәа лацәажәатәык рымамызт акыпхәаә,
ателедырратарәә. Амала Апрезидент изуааз урт ғы-
пныхәас ирыртон: «Ахәыцра зцәыуадаоугы дхәыцуе-
ит, шәирехәеит, уаха ишәтахи?!»

Апрезидент Багапшь С.У.-еи икомандеи, акы иапса-
мызшәа, рхағы аарпшрәә, дара ирыдгылоз ауаа рцәа-
ыхра моас аоппозициаа ишьтырхит. Уи рметодкәа иру-
акын. Алхракәа анеиғыркаауаз, Акәа Аиааира аштәә
имоапгаз Багапшь С.У.-еи Анкәаб А.З.-еи рыдгылацәа
рмитинг ағы ажәа зкыз, ашәкәыоо Ацынцәал Шәа-
лодиа рапхәа днаргыланы, икамыз-ианымыз рчыдара
баапсқәа рхындырхалон. Ашьтахь уртқәа рымшала
азбартағынзагы инеибацеит. Апсны Жәлар Реизара
адепутатцәа убаскәнтәи аапхәара атәыла зыпсахыз
ракәны рызбахә гәарартцеит. Урт машәыр ирыгха сса-
кәаз ахыцәыцыргарыз рыздыруамызт, ареспублика
анапхгара аус ахырыцыруаз ада даәа гхак шыкамызгы.

Атәыла аоныцқа алеишәа рзышәақәыргыломызт
хәа, агәаанагара цшәымара акырц, ацәгыоура зылшоз
ауааи дарей еимадан. Акриминал авторитеткәагы
дара ирыдхәалазар хәа агәаанагара хаман. Ёнак зны
атрасса аганаә ақытәә ирзымдыруаз згәбк дгылан, ды-
шьтызхышаз дырзыпшызшәа. Лнаосан оыцәа ахәсақәа
автобус ааира иазыпшын. Машына еикәатцәа хәычык
азгәб лапхәа иаангылан, дрызталарц аоныцкәнтә иаа-
лыпхәеит. Мап анылк, оыцәа арпарцәа отықан, мчыла
ашьтахь дылтадыртәан, лара артәаа дшыхәхәоз, дыр-
геит. Ирбоз лакәызшәаз ахәсақәа, автобус иантала,
аңасаңыр ирзеитархәон. Амч знапағы иказ алеишәа
шырзышәақәмыргылоз лабәаба ирымбеи.

Ауаа ғычны Гыртәыла иргоз мачымхеит. Урт,
рыхәпса шәаны, идыхынхәуан. Убас игәкәаз дреиуан

Ахазылхырта акомитет аханеауыс ааигеаза иказ Ко-
бахиа Аслан. Ацсшьацеа рыцегычракеа узынкыло-
мызт, ауатахкеа ирыоналон, адекъанкеа, аефышешкеа
цсгарта рыртомызт. Авариаала итахоз мацымхеит,
урт азехи изеиекаарымызт, аха ацтешыштыхраз ихтыс
шьахешкеан.

Апрезидент феыц аrespублика дахагылазижьтеи,
ахешнткарраа ирыдымгылоз аполитикцеа ртархара-
кеа рцыхетеха пцеан. Аха шыта атагылазаашья даеака-
ла аеацсахуан. Анкеаб А.З., Апыза-министр, дтадыр-
харц еынтеи реазыршешахъан Геымста азиас азааиге-
ара, цекъарстак имоузакешан иеацеигон. Избан иара
иаха дзыхтаркыз? Нас дара зуствкеадаз? Азцааракеа
ртаккеа цкья иузыртазом. Ауствцаара лытеша аманы
уаеи имахаит. Аха еилкаан акриминал авторитеткеа
Анкеаб А.З. рнапеи дшырзаамгоз, ус анакеша, ирта-
хыз рызилагзомызт. Ахешнткарра аеапхья ауал змаз,
ма иееимз даеа ускешак апстазаарае иназыгзахъаз,
пхьяка убас амешакеша шытырхырц ргеи итаз тып рита-
шамызт хеша ирыпхъазон. Убарти аоппозициае зхы
еидызкылази реимадара ахынзашьякегылаз ахешара
цегыан убаскантеи аамтаз, аха акыр шыкешкеа ра-
шытахь урт еимадахеит хеша, агеаанагара аацеыртцит.
Шыта еилкаазар хеша ххешарц халшоит Апрезидент Арз-
ынба В.Г. ихаан аполитикцеа тазырхози, Ахешнткарра
Ахада дызлашешаз акеымчреи, Анкеаб А.З. итархара
иашьтази еиеызкаауаз напык шакешыз.

Убри аамтаз аинформациате хархешагакеа моас
ишытырхуаз еснагьцека иузеилкаауамызт, аихаразак
зхы иакештыз акыпхь, нас ателедырратара. Урт ехеша-
бгыыц аешак реытешешомызт шамахамзар Ахешнткарра
аусураз Арзынба В.Г. ихаан. Ачынуаа роппонентцеа
атцыхетешантеи аамтаз еидызкылаз Багапшы Анкеаби,
Лакрбеи ирыдгылан дара. Багапшь С.У. ипрезидентраз

аныхæа анымæагига, адырæаеныцæкæа иара икоманда
иаæагылаз аинформациякæа иаразнак рæаархеит. Из-
бан?.. Арахъ ихæынтқартæмыз акыпхъкæа иаха амч
рыман, иофициалтæ газеткæаз рааста. Урысшæалеи
ацсышæалеи æ-газетк ареспублика итнажъуазар, зхы
иакæитыз цшъ-газетк апхъаæ иааидыркуан. Ацыхæтæан-
тæикæа рформат иаха итбаан, убла хыркуа еикæдыр-
шæон. Ачынуга русураз ирцар акритика збаз апхъаæ-
ггы иаха ихтакны икын уи акыпхъ.

Аредакциякæа цо-иаауа иашшуан, ркорреспондент-
цæа ачынуга икыдырцалозшæа, атцабырг информа-
ция ахърыладыртæоз азы. Арахъ урт ирымаз ахакæи-
тра мыцхæцæазма ухæарын, убаскатæи ирæыцхæацæоз
знызынла иааузычхауамызт. Аполитикатæ оппозиция
гæыпкæа ракæзар, – рхы иакæитцæазма ухæартæ, рыкæ-
гыларакæа аартын, иагъцæан, ирæагылашазггы мацын,
уамашæа иубартæ. Избан зхы иакæитыз амассатæ ин-
формация ахархæагакæа еснагъ ахæынтқарратæ аппа-
рат иаæагыла изыкæгылоз? Апхъаæ дрыдрпхъаларц
азын мацаразма? Дара рхатакæа ачынугаора иахъры-
дрымкылоз ргæы иалазу? Амала ус еипш афактггы зны
ицæырцхъан. Ма х-Апсадггыл ашæтыкакачра дара рак-
ара иазæлымхаз дхамамзу? Ахæынтқарра аихабыра
урывагыла аус ууазар иаха ифеидазамзи? Абри хъеи-
лымкаауа иаанхеит.

Апсны апыхъатæи Апрезидент Арзынба В.Г. ихаан
итадырхакæаз аполитикцæа дреиуан Анатоли Какæ-
баа. Ускан аустцаара алыцшæа аимукæа иаанхеит.
Иара изааигæаз убри ацыхæала гæынамзarak ажæлар
ирахартæ ихамбеит. Ахæынтқарра Ахада фыц Багапш
С.У. иускæа напанаиркы, абри азцаара ырцар иаацæ-
ырцит. Итадырхаз иаб млашьра дазыркит, ица дзыхк-
ъаз ирлас еилыркаарц. Убри ахтыс атып икæырцамашъ
шаххæоз, ашæкæы итаиомымыз абцъар идырбалеит хæа,

дтаркит зыхъз сгәаламшәо хаҗак. Иара, аиашаз, аибашъра аламҗалаз илшаз раҗәан. Ашьҗахъгъы имоапысуаз ақыртқәеи ҳареи ҳаиҗыхарақәа дрылахәын. Абас иҗаз ауааы, бҗарк идырбалеит ҳәа, дтарымкыр акәын ҳәа, аоппозициаа ықәгылеит, иара иус азбара иапырхагахеит. Дара излархәоз ала, уи, Багапшь С.У. дахъиҗагылаз иалытшәаны, дтакын. Аоппозициаа рықәгыларақәа ажәлар рҗапхъа аҳаҗыр рҳара иазкын. Аха убри ахаҗа иҗакра азакәан шыҗаҗа иахырҗамызт. Апрезидент иаҳаҗар ларкәра иазкны, имоапыргаз акциақәа рхаҗа рреитинг шыҗнахуамызт. Убри ахаҗа нас дтадырхеит еилкаамыз ауаа. Аха дтазырхаз шәон иара даәа зны дтаркыр ҳәа ҳаҳауан, избанзар иидыруаз маҗмызт.

Нышәарак змамыз аҗагылара аоппозициаа имоапыргон, амала рхықәкы хада макъана нагзашъа рымамызт. Изаамҗанытәимз алхрақәа рахъ рнеираз, аҳәынҗқарра хырбгалатәын. Уи азы апышәеи агәаҗреи рызхомызт, аполитикатә җагылазаашъа рзапҗомызт. Иахьцалак, уртқәа ирзымхәыцуа, аамҗа рыҗәҗомызт. Апрезидент җыц икоманда амчра абзоурала, зтып шыахә зҗәызыз аоппозиционер В.Занҗариа иаызак иахь ателефон дасуан: «Уара, абарт хәы-шықәса дузза иузычхауама?!» Ирзымычҳаргъы иалҗуаз цқба ирыздыруамызт, рхатә җсҗазаара доусы рхала иапырхагахар ҳәа ишәон. Аҳәынҗқарра злеиҗхашаз ҳәа, урт хәыцырҗакгъы рызкашәомызт, амала убри иазҗлымхазшәа җыҗгас ишьҗырхуан.

Иҗан ирзымхоз иаҳаҗ даәа проблемак: дрымазамызт рнапхгааы. Уи зылшоны ирбоз Хәҗыымба Р.җ. двице-президентын. Бзиарак җаиҗарҗ даҗашьҗамызт, иҗаулаз уснагзатәык иеалеигало аабазомызт, ажуриналистҗәа ргәаанагара уазкылыпшыр, иара җымҗра дыхәмарлар иаҳа еиҗеишьон. Убасҗан издыруадаз

иара аус зциушаз аихабыра цэгъарак рыцагылараз иреиарыз дазхэыцуазар. Акгы изхэыцуамызт, иагъа умхэан, дыпхан акыр, ицегъ матцурала дыпхарц дше-илашуазгъы. Аха иааигэахон Багапшь С.У. инапхгара аефхэара. Пшы-шыкэса инареиханы, цэгъапсышья иманы ичхэит Хапымба Р.Ць. ивице-президентра. Нас арзахал иоит, инапынтакэа мап шырцэикуаз. Алх-ракэа цкъа иеырызикаитцарц, аамта итахын.

Асовет мчы Акоммунисттэ партия аихабыра ирдик-татуран, ауаа фефхэаны иаман. Асовет мчы ажеларкэа мап анацэырк, адемократиа ааит рхэан, доусы рхыкэ-кы инакэыршэаны, рфы итэшэоз рхэо, икацатэымыз нагзо, хускэа еицэартэит. Адемократиа ацстазаарахь хнеиаанза, ажэытэи афатэи асистемакэа даеа аамтак рыбжьазар еигъын, ауаа адемократиа разыкацараз, аха, ашэ азауртыр, ишыбжьоу инхома, агыгшэыг иара ацеаоакэа азцэыртцыхуеит. Асовет мчы амацуар гэгэа иалакан. Изфыз ахынзаиашаз иазымхэыцзакэа, зегъ рацкыс КПСС азфлымхаракэа зыхьчоз иреиуан ачекистцэа. Ус зеипш хызны ирзаанхеит ахэынтқар-ра ашэартадара ахеилак иалаз. Атерорист усқэа ина-дыркны, ауаа ахэынтқараа иатэны разыкацара ухэа, афашист методкэа рышыакэыргэгэара иазкын убри аорган. Рауль Хапымба убри даазамтан. Ихазцэы-ригакэашаз усқан цкъа ихаздыруамызт, аха изанаат аспецифика ацеааракэа цэыригахьан. Урт ихата иказ-шья чыдакэа рыцлар, хыхькылигашаз макъана ххыхьы иааиризма.

Аоппозиция гэыпкэа рнапхгаоцэа усгъы феыхэцэы иеыжэын, аргам ирапхьагылоз феыц данырба, ркам-чы пцаца иеигзомызт. Зхы иакэитыз агазеткэа кри-тикала итэын. Убаскан ицэыртцхьан галаа рызцаара. 2004–2005 шыкэскэа рзы галаа рыбжьы Багапшь С.У. иртеит. Убри амшала, Ацсны иағаны аоппозиционер-

цәа зызбахә рхәоз Багаңшь С.У. зыбжьы изтәз галаа-
гы аґацәаха иаакәдыргылеит. Урт рыбжьы рымхтәны
ирыпхьазон, аихаразак уи азцаара дырцарит Апрези-
дент Гал араион анхацәа изыхәтәз зеггы апаспорткәа
рыртарц анизба. Арахь шықәсқәак шытахька хаахьа-
пшыр, 2003 шықәсазы, Хаңьымба Р.Ць., Аңыза-ми-
нистрс аус аниуаз, Гал араион аихабыра адца рзишь-
тхьан анхацәа апаспорткәа рзыршарц, урт зыртарц
иахьымзоз ақәыршахатга №9 рыртарц, зыбжьы зтира-
ны қәрала изыхәтәз азә даанымхарц. Убри ашықәсан
алхрақәа раан галаа иара ианидымгыла, дара иара
ихатә аґацәаны ипхьазеит, уи азхон дара Аңсны иаґа-
цәазарц. Уи азцаарағгы иыызцәа иара иарғьажәацә-
ан. Аха ари апроблема тбаа алхраз макьана заацәан,
пхьака ашықәс рацәа рзышьтан.

Ақыртқәа аибашьра ашьтахь Гал араионағ рьеды-
ргәғәеит, аґабиакәа дырхиеит, афронт абрака аартра
реазыкацә. Арзынба В.Г. ихаан аґа еибашьцәа убра-
нза рхы иахьоурыжыыз дара ықәырцарц инеиз аңсуаа
даараза ирызцъашьатәхеит. Афронтцәкьа хырттәхеит
убра. Уаа ышә-ыык иреитцамкәа аґа ицәтахеит, мчыб-
жыык иалагзаны Аңсны далцан. Хар цәыз рмоуит, машә-
ыр иґахақәаз азәык-ыыцъак рызбахә цәырумгозар.

2001 шықәсазы ақыртқәеи ачеченқәеи еицәажәан,
Гелаев Р.Г. ибаталион Гал араион ашьхара иалеигале-
ит, далсны Шәача дақәлар иґахызшәа. Ускан дара ры-
маза план иақәыршәаны, амрагыларатәи Аңсны ахәта
Гелаев Р.Г. икуан, ҳаруаа убрахь еидырхарц. Аңсны
аґа цшақәа убас ала ахьчара цсыехон. Ақыртуа десант
зхыргон районцыпхьаза, ҳтәыла ауразоуроу рымпы-
цархаларц. 1992–1993 шықәсқәа рзы Гелаев Р.Г., аңсу-
аа дхадгыла, деибашьуан. Излеилкаахаз ала, уажәы
Гелаев Р.Г. ирхәта Аңсны иалеимгалар амуа, адунеи
атерор мчқәа аус руит. Аңсны Афырхатца, ағыенерал

Дбар С.П. ачечен отряд иркыз ашьха аңсуа резервистцәа акәиршеит. Атәылахъчара Аминистрраә аррамацура иахысуаз ртыпқәа рәы иааныжъын, ага хъчара зынзак ирыпсыеуамайт. Уи иахъаны, даәа мазак иацырмама, ақыртүа рыр убасқан рыдца рзынамыгзеит. Амацәаз итатәаз Гелаев Р.Г. иеибашьцәа рыезаны гәып-гәып Аңсны иалцит.

Аға дхагрыззауамайт, хәоныцка чычыртахәыс ханеибакуаз. Багапшь С.У. иаакәымцзакәа гәыбған иртон иоппонентцәа, Кәыдры аохаа ақыртүа ар, апозициақәа ргыланы, рнапафы ирыман, уи атарцәразы иарбанзаалак шыафак карцомыит хәа. Ақыртқәа иацы убра илыбааз цыушыарын, арт рцәажәашгала. Уи аохаа 1993 шықсазы, аибашьра анынцәоз, х-Аштаб Хада излазбаз ала, хәр уи аңста итарымгалазеит, хәцкәынцәа рацәаны рыпсытбарақәа камларц. Уажәы убри аохаа атарцәра иаха имариазма? Апрезидент Багапшь С.У. игхақәа ирыцырташаз цәцгәык цшаахзу? 2008 шықсазы ақыртқәа Аахыц Уаңстәыла иакәлан, Цхинвал ркәакәеит. Уахыки-енаки ирылагзаны, 2500-фок ауаңс нхацәа тадырхеит. Аурысқәа рбаталион, аахыци-нхыци еимаздоз туннельла, Аахыц-Уаңстәыла иазкылсын, ақыртүа рыр ыкәыртеит.

Убра роперация ишаалгалак, ақыртқәа, Аңсны иалаларц, реазырхианы игылан. Ртехника, равиаца даәа зны еипшымкәа игәгәахарц, Амраташәараа (NATO) рыцхыраахъан. Аңсны аихабыра амомент иазыпшын, ашьакатәара рмачны, Кәыдырта ахы иакәитыртәыртц. Аахыц Уаңстәыла ианатцаха, ақыртүа рыр, ршьамхы цысцысуа, Аңсны изталомыит, Кәыдырта рпозициақәа дыргәгәарц. Ус мацара акәмыит, аңсуа арбцар мчқәа ашьхака амоа ишыкәгылаз анраха, Кәыдры аохаантә еипхныот рыюныка. Азәызатцәыкгы дтамырхақәа, хәр Кәыдырта рымпыцаркит. «Хәр неит еибашьрада, Ба-

гапшь уа рольс инаигзеи?!» – акы иаңсамтөра хықөкыс ирыманы, аоппозиционерцөа Апрезидент ихцөажөон, ауаа ахьаидгылоз, иара иаҳатыр ладырқөырц. Изыроуаз уамак ғыртцөомызт, аха Аҳэынтқарра Ахада изгөдуун, рцацөа тамхарц, жөларык рхагылараз ақ-өышра ду ахьааирцшыз.

Абасқатөи аилыхара, айғыгеибагара ҳ-Аңсадгғыл цөыбзы ишалазгғы, еиғагылаз ауаа ирзеицшыз аныхөа ҳаңгылан. Иаалырқашөа, уамак ҳғөы ҳөанзамкөа, Москвантө ажөабжь ғыц ҳзаait. Урыстөыла Афедерация Апрезидент Медведев инапы ацаиөит Аусқка, Ареспублика Аңсни Ареспублика Аахыц Уаңстөылеи разхацаразы. Ныхөа дуун Аңсны ахи-ацыхөеи. Убри инашьтархх, Аңсны азхазцаз дөөа төылақөак цөырцит. Багаңшь С.У. урт аҳэынтқаррақөа иңхьон, аиашьареи аусеицуреи рзы аиқөшаҳатрақөа рыбжьарцон. Рхаңыц еихарғөғөазаргғы, абри ахтыс зацөык иакөымыз аоппозицияа иахырҳөааны уаөы игөалашөом. Ирхөаргғы убри ала ҳатыр шыдмырҳауаз еилыркаауан.

Аңсуа еихабыра имөаңыргоз адөныкатөи аусқөа рөагылара гөғөартөит ацыхөтөантөи аамтаз. Ирыөуаз ҳаңхьон, ирхөоз ҳазызыроуан, Аҳэынтқарра анапхгара зыхдырқөоз цацгөыс ишьтырхуаз еилкаа цқьак ҳауамызт. Убас аоппозиция блок имөаңыргоз еизара дук аөы ирыдыркылаз ақөцара излаҳөоз ала, Аңсны аихабыра, Урыстөыла Афедерация ишазықаз азы, рыгөрамгара штыхын. Аихаразак, аоппозиция ргөаанагарала, аурыс ҳөаахьацөа Егры рыргылара аңсуаа иахьдыргөагөоз азакөын аөагылара гөынамзара зхаадырцшуаз. Адөныкатөи Аусқөа Рминистрра, аөоныцк-атөи ауснагзатөқөа рааста, акыр дипломатия ацазароуп, ағызмалра ағымзароуп, зынғы амаза амазарах тыпцөкьа азылхзароуп. Утөаргғы уаҳшьөеит, угыларгғы уаҳшьөеит ҳөа, Апрезидент идгылазар, имазоу

аус нырцәаа ирдыруаны уамак ақәәиара ртахымзаргы, аоппозиционерцәа Ахәынтқарра Ахада иңырхагахарц мацараз имаза аргамартәуазар, арт ауаа атәыла аәиара иаңырхагоу иадгылоу еилзыргада? Иаңырхагазар иағацәоума, ма иаҳәызцәоума? Арт азцаарақәа ртак асоциализм аепохаз еилырган, иахәа еилыргамкәа иаҳзаанхеит. Убри нас ицегь ҳахәаңшуеит.

Дук хара имгакәа, шыжьыказ аурыс архәта рмашыынақәа, цыхәапцәара рымамызшәа, ҳамоаду еицырхәхәа ианын. Урт рхыңхызара шәкы еиҳан. Убаскатәи аахуан адырәаены ашамтаз. Нас ахқатәи ашыжь. Ашътахь даәа мышқәак ғыц иаахуан ргыларатә матәахәыла реидара шытыхгақәа ртәны. Ус закәнтә! Аоппозициатә блок реизара дук ағы аңсуа еиҳабыра рыгәрамгара ғыц ицәырган, уажәы ххала ххәақәа ахәаҳзымыхьчоз азы. Уамашәа иубартә, цыхьагы уажәгы реизара дукәа рықәтцарақәа рыпроектқәа ирыңхьоз усқан иоппозиционер гәгәаны ирбоз Смыр Вадим иакәын. Аслан Кобахьиа иқәгыларак телехәапшрала иаҳдырбон. Ицәажәара еилгамызт. Аурыс хәаахьчацәа Аңсны иаагатәны иңхьазон иара, аха, излеиҳәаз ала, ари аус ағы Апрезидент инапы ибомызт. Иажәа цакыс иацеитцаз еилкааума? Изақәызаалак цьара акы Багаңшь С.У. ихьындырҳаларц иашьтан, уи аус ацакы рхәта ирзеилымкаауазаргы. Ахәынтқарра Ахада иәагылаз рхымәапгашьа абри акәын иаҳәоз.

Ақыртқәа аибашьра ҳаларгалаанза, амилат ҳақәитратә қәпара иҳацалахәыз, иара х-Цьынць еибашьраан амца иҳацалагылаз, имацымкәан аңьабааи агәабзиареи хҳақәитра иақәзырзхьаз ҳәызцәа-хпызцәа рызәлымҳарақәа хазхеит. Зхәы иатәхәа акрызфоз рңьабаа рацәан, атынчра хәа хзышьтаз анахзааи, аха хара хңьабаа бзабааха уамак ианаҳпылашаз аамтамызт, шыта хтаацәарақәа амла иаҳаркуамызт умхәо-

азар, уи азы азэы лахьык ирымтазар, ирыцхырааз аи-
хабыреи дарей еицеиыршазар? Ускан, уи аprobante
збамкэа ирзынхеит, аха нас-настеи аусеицаршракэа
ирыцлон хымпада.

Убастэкэа ицтэха иаарыбжыагылеит аурыскэа ац-
хыраараз иаарышьтыз жэа-миллиардк апара. Убрака
ацхыраараз аицэаажэаракэа моапызго ачынуаа дукэа,
шэкэыкгы уздырхиазом рхэоит, рбанк итуго ахэтэк
дара ирызумыргьежыр. Ари «откат» хэа иашьтоуп.
Ари аус убранза имазоуп, ахэынтқарра амазақэатэкэа
рахь иузыпхыазом. Уи шэкэык иузамырбо, азы иагаз
амаза аихабыракэа ирыбжыоуп. Ус акэтэкэоугы зды-
руада, хазхэыцуеит акэымзар. Аха аоппозиция иалахэ-
ыз ргэаанагара убас шакэыз агэра узымго иказамыт.
Ахэынтқарра усқэа пхастартэуазар агэхэаа ркуазма,
«откат» иатцанакуаз ацаракэа аихабыракэа еицырфе-
ит хэа, ацтэы шытырхуан, убри ацэытгарала «ахатыр
ду» дырхарц. Убри ацтэы атып икэицарц, Урыстэыла
Афедерация Ахэынтқарратэ Дума ацхыазаратэ пала-
та аихабы Степашин С.В. Ацсны дааит. Убаскангы
официалла аоппозицияа ари аус, проблемак азырыз-
бартэ, агырызалымхит, аха пхыакатэи рхыкэы анагза-
раз, ицоурамыз рмазарах тып зладыртэышаз ак акэны
ирбон.

Уажэшьта излеилкаахаз ала, ускан аус ауан Уры-
стэыла аргыларатэ еиёкаара «Южная дирекция». Убарт
аргыларатэ усқэа Ацсны инаныгзарц ажэалагала ка-
цан. Ацсны Ахэынтқарра Апыза-министр Анқэаб А.З.
уи мап ацэикит, убри азы мышкы зны гэыбганк итараз
атагылазаашьа мариахаргы. Иара дышишаз ашьтахь
иаапшит. Дара идыргылаз, ма идырфыцыз аобиекткэа
рхатабзиара акыр илакэхеит. Иаха еигын аргыларатэ
усқэа ацсуа еихабыра рнапхгарала имоапысуазар.
Ускан аусура ахатабзиара иаха ацклапшра мариахон,

иаахәтәыз аргыларатә материалқәа, аусуцәа ауала-фахәы рызшара ухәа, аконтроль маншәалахон.

Ақсны аихабыра иакәымыз рыххәааразы ирытцаргаларыз уаха рзыпшаарызма хәа угәы иааташәанза, амехак ыртбааны даеа лацәажәатә царык аацәырыргон. Аибашьра калаанза зны ақсшьарта онқәа, абна, азиасқәа, адгьыл ицоу амал, адгьыл ахата хатала акоммерциа знапы алакыу идьдмырхәхаларц, ажәалагала катан, абыргцәа рхеилак иабзоураны. Ускан хтәыла анапхгара азтоз Апарламент аихабы иакәын. Аимпериа ду СССР анеилаха, хаз-хазы еихаз ареспубликақәа макъана иарбан җиара моаз изнылоз цқьа еилкаамызт. Рконституциақәа шыақәдыргылақәаанза, уа ианқәазгьы цқьа еилыркаақәаанза, еилдыршәшәақәаанза, цъара-цъара апарламент республикақәа шыақәыргылан. Ускан Ақсны Ахәынтқарра Апарламент ианапхгауыз Арзынба В.Г. абыргцәа рхеилак ажәалагала дадгылеит. Аихара-зак уи убас ирызбеит, адгьыл ақыртқәа ирхатәымхарц. Ақсуара ахьчара иазкыз уснагзатәын.

Аибашьра ашьтахь уи апроблема даеакала иахә-ақшыр цәгьамызт. Уажәраанзатәи асистема атоурых иагахьан, ағыц система амәа ианын. Адунеи апышәа архахьан, хара ххы иахархәарын, аха атыпәнтәи ачы-дарақәа, макъана итцаамызт азы, хақсҗазаара изала-мәыцызт. Еилкаан ашәартә шахзаанхоз, ашьагәыт уаа иахьцалак хмацын. Зны изхәапшхьаз азцаара ғыц игә-арымтар амуа иказамызт. Аха, иахьауаз унавсаавым-сыр, хақсҗазаара зтышәынтәаломызт. Ақсшьартақәа аусура реаназыркуаз анбыкәыз. Урт, цьюuky иқхаста-рымтәырц, изыхьчашаз узыпшаауамызт, уалафахәык румтакәа, аус зуадаз. Ахәынтқарра қсшьартақәа акоммерциа знапалакыз рнапы иантан, иқхастамтәкәа аамта бзиах ахь инаргарц. Даеа хыбрақәак, ирзымыхьча-закәа ианаанха, ааигәа ухы иузамырхәо, шәык җамкәа,

хышәк ғамкәә иаанхеит, аоныңқа ионагылаз аоныма-
тәә хрылацәәжәарым.

Дәәә асшьартақәәк уаанза уа аус зуаз ирыхьчон,
аңсшьацәә ахәәа иаахыңырц ргәағьқәәанза, аимцә-
ацәә рнап рыларымкырц. Убарт арендаторцәә иры-
шьтан. Лыңсшьәәкәәк зауз камлакәә. Аха аренда из-
гоз аңсшьарта оны аиташьақәәыргыларә иақәирзуаз
иахьынзаизылыңсшьәәхөз издыруамызт. Ус зыхьқәәз
цәәырцқәәеит. Арендаторра ааста, аңсшьарта оны аар-
хәәр иаха иеиғьаршьон. Арахь аңсуа закәән ус иауа-
мызт. Ус анакәха, аңсуааи аурысқәәи зыгәра еибагоз
рееидыркылон, аиқәшахатра рыбжьартцон, ахыбра
аңсуаа идаадырхәон. Ишнеиуаз цтәқәәк рыбжьалар
– аңсшьарта иахьцалак Аңсны иатәын. Убас зака кәа-
мацама ирывакәарацарц ирыңгылази. Аус злаз Аңс-
ны аэкономика ашьақәгылараз ихадаз аңсшьартақәә
еиқәырхатәын, ахәәанырцәтәи аинвестиция аартә
рызәлымхара шытыхтәын.

Уртқәә зегьы аоппозиция иалахәыз усс ирымази.
Дара рзы аус злаз – аңтәы злырхшаз дәәә проблемак
«цәыңырхәәеит». Амассатә информация хархәәага аан-
рыжьуазма, хаихабыра «зегь» шырттииз рықәңыреырц.
Иркыпхьит «ирттииз» аңсшьартақәә, дәәә хыбрақәәк
рыхьзынца. Убарт ахьынза иашаз аилкаараз, руак,
Алахазы ақытан аңсшьарта оны «Сосновая роца», ха-
тааит. Уи уажәы иаңсшьәымаз уаанза иадиректорыз Ло-
луа Лиуда лакәын. Излалылшоз ала, зегьы ғыцылтәит.
Азынрацәкьә знызынла аңсшьацәә атаауан. Ағыц хы-
брақәә, амәы матәахәы иалхны, идыргылон, уи азын
еиқәшахатрақәәк изылшози ларей ирыбжьартцон.
Аңсстазаара тынч моә иахьаныз иахьабалак инорман.
Амал лырхауан, аңсшьарта иақәлырзуан. Ахәынтқара-
аи ларей цәгыарас икарцеи? Ацәгыара рылызхырц зта-
хыз иалырхуан умхәөзар.

Аоппозициаа еикәдыреәәаз ахьзынца ианыз даәа
ңсшьартак ахь ацара иаңсамызт. Амала зхәы иатәхәа-
ны акрызфоз анхацәа, аусуцәа, харахөйцра зәацөы-
пхьазкуаз аинтеллигенциа анапхгара ирәадыргыларц
әазышәарақәа реазцөылырхуан.

Аихамәа рхатөы экономикала ирзышьақөыргыла-
зомызт. Изаманоу архитектурала зны иргылаз авок-
залқәа, аихаразак Акәатәи, цөыжөжәарза иахьанза
ианхеит. Аиташьақөыргыларакәа ргөы итазамызт хәа
ажәлар иаарылааит. Иаарлас Урыстөыла ахатарнак-
цөеи аңсуааи еицәажөон аихамәа азцаараз. Аибашьра
еилгазижьтеи, аихамәа гәыгөтыжмызт иахьцалак, аре-
монтқәа зны ирөын, нас аамтала иакөырхуан. Зны аиха-
мәа аусзуоцәа аауан, даәа зных асалдаң аарышьтуан,
реазцөылх аус азыруан ухәартө. Азхьцрақәа ипхастар-
төуаз аихамәа, ма аңхәқәа аңсуаа рымчала ишьақөдыр-
гылон. Аиашацөкьа ухәозар, Москови Акөеи дөыңбак
рыбжьан, Псоунза фымцадөыңбак леиуан, аңыхөтөан-
төи иаңсамшәа анырба, зынзак ибжьырхит, акөымзар,
аихамөеи авокзалқөеи макьана амал зхарықөурзуази.
Ажәабжь ғың аацөырцит: аихамөеи аеропорти ртиуе-
ит хәа. Аурысқәа аңхыраараз рнапы халарыкзашәа
зыддырбоз, ақыртқәа ргөы иагар, арахь рөы аадырхөу-
азар хәа, зегьы халарыгзон. Ақыртүа жәлар аңхыраара
ртаххар, аурыс-ақыртүа еизыказаашьа ғыңқәа қартәа
азөлымхамхози. Аңсуа еихабыра политикала имыхөма-
рыр ауазма, аурыс ирыхөоз мөаңгатөын, рхазы ирзалх-
шаз алырхыр акөын. Аха уртқәа зегьы узаргамомызт
ауаа рөаңхьа. Адипломатиа еснагь итабыргыз, аха иуз-
цөырымгоз амаза аңацөахын. Аңсуа аоппозициа иры-
ман даәа ғыңгак еиңах, Аңсны азөлымхарақәа аңсуа
еихабыра ишыртүуаз ажәлар ирылархәарц.

Аиашаз, иаарчхауази Апрезиденти Аңыза-министри
убри аамтаз!

Зегь ратцкыс имыждараз, ируаз, ирхәоз рзы, аоппози-
циаа лахь азәы ианырзимтоз аамта хтагылан, уи рағәра
рығнахуан. Ажәйтәан, ҳабацәа излархәоз ала, жәлар
русеилыргара аус ауан. Ауаа хатәрақәа, иарбанзаа-
лак ғыпныхәа змамкәан ицқаз ауаа, аус иадыргалон.
Азәы ашьра иқәырцаны, лымхатаск хғынза имаазеит.
Аха иреихаз шыауғаны ирыпхьазон ацәғыауағы дызлаз
ауаа рылцара. Ус зқәырцоз, шықәсык ацута далырцон,
ма иқыта дрылырцон, ртәыла дықәмцыр цсыхәа ани-
рымтоз мацмызт. Иахьак уахь хьахәрак ҳамазам. Арахь
ххәынтқарратә институтқәа аус цқәа ирузом, хтәылағ
аполитикатә леишәа ҳалыхәдамхарц.

Аибарххарақәеи аиғагыларақәеи згымыз Ахәы-
нтқарра Ахада иалхрақәа ҳанрыдгылахуан. Уи аңы-
хьатәи алхрақәа рааста, уажәтәи иаха аиғыгеибагара
ацзаахомызт. Аоппозициатә гәыпқәа (агәыпқәа хәа
рызхәоуп, избанзар партиак, ма уаажәларратә цысрак
иалахәызааша рхыпхьазара азәгыы имамызт) еидгы-
лан, апрезидентраз акандидатурақәа рықәыргылар
инхықәгылаанза. Нас рыешара ихымқадатәихон. Апо-
литикатә уаажәларра еиғкаарақәа, апартиакәа рнап-
хгацәа хазхазы ркандидатурақәа тарууан. Доусы рко-
мандақәатцәкьа шрымаз убасканцәкьа иааңшуан мацк.
Аиғкаарақәа рхадацәа рызынтәык зышьтаз рхатақәа
амчрахь рнеира ишрықәкы хадаз аацәырцуан. Рко-
мандақәа дара ирышьталаны цъара чынуаарак роуа-
зар хәа игәыгуан.

Багаңшь С.У.-еи Хәңыымба Р.Ць.-еи рнаосан, зкан-
дидатурақәа ықәзыргылаз иреиуан – Бытәба Б.Т., Арз-
ынба З.Ць., Бганба В. Р. Алхыюцәеи дарейи реицыла-
рақәа раан, Багаңшь С.У. иарбанзаалак ажәа хәанчак
иоппонентцәа ирзимхәеит, ишимырехәозгыы инацшь-
тәуп. Иара имоаңигаран игәы итаз адәныкатәи ао-
ныцқатәи русқәа рзы иполитика ааиргшуан. Аканди-

датцәа Хацымба Р.Ць.-еи Бытәба Б.Т.-еи роппонент-
цәа рзы ирдыруазгы ирзымдыруазгы еибадыргарц
реахьазыршәоз дара рхатәкәа ирзеиҕымхазеит. Уаҕа
акыр иеникылеит Арзынба З.Ць. Иара, иҕышәеи иуаю-
реи тҕаазар, иыизцәа рааста атәыла ахагылара иаха
илшон. Бганба В.Р. иакәзар – дызлацәажәоз иара ипро-
фессионалтә усура иазкын. Ус иаҕа иказаргы, аоппо-
зициа оппонентцәа аайдкыланы ироуз абжыкәа мацхе-
ит. Актәи атур аҕы Аҕсны Ахәынтқарра Ахадас далхын
Багацшь С.У. Алхракәа зыерылазырхәыз рҕынтә иара
иоуит хынәажәеи акы процент инеиханы бжы.

Абжытыра реахьынзасыкарцоз, заа ирылахәан Ави-
це-президентс Анкәаб А.З. акандидат Багацшь С.У. дшы-
шьтихуаз. Уажәраанза ишыкарцалакәоз еиҕш, Апрези-
дент икоманда иаиуаз Аҕыза-министрс даитон. Уажәы,
ишыкалацәкәыз ахәара удааын, Аҕыза-министрс дҕа-
цан аоппозициа иаиуаз Шамба С.М. Издыруадаз Шамба
С.М. иашьеихабы, Адунеи Аҕсуа-абаза Конгресс аиха-
бы, академик Шамба Г.М. иныр цыжәара агазар.

Арзынба З.Ць.-еи Бганба В.Р.-еи атәыла дахьаха-
гылаз Багацшь С.У. идырныхәалеит. Алхракәа иашам-
кәан ишымәаҕаз хәа, егырт аоппозициатә гәыпкәа
рхадацәа адырәаеныцәкәа иаакәгылеит. Цьара цышә-
шәарак ахьырбарыз иашьтан, аха рыгәтакы рзышьақә-
мыргәгәеит. Алхратә комиссиакәа ибзианы аус руит
иахьабалак. Атыпкәа рҕы абжыкәа ишахәтаз ипхьаз-
аны, аҕкаанцәкәа шьтырхит. Ареспублика Ацентртә
Алхратә Комиссиа иеизнагаз адокументкәа рыцабыр-
гра еиҕашьақәыргәгәан. Ахәаанырцәтәи анапшцәа
алхракәа рымәаҕашьа тырцаауан иара аены. Зыбжыы
зтиуаз ирацәажәон. Иарбанзаалак гхак цьара ирзәз-
гәамтеит. Анапшцәа рылкаа аоппозициаа ирҕагылан.

ЗЫҒҘАРА КЫҒХАЗ...

Ихәһсыз ахәы-шықәса рыла, убла иаахгыла, Аңсны ахағы аңсаххьан. Аиҗашьақәыргыларакәа ирыццан, амоақәа акыр рееиҗаркуан, ақалақьқәа еимаздоз амоадуқәа асфапът рықәшыын. Ақыҗа моақәа хшы-өзышьҗра рызун, акаҗран ықәҗәара иахьалагақәаз маҗзамызт. Афымца цәахәақәа ғыц рымоангара реазыркхьан. Азымоангаразы қыҗақәак ацхыраара роуан. Ақыҗа нхамоа еихаразак изышьақәгыломызт, ақыҗауаа ақалақь ахь нхара ицон. Уаагы ғырҗысрақәак ирылагахьан. Маҗ-маҗ аеспублика пхьака инеиуан, ише-игьхоз агәыҗра хаман. Гхада хамоа ханын узхәомызт. Аихаразак афинанс ус ахьаацәырҗуаз ачынуаа рнапы рымкьашьыр рзычхауамызт, аихаразак араионқәа русбарҗақәа рхадацәа убри рықәукирҗә аамҗа хҗагылан. Убри акәын аоппозициаа ирҗахыз, ахәатәы еихархауан, аихабыра рыгәрагара ажәлар ирҗәызырҗ.

Ағагылара зыҗҗстазаарахаз ауаажәларра-политикатә еиҗкаарақәа ғыц реааидыркылахын, рышхамқәа еиларҗәон, рымч гәҗәахарҗ. Уажәшьҗак аханатә, алхрақәа рышьҗахьҗәкьа, аихабыра рус шыаға гәҗәала реиҗақьара моа иангылеит. Аоппонентцәа рықәҗиарақәа зыбзоураз – рхада Хәҗымба Р.җь. ачынуаора дәанахәазомызт. Имч-илша шынеибакәыз аоппозициа блок реизырҗәара иазикит. Даргы ражәа пхылнадозшәа агәаанагара шыҗырхын, иаакәымҗзакәа иқәгылон ателехәапшрағы, акьыпхьағ. Урҗ ғапызеуаз аҗак атәыла анапхгара уамак иашьҗазамызт. Аоппонентцәа

ирғағылоз аидеология ахьеиёырымкааз гха дуны ика-
рцеит угәәхәышт, акыр шықәса аниаслак. Аха 2009
шықәса ашьтахь хтагылазаашья убас ишьақәғылан.

Аоппонентцәа игәарартцоз агәәанagara аихаразак
уамак ихьяамызт Авице-президент Анқәаб А.З.. Уи да-
нпыза-министрзгыи убас ихы моаңигон. Аусура, аусу-
ра, ғыц аусура. Убас ала иаархәоз зегьи алахиоарц
дықәпон, дагылыцшәадамызт. Убри акәын иргәампхоз
аихабыра ирғағылаз ауаа. Ицегь игығибагарц, дара
амоақәа рыцшаауан. Аиаша ухәозар, аоппозициаа,
атәылаф ачынугаа ирыцырбаауаз дыриашарц, цъара
цыхыраарак аихабыра ирырымтеит, иагыашьтамызт
дара уи. Ицоз аиғағылара уагәылацшны, нақ-аақ игы-
лаз рхымоаңгашьяқәа лкаа бзиақ пхьяка иахзыцшны
убомызт. Аихабыра зака иаамсташәаха рхы моаңыр-
гоз акара, ирғағылаз нышәарак зламыз уаахон.

Аңсуа цара аакалеижьтеи, хцарауаа, хашәкәыиы-
ра еснагь хажәлар ирылыцәцәааны итырцаауаз аңсуа-
реи аламыси зынзак ихьацуазма угәәхәрын. Хәцстаза-
ара зака уагәылагылаз, ауаа урылагылаз, аиёыхарақәа
урылахәыз, аңсуареи аламысдареи иаха ирымехарку-
азма? Пхьяка убри иаха аиааира азыцшызма? Ххала
азаакәрылара хазхиазма? Ма иахьцалақ хәцсуара хә-
иқәнархозу? Аңсуара еиқәхархарц хәазахшәозар иаха
иеиғьхозу? Азцаара рацәа цәырнагон акыр ишәартаз
аполитикатә еиндатлара. Акәымзар хра злаз зцаарак
акәын иқәғылаз: ххейқәырхара! Хазланагалаз аица-
баа-еицашьыцра хәиқәзырхоз амоа хазкылнагозу, ма
иалкааз политикцәаны зхы зыпхьазоз даәа проблема-
қәак убри азы избатәыз рнапы шаларкышаз рхахьи
имааизацзу?

Ахәынтқарра анапхгара русура иаакәымтцзакәа
амца ацрацара мышқәак иаанкылахеит, ареспублика
Аңсны цыхьатәи Апрезидент Арзынба В.Г. иңсра иа-

хыркъаны. Уи ичымазара данаргәакза, аңсреи абза-
реи рхәаа дыштагылаз, даеа мышқәак ирыдамхаргы,
иңсы еиқәдырхарц, Москваа ддәықәырцеит. Шьта
дырзеиқәырхомызт. Иңстазаара далцит 2010 шықәса-
зы. Иара ишитәхыз инақәыршәаны, Гәмыста аңшахәа
иазааигәоу Аңбынць Еибашьра амузеи аштаф анышә
дамардеит.

Ағагылара моапызгоз иазхәыцны еиқәыршәаз хы-
моапгашьак еицрыман. Аимак-аиғак аацәырыргон
хахьаайдгылоз, еихаразак ареспублика аихабыра ра-
хатыр лазыркәышаз иазыркуан. Ианакәызаалак ауаа
рзызыроуан, ирықәшахатыз камлакәан. Ирықәшаха-
тмыз иаха ирацәан, аха атак рхәомызт. Азәык-оыцьак
гәынамзарыла иаарғагылар, дара иаразнак реимак
аағапыртцәон: «Уи шьта иалаххи!» Ари зныкымкәа,
ари оынтәымкәа иақәшәаз, арт азәы иазыкаицазшәа
ртаккацашьа системак шамаз еилукаауан. Дара уахьа-
арпыхьашәалак еицықәдыргылоз азтаарақәа еиңшын:
Икарцеи бзиарас? Аурыс паракәа рылоума аргылара-
қәа зымоапырго? Иабакоу аоныцкатәи аэкономика?
Изыдмыргылои азауадқәа? Ақыта зтадырцәи? Адемо-
графия рыхшыо зазышьтыми?.. Ицәырыргон еснаг
ихамаз хчымазарақәа.

Аилажьра мариан, аамта рацәакгы атахзамызт. 70
шықәса акоммунистцәа асоциализм дыргылон, атәра
зыңстазаартәыз асовет уаа рыхандеирала, аха ирцәе-
илахит аамта кьәғзала. Ари аепоха Аңсны иахтысит.
Ағыцыргылаоцәа ишьақәдыргылоз аусқәа, шықә-
сырацәала еилажьуа урывцазар, реиқәымғиарақәа
абанзеихауауаз? Аиғагыларақәа хәашьак змамыз
аккумуляцияхь иоеихьан. Ағагылаоцәа аанғасрак
закәыз рыздырзомызт. Амч знапағы иказ, русура аа-
нырымкыларц, агәамч абааргоз хәа, узымхәыцрызи.
Русура ахықәкы хадеи раамта ағыраки аоппозициаа

ирықәйдмырзыр амуа инаргон. Зынзак аамта аныуа-дабыз, енак Багапшь С.У. аинтеллигенция рхатарнак-цаақәак еизигеит. Дара уаа жәа-ыык иреихамызт, еи-харазак ишәкәыооцәан.

– Аусуха ҳартом. Ҳәйзцәа аурыскәеи ҳареи аус ҳзе-ицымуа ҳнаргеит. Ацәгъа ҳабжыырхәаауеит. Ҳмацура шытаҳдома? Шәгәы ишпаанаго? – икәәҗзан згәы кыд-гылахъаз Багапшь С.У. иажәа. – Дара ааир, нас ишы-ртахыу аус рулап.

Еидикылаз, Апрезидент изцаара хада рхарштны, аҗсуара ишытнахуаз апроблема рацәа ирылацәажә-он, убаскатәи ҳаикәырхара ус даараза ицарын. Аха ацыхәтәаны Аҳәынтқарра Ахада иқәиргылаз азбахә иазымхынхәыр ауамызт. Аконституция инақәыршәа-ны, Багапшь С.У. хынтәны Аҳәынтқарра Ахадас ажә-лар рыбжы иртахъан. Ацыхәтәан иреитинг апыхъақәа рааста ицегъ еихан. Иара ғхәарас иртаз, хәы-шықәса, ареспублика ахагылара, азин иман акәмызт, иуалын. Еизигаз ауаа ргәаанagara уи азы дазымцааргыы калон.

Закәытә цтәызи ишытырхыз аоппозиция иалаз? Ры-мацара ракәмызт, зхатә усқәак рзы аихабырахъ згәы намзас тып уртомызт. Аҳәсақәатәкәа ирәапыцызи?!. Анапхгара ирыдгылоз усгыы ицәа ихызхуаз ак ицар-галон, аха «сара исзырхәо ирымеи?!» хәа зхы иақә-гәығзозгыы баша даанрыжъуамызт. Дызлардыруаз акәымкәан, дызларзымдыруаз изцәыцрыпшаауан. Дзыкәшәаз изымдыруа даақәдырхон зхәы иатәхәаны акрызфоз.

Аихабыра «ҳажәлар еикәыршеит» хәа, аоппози-цияә зееидызкылаз арцәаа ианыхәхәоз, дара иреиуаз азәгы ачынуаора дрыдрымкылеит ареспублика иа-хъатәи анапхгара рхәарц ртахын. Аоппозицияәынтә аҳәынтқарра аматцура инаргаз азәык-ыыцъак рәа-гылара рхадырштун. Закәытә гацъеиа уаази ҳазла-

гылаз! Ҳазхысқаз зегы цқа иааугәалауршәақар, ақыртқа рхаан амилат-хақөитратә қәпара апартиен ахәынттқарреи рғы атып змаз рыеҳаладырхәзомызт. Аңсуаа, зегы неидкыланы, ахәынтқарра матцзурахыы рынашьтра иашамызт хәа, ақыртқа ықғылаанза, уи убас иқан. Ашьтахь аґагылазаашья әеаңсахит. Хґы-рак зеибашьюаз атыпқа рзакәын ухәап иахья. Зегы ари айдеиа иахзадкылом, иґахаз ргәалашәара әеаңхья. Аха айбашьяра ашьтахь ҳарей ҳарей хәдацәа ҳаибакит адыроеғь, ахәынтқар чынуаора. Ҳажәлар раңхьягылараз иаҳадаз аус абракәызма иахышьтаз? Адемократиа злабзиоу – зегы рхағы кьякьяза иаа-дыртгәышьоит.

Ари афымта снапы иґысхуанац, схаґа избартоуп хазтагылаз аамта иалагыламыз, ма аоппонентцәа рыеңныхәак шцәырцуа: автор деиңшны дзыхцәажәо дырзыкам. Амц рхәазом, аґабыргра инацаршьуеит акәымзар. Зыңсадгыл иазгәышьуа, аус азызуа иаҳа бзиа автор иныруеит. Ачынуаора зеақәызшьуа, убри азы зегь зыґазырзырц ихиоу дааразак дшырзыразым изыґәахуам, ирмазарц даґашьтам. Ари афымта гәаларшәара нґамтақәацәкьоуп. Жәа-шықәса раахыс мшыңцас цәахәакгы имоит. Зны ґрыс гәаларшәа-газшәа икалеит ухәар – гха ухьюам. Даәа шықәсқәак рышьтахь әеагылара занаатс ишьґызхыз иахзааргаз ахтыс автор далагылан. Убри изнарцысыз аныр, абри афымта далагаанза, деилнархуан. Архив документқәа дрышьталартә хьяас ишьґимхит, уи ғыц иазгәатәтәуп. Уахь ихы ирхаргы, ашәкәы ғығҳарыла изҳауан. Ус иаҳа еиғзаргы здыруадаз, агәаларшәарақәа документла ишьақәыргәғәамхози. Аха доусы ишьґихуа амәа иара иалихуеит.

Ахәынтқарра Ахада Бағаңшь С.У. чымазарак илаеын хәа азәы имаҳацызт. Уи иара иаґаґы изымазан

хәа агәра хамам. Аха чымазарақәак акраамта ицә-ырцуам, нас иаалырқьа гәырдыңта иулакьакоит. Х-Апрезидент Никарагуа, Венесуела ухәа, Ақсны аз-хазтқаз атәылақәа дыртәауан. Ақсны иахагылаз Ауау дара хәтырла дрыдыркылон. Тьрқәтәыла данца, ақсуа диаспора хәашьақ ақәымкәа бзиа иңылеит. Дахьнеилак Ақсны азәлымхарақәа дрышьтан. Игәабзиара аигьтәраз, ма ус қсшьараз цьара шыаәак еихиганы заҳа-хьадаз. Игәамбзиараз Москва дышцазгы ауаақсыра ирмаҳазацызт. Акыр иаалырқьа Кремльтәи ахәшәтәыртәә иқстазаара дшалтцыз адырра ааит.

Иара изрыпқак атагә аанахәахьан. Хар имазамкәан арошьыга далтцхьан, итаацәа драцәажәон. Цхьақа избатәыз аусқәа дрызхәыцуа, дрылацәажәо, игәабзиара мышқәак рыла ишьақәгылаҳьан. Иаразнак деицәахан, уамак ихымцит. Икалеи? Амедицина аусзуюцәа ирыг-хазма? Уи ахтыс мазақәак ацацәахызшәа инхеит. Урт амазақәа х-Апрезидентцәа ирыцрыцуам.

Ицыхәтәантәи имоа дықәыртқон Апрезидент Багацшь С.У. Ахәынтқарратә Филармонияә. Ақсны ахи-атцыхәеи еизеит иара имоақгараз. Амоақәеи апаркқәеи иркуамызт. Абзиараз хәа иазхәар зтаҳыз зегьытқәа аонытқа изымлеит. Амшгы цәгьазан. Уаоы цьабара ицәабон. Уи днаскьеигарц дааит Урыстәыла Афедерация Апрезидент Путин В.В. Анышә дамардарц дыргеит а-Багацшьқәа рқыта гәакьа Цьгьарда. Иқстазаара даналтц, ма иеыркәеигеит ацтәқәа рцентр ахтны қалақь.

Аиғыхара ахьеицлабуаз даарыбжәахеит Авице-президент Анқәаб А.З. имацара. Иара дыргәалашәартә дызлаанхаз иарбан чыдара хадақәаз иуаора иалаеыз? Багацшь С.У. дахьынзапрезидентыз, Анқәаб А.З. хәышықәса дпыза-министрын, нас даәа ыышықәсеи бжаки рақара д-Вице-президентын. Знапақақа аус иуаз диқәшахат, диқәшахатым зныкгы диғагыланы рымбе-

ит. Рхәу еикәыршәаны аус еицыруртә, иеирманшәа-
лон. Ааңсара зықәзамыз усзууын. Аңсны Апрезидент
иңсәзаара даналтц, Анқәаб А.З. инаигзон Апрезидент
инапынцәкәа. Аиҳаразак хы-мзы иусура зызкыз Аңсны
Ахәынтқарра Ахада иалхрақәа реиёкаара акәын.. Иқә-
ғылан иара ихаҭа икандидатура.

Апрезидентраз кандидатцәас даәа ыыңаа рызбахә
хәан: Хаңыымба Р.Ць, Шамба С.М.

Апрезидентраз ацыхәтәантәи акандидатцәа дара-
дара еицлабзомызт. Рызынтәык Анқәаб А.З. ираңигар
хәа ишәон. Иара иакәын изындаҭлоз, аха доусы атәы-
ла дахагыларц иҭахын, рымчқәа рцәеиушон. Хаңыым-
ба Р.Ць иаастагы, уажәытқәа зәагылара пропаганда
әеаргәғәаз Шамба С.М. иакәхеит. Акәа афилармония
әәаңхәа ажәлар еизыргон, ақадақәа рықәгылара еиц-
лабрақәа рнаосан, Анқәаб А.З. дәапызееышаз, аибашь-
раә ҳазәлымҳарақәа шиңсаҳуаз, уажәгы ақыртқәа
дышрагентыз ирзаарыгза, иааизырымхәыцуаз ар-
баныз. Ираҳауаз цьюуки хнамхкәан, аха Шамба С.М.
иштаб аусура уа аус зуаз ишырғагылаз макъана ир-
зеилкаазомызт. Уака иддырбоз ароликқәа ирыхәаңшу-
аз иибози? Бабышьра аҳаирплан бағәаза убас ишьа-
қәыргылахон, иарбан ҳаир ғбазаалак шыҭыңраартә,
итәартә еицаҳарада. Уигы егырт аобиектқәагы Ев-
ропа астандарт инахықәхәарын. Ус акәын ишныкәоз
зыжәлар рменталитет аилкаа изахымзоз.

Убасқан, алхрақәа ирылагаанза, Апрезидентраз
акандидат Анқәаб А.З. ихаҭагы ажәлар дрылан.
Иоппонентцәаз рааста, иарей дызңылози еицәажә-
арц еикәшәоз цьюшьарын. Цьара-цьара аоппозициаа
иәагылара реазыршәон. Иара идгылаз урт дмырцәажә-
арц реазыркуан. Иара иыызцәа ааникылон, иәагылаз
ирҭахыз ацыхәанза ирхәарц. Ашәамахыцәа, Гәыл-
рыңшь араион ағы данырңылоз, изцааит Хаңыымба

Р.Ць., ма Шамба С.М. Аҳэынтарра ахагылара ратэа-
шьахар, хтэыла шытахька ицома хэа. «Хацымбагы
Шамбагы аҳэынтарра амацзурақэа моапыргахьеит,
– Анқэаб А.З. абас атак ритон. – Аусушьа рдыруеит.
Аиааира алхрақэа рёы иргар, Ацсны аёиара шыта-
хька ихьацып хэа сгёы иаанагазом». Анқэаб А.З. чыда
хықэкыла деилызкаар зтахымыз мацзамызт. Иара ау-
аоы ицоурам иказшьақэа иёырцөихьчон, ус ала иаха-
тыр шытыцуан, акөымзар лақөышьак аиуамызт.

2011 шықэса Нанхэа (август) 26-зы Ацсны Аҳэ-
ынтарра Ахада иалхрақэа моапысит. Анқэаб А.З.
апыжэара игеит! Зыбжы зтиуаз 56 процент иара иқэ-
шахатын.

АНҚӘАБ А.З. ИҒАРХАРАЗЫ АҒАЗЫШӨАРАҚӨА

Аамта анца, шыта иаадыруеит ғазышөарыла Анқәаб А.З. иғархара фынтө ишымөапысыз. Урт рыдагы, акырынтө дәеа тыпқәак рөгы реазыкарцон, аха ацөгьоуцөа еикөшөомызт. Избан абри ауаө еихаразак дыхтакны дызрымаз? Ус мацара азцаара ықәыргылара иагыиашоуп, иагыиашам. Иашоуп, избанзар иаакөымцзакөа хықөкыла изышытаз иара иакөын. Иақхьақа ипрезидентцөазгы, хтөала, итадырхаз ыкоуп, аха уртқәа рышыақәыргылара шыта иаузом, ицасацөахеит. Убри азын Анқәаб А.З. хықөкыла иғархаразы иишытаз ацстазаара иаанарцшит, нас зныкымкөа, иөынтөымкөа имөацгаз ағазышөарақөа иаха убла иаахгылоит азы, имацара ишытан ухөартө иубартоуп.

Аиашаз, Анқәаб А.З. иаха дырцөымгын. Иахьцалак Арзынба В.Г. аибашьраз ихы иаирхөаз амалуаа рацөан. Аибашьра ашытахь урт иөызцөан, иусураө, аихаразак акадркөа ралыцшаараө, дахьрызцаауаз рацөан. Иаргы дара рхы дадырхөартө ихы неигеит. Рхы дырзамырхөо данырба, хгөаанагарала, машөыр акөзаргы, дырцырыгеит. Ареспублика дацшөымазар акөын азөы. Убас еипш ацшөымара аконцепция ажөйтөзатөи адунеи атоурых аөынтө иаауеит. Ускан зыжөлар ирацшөымахарц зтаххоз ауаа ршөаны рнапаөы иаар-

Анқәаб А.З.

гон, идеспотцәан. Даәа тәылақәакгы ирып-шәымахарц, айбашьрақәа цыргон.

Абицарала рахра еибыртон. Аепохақәа реырыпсахцыпхьаза, урт рдиктатура аформақәа иаха-иаха ипсыехон, ажәлар ирылиаауан зыхшыю акырза еиғьыз ацеицәа. Урт иаадыр-цшуаз агәынамзара жәларык рыпстәзаара айғьтәра иазыркуан. Аха атәыла ақшәыма-ра зтаххоз азәы жәлар рыпстәзаарае еиёкааз

алеишәа даёагылон. Уи архаикатә чыдара қазшыақәа нханы иахьанза иахзааит, даәа акыр аамта таха ҳарташам. Иахьа, Аконституция излақәо ала, ажәлар иалырхуаз Апрезидент дақшәыман. Аха «ақшәма» маза инапаёы Апрезидент дааиуазар акәын, дмааиуазар, егы имоа дапыртцыр еиғьын, акәымзар дапыригон.

Анқәаб А.З. Гәдоутә араиони ареспублика анапхгареи рёы аус иуазижьтәи акраацуан. Ирдыруан иказшыақәа. Азакәан давганы, рхы дшырзамырхәоз усгыи еилкаан. Азә инапацақа инагара залшомызт. Багақшь С.У. Ақәынтқарра данахагыла, Апыза-министрс Анқәаб А.З. дышьтихит. Мызкы акара мцыцкәан, ажәабжьны иааицит Апыза-министр имашына ишаеихсыз. Уи қалейт 2005 шықәса Жәабран (февраль) 28-зы. Убри ахәымәхан азы аусурантә Гәдоутәка иаауан аихабыра рмашынақәа жәпакы еишьтагыла. Ачадара (Аеада-

ра) ақытан, Гәымста ацхаә иаазаанза, автомат хысра ибжаркит. Апыза-министр имашына 17 хызацә ақәшәеит. Иара ихата ихатыпуау Лакрба Л.И. имашына дтатәан, деикәзырхазгы убри акәны ирыпхьазоит.

Иара убри ашықәсан, ыи-мзы аатхьан еицш, Мшапы (апрель) 1-зы адырөөгь Ачадара (Аәадара) ақытан аихабыра рмашынақәа втоматла ириехсуан. Апыза-министргыи уи ихатыпуау Лакрба Л.И.-гыи ааха рмоузеит. Ахьчаоцәа руазә дхәын. Аюныцкәтәи Аусқәа русзуоцәа атып бзиа еимырдеит, аустцаара напаркын. Ацәгьоуцәа рышьтра изықәымлеит уаха. Урт ибзианы иазыкацан хәарада, ахыхьчара рылдыршеит. Апыза-министри иыызцәеи Анцәа ихьчон ззырхәоз ракәны иааиуан.

Ацәгьоуцәа лахьынцак роуртә иртәгылазаашьамхазт, ирзынамыгзацыз рхықәкы ҕыц реазыршәон, шыта иаха еиғны ирыпхьазоз даәа моак рыпшаауан. Ғы-шықәса нтакәкәа ицахьан. 2007 шықәса Рашәара (ииун) 20-зы Гәдоутантә Афон уназаанза, амәа ахьылакьуа, ацсатцлақәа уахьрывсуа, арткәацга заа ицарцахьан. Аппаратла ипыржәон ицазцаз ианыртахыз. Аихабыра рмашынақәа, аусура ианцоз ашыжь азы, убри атып иазнеианза, арткәацга заа ипжәеит. Уи аены адыд-мацәыс гәгәан, излархәоз ала, арткәацга убри анырит ицнажәартә еицш (детонация).

Анқәаб А.З. Анцәа дихьчатцәкьон, уаха даәак узыхәомызт.

Аха иара дтәзырхарц ишьтаз ирдыруан уи иеиқәырхара шымашәырыз, хазшаз хәа уаыи дшимыцхыраауаз. Рхата нцәа дрымазар Ажәоан ағынтә Адгьыл иахылапшуаз игәра рымгози. Зны иамузар, даәа зны хәа, даргыи атерактқәа ахьымоапыргақәашаз атыпқа заа иалх ирыман ухәартә, уамак изыпшзомызт. Рхы иадырхәоз абцъар ракәзар – иаацъоушьартә еиуеицшыызт. Уажәраанза автоматқәеи алағәыми рхы ишадырхәахьаз

ыхь иазгәәтәуп. Ацыхәтәәнтәи реазышәара аахыс
әажә мшы рахәын ицхьаз, 2007 шықәса Пхынгәы (и-
уль) 9-зы, ашыжь Анқәаб А.З. имашына Гәдоутә ақа-
лақ ахь уцарц, атрасса иахакнахау ацхақәа руак даны-
ныцысуаз, амашына иаахейт агранатаршәга аснари-
ад. Агранатаршәга зкыз данхысуаз ацха дықәгылан. Уи
ирлас иеизейт, уаюы дизгәамтәкәа. Апыза-министр их-
шыбаю цысит. Ибга аграната аңыхақәа алалейт. Иха-
ла Гәдоутә ахәышәтәыртәә ацхыраара ласы дазнейт.

Анқәаб А.З. итархаразы абаскатәи еазышәарақәа
моапыргейт, аха аустцаара лытшәадан. Ацәгыоура
иафыз зустқәаз азәгы изымдыруа, ма гәаанагарак ры-
мамкәан икаларымызт, аха атцаара ус мчыла имоапга-
зарц ртахзамызт. Арахь иркуаз-иршәтуаз иалаказарц,
ацәгыоуцәа рышәта дырзуан. Ажәлар рыгәта агәаана-
гарақәа еиуеицшымызт. Аскатәи еазыкацарақәа аны-
моапыргоз, зныкгы Апыза-министр дрызтамырхакәа
ишәкалейт?!. Ма Анцәа дихылапштәкьозу? Издыруа-
даз итархаразы имоапгәтәыз ахтысқәа рысценарикәа
зыюуаз иара Анқәаб А.З. ихәта иакәзар? Иаакәымтцз-
акәа ишәтаз ас ирлас-ырлас реазпыршәон, иарбан
гәаанагараз ицәырымтцрыз.

Ус иагәа иказаргы, ацәгыоуцәа рхықәкы анагзараз
иаатгыларыз уаамызт. Ианбамоапыргарыз Апыза-ми-
нистр анаәстәи итархара ус? Иабамоапыргарыз? Шәта
рхы иадырхәарыз иарбан бцъарыз? Абарт азцаарақәа
ртакқәа хшырзыпшыз, хы-шықәса инареиханы ибжы-
сит. Издыруадаз шәта рееикәыркқәазар хәа хшыпшыз,
аинформациатә дырратарақәа рхархәагақәа иаарыц-
хауан, 2010 шықәса Цәыббра (сентябрь) 23-зы, Анқәаб
А.З. дахьынхоз Лыхны ақытан иабхәында июны гра-
натаршәгала ишаеихсыз. Иара дзыюназ ауатах заа
еилыркаахьан, убри дыюнапыржәарц акәын хықәкыс
ишәтырхызгы. Апыза-министр инапи ишәапи хәын,
излархәаз ала.

«Изакейзеи, – игеахейшт агъаю, – икатеъяз шык-
аз тымцаазакеа, анс акэзар каларын, ма арс акэзар
здыруадаз хэа, ухэансхэанкеа пыжэара рытаны изеи-
зиге?!» Убас агэалс авторгы имоуп, аха ускан ахэ-
нтқаррае аус зуаз, аустцаара моапызгоз, амилиция,
апрокуратура, Ахэынтқарра Ашэартадара Амацзура
ацабырг рзышыакемыргылеит. Ирылымшоузу, ауаа
ирызцеытыргар ртахымзу хэеилымкаазеит. Автор
аполитиккеа дрылаланы дрыецеажеазом, аихаразак
аеагылара ускан занаатс ишытызхыз. Ацабырг усгы
иуархэазомызт. Иахья аамта реакеыршэаны узцаара
атак артоит. Ргеы итацеъйоузеи? Иарбан хтысу ии-
шацеъйоу? Ажеакала иуахэзи иубази реынтэ, ухатэы
алумкаар ада пысхэажэла шумамыз хайтазкылсуеит.
Ухэансхэан о-хыкекыкны ишыакегылоит. Хыкекыла ау-
аапысыра ирыладыртэо уамак табыргра алазам. Иаха
ииашоуп хыкекыда ауаажэларра ирылатэо адырра.

Анқеаб А.З. дыпрезидентзийхтеи шыкэсыбжак аа-
тхьян. Акыр дырчхахьязшэа рбон акриминалуаа. Рыгэ-
такты нарыгзарц еитапшыаргеит. 2012 шыкэсаз атеракт
даеа еазыкацарак аман. Акэа уцозар, Гэдоута акалак
уахьяналсуаз, Абгархыке ақыта дгыл уналагылаанза,
Ахэынтқарра Ахада имашыынакеа ирыцапыржеит
арткеацга. Ашытахь агранатаршэа аснариад ргеыд-
цан. Ахыршэагала ихысуан. Атыхэтэан автоматкеа аус
ддыруит. Апрезидент кыс имоуит, аха дзыхьчоз ру-
зэ, Цыгэба Ремзик, убра дтахеит. Егырт ахэышэтэы-
ртахь иахьянаргаз, даеазэгы, Пандариа Тенгиз, ипта-
заара далцит.

Аихаразак Анқеаб А.З. дзыхьчоз ртархашья ихата
уащас даараза инырит. Хэашьяк акеымкеан иказшья
аеапсахит. Ицоурамыз ичыдаракеак иаха ицеылыжжу-
ан, иыызцеа ргеаанагаракеа тутаауазар. Аха уи иусура
атемп аеампсахит, ихы инапаеы иааганы, ахэынтқар-

ратә усқәа наигзон. Иахагы иеиргәғәеит хәа агәаа-нагара шыақәгылеит. Амала аоныцкәтәи антыцтәи иполитиказ аоппозициаа икарцоз акритика Ахәынтқар-ра Ахада атак аитазомызт, иусура алыцшәақәа ажә-лар еилыркаарын хәа дгәығны. Аха, нас излеилкаахаз ала, урт атак ирицозар еиха еиғын.

Уаанза ажәабжьны ирылан Анқәаб А.З. изааигәаз ауааы зыгәра имгоз дшизишьтыз, икәацырц азы. «Из-лаурцабыргуеи?» хәа, дцаауан егы. Апрезидент избе-ит акриминал харака ацыхәтәа цитцәарц. Ацәгыоура ау-стцаара ианазук, еилкаан уи Ахәынтқарра ашыақәгыла-заашьей ашәартадарей ишырғагылаз. Ари аус рнапа-ларкит Ареспублика Апрокуратура Хадей, Ахәынтқарра Ашәартадара Амацзурей, Ареспублика Аоныцкәтәи Аусқәа Рминистррей. Урт реилахә-еикәшахәтра иабзо-ураны, 2012 шықәса Мшапы (апрель) 12 аены ибаандаа-ыртәит иаразнак ф-оык. Убарт рәынтә цшъ-оык – Анзор Бытәба, Алхас Хәытаба, Төмыр Хәытаба, Рамзи Хашыг таркит, егырт ыцъа рхы иакәитыртәит.

Аустцааоцәа, анапшәы игәаанагарала, ацәгыоура иахагылаз ауаа шырдыруазгы, иаразнак дара рырба-андаора реазырымкит. Урт ажәак рызуфымхыр, шахәт дыказамкәа, аусзбарахь иузкылгазомызт. Иахаз руа-зә, Анзор Бытәба, дтаркит. Егырт ацәгыоура назыгз-оз ирейуан. Дара рхәта шахәтра рур акәын, хадацәас ирымаз ахара рыдырцарц. Хы-мшкә аатцхьан, Гагра, аекспрезидент Арзынба ихьчара аихабы, ашьтахь Аре-спублика Аоныцкәтәи аусқәа Рминистр, агенерал-ле-итенант Алмасбей Қчач дбаандааыртәырц, аопера-тивтә гәыц уи иквартирае иахьнеиз, иара иеишьхьан. Ус анакәха, уи ишизнейуаз адырра иоухьан. Излархәо ала, адырра иоуит, «Икауцаша уара иудыруеит» хәа, адцагы наццаны. Уи зхәоз убас ахьейлыркааз шыта уара идыр! Устәкәа аусқәа моапысуазар, иара иеи-шьырц адца заа, ацәгыоура реаназыкарцоз, иоухьан.

Ацэгьоура моапызгоз ирымхацегьахеит, уи еилкаан. Ахэынтқарра Ашэартадара Амацзура иатэу абахтаф иеишыт Тэмыр Хэытаба. Хыпста ақытан Муртаз Сақаниа иеишырц иакэикит, аха ианаамтаз иоуз амедицина цхыраара деикэнархеит. Дэрыпшь ақыта иалтцыз Рушьбеи Барцыц иеизеит.

Аустцаара аэартбаацыпхьаза, еилкаахон ацэгьоура амехак иаха-иаха ауаапсыра шалахэыз. Ирбаандааын аишьцэа Чытанаа Едуард ицацэа Едлари Едгари. Урт ракэзарын 2007 шықэса Пхынгэы (иуль) 9-зы Гэдоутэ ацхафэнтэ ихысуаз, уака Апыза-министр Анкэаб А.З. даниасуаз. Уртқэа рыдагы еилкаахеит Кчач Алмасбеи инапхгарала, Анкэаб А.З. итархара (ильтшэада-хаз) шеиёкааз 2011 шықэсазы Нанхэа (август) 11-еи 17-и рзы Алахазы ақытан. Ацэгьоуцэа рбанда иалаз Хэытаба Астамыр Валери-ица дааныркылеит иеахьизоз Дэрыпшь абнаршэыраф.

Уаоы ихаздыруамызт, аха хтэылаф аус ауан ацсылман радикал еиёкаара «Ацсуа цыамаат» захьзыз. Уи дахагылан Гыцба Рустан. Иара Анкэаб А.З. итархаразы аеазышэарақэа дахьрылахэыз азы дантарк, еилкаахеит уи инапхгарала еиуеипшымыз абцъар рацэа Гэдоутэи Гагреи рраионкэа рфэы ишытцаахыз.

Ацыхэтэан, Лацара (май) 5-зы даанкылан Барцыц Константин ица Тамаз. Уамашэа иубашаз, уажэраанза иааныркылақэаз зегьы такын, Барцыц Т.К. ихы дакэитын, изыхкьаз уаоы изеилкаауамызт. Арахь амассатэ информатиатэ хархэагақэа излархэоз ала, ацэгьоурақэа напхгара рызтоз уи дыруазэкын.

Барцыц Т.К. данырга, адыржаэны ишьталеит Арзынба Павел Харитон-ица. Ишырдыруз доурыжыту, дрыцэцоу аилкаатцэкьа хамам, аха иара дахьцаз хэеилымкаакэа инхеит. Излахахауаз ала, уи иакэын хадара зуаз, Апрезидент Анкэаб А.З. итархаразы имоапгаз ае-

азышөарақөа раан. Икацөкьаз ҳаздырзом, аха логика-ла ахтысқөа реишьтагылашьа еиёурпшуазар, Арзынба П.Х. идыруан Бытөба Анзор иара избахө ауствцаоцөа ишреимхөоз. Кчач Алмасбеи иара избахө ауствцаоцөа ирыззыригартө дзымназеит, уи иеишьхьан. Барцыц Тмаз иакөын иаанхаз иара хықөкыла дзыёцаауаз, уи дтаркит. Шьта иара ишьта закөанла ишхылоз аниба, дықөцит, Ақсны имоапысуаз апроцессқөа ахөааныр-цөынтө дырнырларц. Ускан Ақсны Ахөынқарра анапхга-фы инапаёы дыкөзаауан. Ус анакөымха, иатханы ибозар, ареспублика иахагылаз иөагылараз, ахөынтқарра аюныцка даөа хөынтқаррак ақцара дазыхиан.

Шьта иахзеилкаахеит Багақшь С.У., нас Анқөаб А.З. аханатө өмчык ағацөас ишроуз: актөи – аоппозиция блок; аюбатөи – акриминалитет. Убарт ирыдгылеит зхы иакөитыз акьыпхь, насгы апхьаза амчра змаз ирзааигөаз ауаа. Урт рышьхөа еивцазу еивцамзу ихөыцырта гөғөаны ауаажөларра ирыман. Азөлымхара анеизакыу, доусы иара итөала аус избарц иөазикуеит. Азөы ацтөы шьтихуеит, ауаа ирбунтырц; даөазөы акьыпхьаё даакөгылоит, даөазөых абцар ихы иаирхөоит. Рызөлымхара аизакра цьара еицтахысыртө аамта икылнагеит.

Иалкаау амчқөа рөынтө, рыуа ихадаз арбаныз? Уи апроbleма азбара атахзам. Аус злаз ареспублика мчы зыртөиуаз арбақөаныз? Акриминалитет гөып-оык реилацөажөарала хадара аузомызт. Уа аус зуаз диктатуран. Авторитартө цакы змаз мычран.

Даөа мацзак аамта цар, хыхь еиқөыпхьазаз ихөын-тқарратөымыз амчқөа рааста игөғөаз, тагылазаашьала еихагы зылшоз даөа мчын Анқөаб А.З. иөагыланы изцөырцуаз, иара иусуреи Ахөынтқарра аилароынтреи аамта кьаөла ирныруан.

АЗЦААРАҚӨА, АЗЦААРАҚӨА...

Х-Ақсадгьыл иахьа иахьыкоу амөхак маң еснагь иа-аннакылоз цыахшьоит, аха уи ус икамызт. Зны-зынла уарлашээрла атоурых иханахөоит убри азбахө, амала итышөынтөалан акгы цкьа ихаздыруам. Ассоциализм аамтаз «аусуцөеи анхацөеи рдиктатура» аиаша хнархөомызт. Уи ашьтахь агөаанagara еивга шыкоу аомытакөа ирныцшуеит, хцарауаа илеилатөа ацабырг концепция ахьышьтырымхыц иахкьозар акөхап. Амала еилкаауп ацсуа бызшөа зхөоз хажөлар рынхартатыцкөа ажөытөза зны иахьатөи империа назак атерритория шейднакылоз. Ұыц ицөырцуаз ажөларкөа рбызшөакөа ацшөа иарөиаз имариа бызшөакөан. Уи акөым, ааигөазатөи (өбака нызкь шыкөса раахыс) хтоурых цкьа хагөылацшыр, х-Ақсхацөа рнапатака иказ адгьыл ақалакь Анапа инаркны иахьатөи Тьыркетөыла абжаранза иназон. Ацсуаа нымхозар, Ақсха иахтынра ааигөа зны Көтөшь игозма. Шөкы-өышө шыкөса рапхьа Нхыц-Кавказ Ацсны Ду хөа баша иашьтазма? Зежөтөи ашөышыкөсаз убрантө амхацьыр иагаз иацсыуаан.

Абаскатөи хатбаатыцө дгьыл есымшааира еитцало, иахьа хахьаанагаз зегьы иаабоит. Зегь рапхьа уи зыхкьаз хажөлар рмачхаракөын, хымцада. Уи зыхкьоз аамта ирзаанагоз аибашьракөеи, ахцөаракөеи ирымацарамызт. Убарткөа рнаосан, ө-факторк еснагь ихаданы иахдырхаган. Рапхьатөи – збызшөа зцөызыз

абицарақәа жәларцас изуан. Уи азбахә зныкымкәан ицәыраагақәахьейт. Збызшәа зцәызыз ихдырра мацхон, урт еицын еснагь. Дара ма еицынхоит, ма еицықәцуйт. Анаҟсантәи афактор – Ацсхара аоңыцқа ахратәраз аиҟыхара еснагь атәылеи ажәлари ирзеицәан. Хараза хцарым, ааигәатәи хцәурых излахәо ала, Ацсхәцәа ирцәыуадаҟын рнапәцақа икәз ахцәа реидкыларә. Доусы ихатә хәаақәцара мацара дзәҟлымхан, дахьынхоз ипатриотра акәын мчыс играз. Жәларык реилартәара иашьтәз дицырхаган, атәыла аилахара убри ала дацхыраауан.

Амхәцъыр ааира убас хәеиошарақәа даара иацгәеит. Аменшевикцәа рхаан Ацсны ладеи ҟадеи зейдымгылеит. Ашьтахь ацәурых процессқәа хәидыркылақәеит, аха атәыла аихабыра ирцырхагаз амчқәа аоңыцқа ирацәахейт. 37-тәи ии иацнеиуаз ашықәсқәеи рыламталаз, Ацсны аихабыра ақәгараз хәҟацәа иманшәалан рхы иадырхәеит урт аиҟыхарақәа, аха аҟагыларә зәазышәозгыи рымч мхейт, аамтә еикәтцәа даргыи ықәнагәит. Аеиошарақәа хаман ааигәаза. Аихабыраҟ аус зуаз шыакас убри иацәагылан, хмилиат ҟиара зтәхымыз хәҟацәа убас иртәхын азы.

Амилиат хәқәйтәра қәцара хәцсуа жәлар еиднакылеит. Ашьтахь ихәзцәыртцыз ахақәйтратә еибашьра атәым милатқәагы хәднагәлеит, зегьы хәиланартәеит. Иахьа хәшқәкоу? Хусқәа нахәгзахьаз цыахшьан, хәжәлар ҟыц рейкәшараз цыоуки реазыршәоит, зынзак изылтшәадам узыхәом. Ари меркантил хықәкыуп, хәзтәагылоу аамтә ахәшьара хәзәом, убри ауп зегьы зыхько. Ахақәйтәра наза хәуз цыашьа, доусы ихәҟоу хәа иицхьазо дазықәҟоит. Ус ихәыцуан еснагь, аха ии иахылтшәаз атрагедиа аәахьәтәахуаз ианакәызаалак заа ирбартамызт.

Ахәынтқарра имҟаҟнаго аполитика цыжәара аиуейт атәыла аҟиаразы. Убас еилахқаауейт, даеакала

хазхэыцуам. Аполитика амчхара кахауеит, атэыла аекономика харакымзар. Анхамоа дыргэгэарц еснаг икэпоит аполитика моапгаоцэа, рыоныцка ианыгэгэоу, ражэа пхылдоуп. Ус анакэха, аекономика пьжэара агома? – уаазхэыцуеит урт рыобагь реимадараф. Ама-ла дара еицуп, еимоанызацэоуп.

Аюныцка усқэа реифкаараз, иара аекономика афиаразгы, иаха ххы хакэитуп. Аха урт адэныка усқэа ирыдхэалоуп. Уахь ххы хакэитцэьказам. Ишахтахыу тэылак ахь хазцом, хзаауам. Иахтахыу хазгом, иахзаа-гом. Иарбан усзаалак анагзара аурыс дакэшахатзароуп, дзыкэшахатым узеифкаауам. Аблокада хтакны ххы анахапхьазози, ареспублика азхатцара апроцесс амоа аатижьтэи, хтагылазаашья уамак аеапсахзом. Мац-мац еиғьхарақэак хшырхаанугы, ххата «хаилажэра» моа-пысуеит Псоуи Егри рыоныцка мацара. Уи афиара иа-пырхагоуп. Иаахакэыршоу атэыла дуқэа рнапы хануп. Ишахтахытцэькоу хазфеиазом. Хаюныцка аиғьхарақэа еинымшэаранза ихаркыз рапшыгамтаф хыхь иаагоу ачыдарақэа рыба азхыроуеит, рхықэки анагзараз, ус иаха ирзеиғьуп. Ацабыргаз, аиашарада ак здырыр зта-хым азакэан изахыцом. Убарт, аиаша иашьтоу, иаха ирцэыуадаоуп закэанла амалрхара. Апаракацарада мораль змам азакэан анавсаавсшьақэа иаха иазыка-цоуп. Ачынуаа аихарак абарт роуп иртахыу, рымоақэа аадыртуеит. Егырт, апхьатэикэа, акыр ирпырхагоуп. Аха ауао иаша зегьакоуп аиашамрахь ихы дара идыр-хоит, иус наигзарц иашьтоу ирылшо ифырхуеит. Уи апроцесс иахья фагылашья гэгэак амазам.

Абри афакт инатшьтэуп чыдала. Иаацьоушьартэ, апстазаара апышэа иахнарбоит ачынуао, зака цартышала иееибито акара, мацурала деикэшэоит. Жэынгы-фангы ахэынтқарра мчы далахэуп. Зхы иашьтоу ианакэызаалак еизхара бзиак далакоуп. Даеа

ганкала уахәаңшуазар, ахәынтқарра убри аґагылазаа-
шьа маза иакәгыґеит хәа, агәаанagara шьтукаауеит.
Ачынуаа уалафахәы бзиа еибытазам. Убри азоуп дара
ицоурам рчыдара зхадыркыацәо.

Ауаа рынхашья-нцышья еснагь атәыла абеиашья
аанарпшуан. Аоппозиция ауао зака дгару атәы за-
цәык иалацәажәоит, аиашаз, амла иакуа уао дхамам-
заргы, зегьыцәкыа збеиам. Арахь оба-хґа машьяна
зынхарта тбаа иґагылоу хамоуп, дара рхыпхызара
мацзам. Ауаа иршәу-ирхоу уздыруам. Хґацацәа Апсны
иртиуа ацккәа раґәаршыазом, ицоит Шәача шә-нызкь
еицамкәа аткы ґарцарц. Аицлабра уахь ииасит. Ацә-
гьа-абзиа рымәаңгашьякәа хазхеит. Жәлар рынеиааи
тбаахеит. Иаха-иаха имацхоит аґыа збо ихарґыла аус
зымуа нхарц зтахиу. Аиашаз, ушьапы еицых унхарц,
аґыабаа убароуп. Аоыжәра-зыжәра мацара зезызкыз
ирымам-ирыхым мацара изаламцәажәои. Аусурта
тыпкәа шрымам иазашшуа ргәы иґоу узеилкаауам.
Асоциализм тәра иарґеиаз хымпадатәи аусурта иазхьу-
ама? Доусы иусурта анеиґеикааша аамта хшааґагылаз
рзеилымкаазои?

Ари азцаара еиҳаразак изырцыхцыхуа ахәынтқар-
ра аоныцкәа аиґагылара антагонизм аҳаракыранза
ашьтыхра иазәлымхауп. Урт рхыкәкы анагзараә амә-
ақәа ируакыуп. Иахья, еихьзарас ихамоу аэкономикаә
ашьтыхра аацәыругар, «уи аурыс ңароуп изыбзоуроу»
хәа иаауеңныркылоит. Аоппозицияә зееизызгаз иа-
хьатәи аихабыра ркоманда иаламшәеит, аха уа ха-
дара зуа, атәыла анапхгараә аус аныруаз, атыцантәи
аэкономика зышьтырымхи?

Зызбахә гәынамзарала хазлацәажәо рашьтахь,
ажәлар рнапы зыртаз шықәсык ала хәихьзарақәа
аахнубаалартә хазланаргеи? Ааи, ауадаәрақәа ина-
рывс-аарывсуа, иахьатәи аихабыра хтәыла аэконо-

мика шытырхуеит иахыцалак. Амѡақѡа цѡѡахеит, уахыла харнуп ыынлатас. Аѡнқѡа реиташьяқѡыргылашья апроцесс цѡѡѡума? Акыр школи бахчеи ххѡыцқѡа дыргѡырғѡеит. Ахыбра ыыцқѡа хабла иаатцашѡеит, цѡара-цѡара иагьмачзам. Ақыта мѡақѡа реиташьяқѡыргылашья згѡы иаамыхѡода? Афымца лашара цѡахѡақѡа ақытаѡ ирѡыцуп. Ацхыраара катцѡуп азы змамыз азымѡангагақѡа рышьяқѡыргылараѡ. Ақалақьқѡа рѡы уи аус макьана инарызѡеит. Аспорт комплекскѡа зака удыршанхозеи! Ахѡыцқѡа раазара иазкыу аѡбиектқѡа ақалақьқѡа рѡы мацара иргылоума, урт цѡырцуеит ақытақѡа рѡы. Қалақьқѡак рѡы ахатѡы сасааиртақѡа, ацсшьяртақѡа акыр дыргылахѡеит. Егьырт акоммерциа хкқѡа цѡырцуеит. Ақыта нхамѡаѡ иахамбац аци-аа чыдақѡа хзеитархаит. Уааигѡыргьап урт рыѡиара хѡыынцѡуаа ахьалахѡу. Ишнеиуа уи адемографиагьы иахѡашт. Хажѡларгьы усурта ыыцқѡак роушт. Арѡиара знапы алакыу ртагылазаашья айгьхара атцара ахѡынтқар иахагылоу ируалны ирыцхьазѡеит. Арѡиаратѡ гѡыпқѡа жѡпакы ахѡынтқар харцѡла рыцсы цѡуп. Даѡа зны еипшымкѡа, ашѡкѡтыжьра ѡеит. Аихаразак ацсуа литература амѡа бзиа иануп. Аихьзарақѡа зымбо рыедырлашѡыцѡѡѡеит. Урт, даѡа цѡѡуы дырлашѡырц, аган иавцѡуп, аэкономика ахархѡашья знапы алакыу ирыдгылаша рацѡахар хѡа ишѡеит. Хайхьзарақѡа зыбзоуроу «аурыс царѡуп» хѡа, зыѡпныхѡа уамыхѡо хамѡа дацѡшѡеит. Баша акапеикылтѡа азѡы иуитазѡм. Уи цхьака акы дазыцшуп. Ути-сыти шеишьѡѡу ацстазара цышѡа изнамырбаз иахья дабаанагеи? Акала хгѡы катцо иаххаирштырц дзышьѡѡу абанеиуа?!

Афымца лашара чыдала азаатгылара атахыуп. Аамта ахьнеихѡѡу ааѡеит. Афымца хѡсеиѡкаараз хра злоумчуп. Уи иахья зегьы азѡомашь ухѡап. Иарбан наплакызаалак иарада аус азуам. Афымца анааипкьалак, ахѡы-

нтқар усхэартақәа инадыркны, анхара онқәа рҕынза, зегы русура ааипкьоит. Хазынтәык иахьа телехэапш-рада хзынхома? Дзусҭазаалак, ихәыцқәа аамта ишахәо рыхшыо шәларц, акомпютер изықәгылазароуп. Уигы аангылоит, афымца ахынзыкам. Хара Егыргес хнапаҕы ишыкоугы, афымца хазхом. Мшызха изхалароуп уи ахархәара. Нас хашҭазыкоу хара ацивилизаци-аз зда ххэартам аҭсабара мчы? Аҭша гәгәа иахьасуа атыцқәа рҕы афымца цәахәақәа дааа методк ала имю-апыргарц реазыркхьан. Уи адагы алашара еизшара тыцқәа акырза идырҕыцырц напаларкхьан. Уртқәа зегы аанкылоуп. Уа аус зуа излархәо ала, аоппозиция рмитингқәа зыхдыркьаз афымца ахәҭса ашьтыхра иаҭ-әыхыуп. Ахарҭь рацәа аҭахыуп, зегь рыхә анышьтыцуа, заҭа маҭәахәы хҭахыуи, излааухәои, ухаҭа цхыррара узыкамцозар, аус иағугы хықәкыла урҭырхагазар?

Хаҭсҭазаара цаслеи қабзлеи еибаркыуп. Убартқәа ирылахәым, дызлагылоу ауаа дуаоны дрыпхьазазом. Уртқәа зегы ирыхьзо иҭыба акыр ҭазароуп. ҭаацә-арак рныкәгараз аҭьабаа рацәа убароуп. Капеик азәы баша иуиҭазом, ухаҭа иааурыхроуп. Арахь иаххаагаз амилат еиҕыхара, ахақәитраз аибашьра, уртқәа ры-шьҭахь хазҭагылаз аполитикатә, аекономикатә уадаа-рақәа ганкала хдырзрыжәуан. Зҭьабаала ахныкәгара иашьцылахьаз, аидара иаҭчала, ацаҭьа иаҕан, акаҭәа-ра ихәнарц; егы аганала, акаамет еиҕагылара хара хаазазомызт, хәицәанамтәуазар. Аихаразак аусура иашьцыламыз аҭьабаа збоз ирҕыпшзомызт. Урт рҕәы иалаз дара рыгдыраҕ иҭаз, ақәҭара уамак иалахәы-мыз рнапымцқьара мацара акәзамызт. Рыбла ихгылан аихабыра тыцқәа змаз, цхыраара дук абҭьар мца иа-лагылаз ирытәозшәа иеырбаны, ирҭыхьашәаз ахәы-нтқар мал шеимыртәоз, маҭк анааҭынчраха, анхараз аханқәеи анаплакқәеи аамта кьаҕла ишдыргылоз.

Ускан анхацѳа ашшуан, «аґаґын кашѳца рхѳан, хар-
блит, ачаи аашѳрых рхѳан, харблит», – иахьеипш урт
ргѳынамзарақѳа згѳаламшѳода?! Убри аамґаз ачыну-
аа рхатѳы бзазашьа иацзаауазма? Иреиґыиз амашьы-
нақѳа дара ирықѳтѳан, рьѳѳцѳылх рееилархѳон. Рхѳы-
цқѳа ишыртѳахыз ахґаґ иалачон. Урыстѳыла иреихаз
аґараиурґахь аиҳаразак ирышьґуадаз ахѳынґқарра
харґьла? Артқѳа хамбо, хабла амса хґаны, хара адѳы
хақѳгылазамызт. Аґарархґага аобиѳектқѳа зыргылаз
ачынуаа ххѳыцқѳа рґахара ахак рзымгарц, ауааґсыра
ргѳы шынамзоз ххашґхьоума?

Ма аґшатлакѳ акырынтѳ арыцхара ирзаанагаз
ашьґахь, абжьыуаа знык цхыраара роума? Ускан «иґа-
хаз ххѳыцқѳа рахґаґыраз зегь хачхѳауеит, дад» зхѳаз
абырг зыбла дыхгыламда? Уртқѳа згѳы иаламдаз, аха
ускангы иахьагы иахачхѳауа мацзам, ацґѳы хѳацѳы-
хѳхьґоит. Ауаа реивґдаларақѳа егырт атѳылақѳа рѳы
бґьар еиѳанаргылақѳеит. Убра хнанамгарц, хазын-
тѳык хазѳыкны Аконституґия хѳѳѳныкѳозароуп.

Абаскатѳи аус анхаґгылоу, аѳар ахѳґак, убранза
аччиара рылсит, аґьа раларгалара уадаѳхеит. Зынзак
напыла аусура рґахзам. Аус зымуа акыр изырхѳаума.
Иахѳ иласхеит анаркотик аѳаршьцылара. Уртґы ирыз-
мырхаз аґѳрышь иашьґоуп. Ацқѳынцѳа ирзааигѳоу ад-
ѳѳанқѳа инарыѳнахѳауа ирыѳноуп, қѳґарыла маґара
акыр аархѳаларц, нас руалқѳа рызшѳазом. Дзакѳытѳ
хѳѳѳи, зґара зґьыба иааґых, ґаґынк ззаамхѳѳ? Аґьа-
баа зхы иазырбо рус еиґарқѳоит. Иахьа ѳыц иҳазцѳы-
рґыз аґьырмакьа економика аѳалагалара хѳѳыцѳѳо-
уп, аус зымуа аус зуа русқѳа иґѳегь идыруадаѳуеит.
Абарґ еснагь згѳы намзо уаауп. Згѳы намзо аполитик
дара рыгѳшѳымшѳѳѳара изымариоуп. Ас ианбанза?
«Сара исылашѳѳааз аґсуареи иаасыкѳаршоу ирыла-
ѳу ахымѳаґґашьа цыдарақѳѳи хѳыки-шьхаки рыбжьѳ-

уп, – лхәеит студент зґабк. – Аґсуа, ицәґьеи-ибзиен аайдкыланы, иаахәкәыршоу амилат дызлареиґу зба-зом», – алкаа ґалтцеит лара лхазын. Аґар даакала раазара хымґада иаґахыуп. Анхашья система аидеи-атә еиґагыларақәа хґар бжьягылазар, аґстазаара моа алхраз цқәа иахзымоақәцазом. Дара рымоа ылырхуе-ит, адәахьы инаґшны, хара хныр роуаанза.

Аазара ианакәызаалак ахшыюзышьтра ду аман. Аазара иазхәыцны амоа ианырзықәымтцозґы, аґа-си ақґабзи, аґстазаашья-нцышьа рхала идырхәу-ан. Ашәы-шықәсақәа, азқґы-шықәсақәа, ажәанызқґ-шықәсақәа идырзрыжәуаз ари апроцесс амилат рых-дырраґ имхәыр мацаран инхомызт, уи ицәураз ґиара аиуан. Ииз ихшыю, шыарда аамґа еиґкааз информа-циала ичаґазма ухәо, ишьақәгылахьан, амала ускан иахьцалак иара изхашья ижәлар рныр аиуртә рыґста-заашья далагылазар акәын. Иахья хәґстазаара убас еиґкаауп, аинформациатә хархәаґақәа хшьаханы хар-кыуп. Ирацәоуп ажәларқәа рныр. Зынґы, ацивили-зация ґа хзаауа анцәахшьо, еихаґа хәжәлар иааргоз хкультура маґ-маґ хшацәхьацуа хәзґәаґазом. Арахь, иґцаазар, закәтә беиароу иахзеихамхәкәа иахцәын-хаз, уажәґы иахцәызуа хьяазымґо ххәґа хшызуа из-еилкаазом. Убри амоа ґәґәала ацхыраараз шыакарс харак дуны иаґагылоуп хполитикатә еиґыхарақәа. Убри ґыц хәзхьаґ игәахамґар аузом, ианаамґоу иах-зымшәаз-иахзымзәз, иахья иаґа ирлас имоасуа аамґа хашаґазом.

Аазара ус системак амазароуп. Азхара зегьы аны-руеит. Зегь раґхья хшыюзышьтра ду зыґатәу ахдырра харакы аґа уаю иларероуп. Уи уадаоуп. Асаби даниы нахыс, иааиґмырқґазакәа адуқәа рныр зхәыцрала иа-нымоапымс, ахәыцы, ахбыц еихаразак, аґәыюбара из-цәырцуеит, урґ рґынтә ихадоу моаны ишьґихуа заа

издыруада. Ааигеа рцаоык ашколае зны иаирпхьоз, шыта ихатаз, уамашеа ибаны дизцаауеит: «Абаскатеи ихашеҳеоз ныцаба иабациеи?» Уи ара иугеаламшээр залшом. Иахьа хелаанза ацаоы дышиашахаша азбахе иахауеит, иарбан матеарзаалак иитцо убри ахшыюцак арцаоцеа иналадыршеуеит. Ацаоы ахыше дахьынкыл-пшуа, ашкол дахьынтыцуа, аушьтымта еихау ацара дахьтало, аусураз, ма усказ ахейнтқар усхеартеа дахь-неиуа, цъара бзиароума ма цегъароума дахьакешеа, иаазарае иахауаз акезамкеа, даеа пстазаара феаста-рак даахтыкегылоит, иуаора даеакала аеаампсахыр амуа. Уажераанза илараазоз зегъы неипхьбацекеоит. Арцара-аазара уси адеахь уси еикешезом. Зынгы апстазаарае ипыло амакеымбаракеа дызлариаиша хшыюзышьтра иаха ирызузар акыр изеиғзар хеа уаз-хейцуеит. Убри матеарны арцара иалагылазар, иха-дазоу акехар – иаха дымеакенацозар?

Апстазаара усгы еицлаброуп. Уи, абзиара иаз-кызар, ихахеит. Аха аконкурскеа раан иобиективтеу ахешьара бжеихан ирзыкеыргылазом. Убри калоит акультурате усмеапгатекеа раан. Уи ачымазара екны ихамоуп ацара итало рзы. Ахейнтқар усбартеа аусу-раз аеар ралыпшаарае убри ачыдара ицоурамкеа иа-ахдырахеит. Иахьа ицеыраагаз командала анапхгара ус азнеира ауаоы дзыпсоу уамак ахе азшьазом. Уа аус зуа ирыдгылаша иаха ирышьтоуп, агеырцкеыл иалазоу аган давадырхаргы. Нас рыуа-ргейцхей иаха иге-ыцараркуеит. Абарт ачыдаракеа хыхь ианцеырцлак, рыцакагы апстазаара ирыланареуеит. Еиеагылоу ам-ckeа, иаармариа иухеозар, аоппонентцеа дара ртекеа мацара иахьрышьтоу азегъы иахтахзам, аха иахьа даеа меак хамазам. Ари угей иалсып. Даеакалагы иауам, избанзар дзустазаалак ишьаеа зыргеғеаша из-ааигеитеуеит, акеймзар иеагылоу дрыцкеоит. Хара

иаабо, ҳазхәаңшуа игхақәа роуп. Убри аамтаз әеид-кыларакәа ҳдәыцәгьоуп, уаагы иаха иахзааигәоу ҳау-ацәа, ҳгәыцхәцәа ҳрышьтоуп, урт иреиңу ма иреицәоу ҳәа еилмыргазакәа.

Аицашыыцра агәамцхамтц моахыи укылнагоит, уе-узынымкылар аицабаа кәзшыақәа уиааиуеит. Уи иахьабалак уацәшәалароуп. Аха адепутат корпусқәа еиуеипшым атәылақәа рәы убри ачыдара иазиааиуам, ҳара ҳғғы иаакылсит. Уламыс уцахәмаруазароуп, ма ушәозароуп. Анигы аригыи ҳаналыхәдоу, леишәас ихаури? Ари аңсуара аңсыехара иаңыдарахеит. Ус адепутатцәа ирмышыи акәын аиҳаразак ҳара ҳғы. Апарламент аҳәынтқар мчы иахәтакыуп. Уи даәа җазарак ала егырт аиҗкаарақәа иреиҳазароуп. Амала арака имо-аңысуа аицахарақәа алхыцәагыи иаҳхароуп. Җабжыи захтаз роуми аус зуа. Җзыңсаз роуми иалаххыз. Угәи иалсуазаргыи, ари цабырггәышьоуп. Ауаыи, аиҳаразак аполитик, икаитцахыоу ажәлар рыхдырраә мхәырцас иануп, аиҳаразак уи ихныкәгашыа бзиара дук иазкымзар. Аамта анцалак, итагылазаашыа әәанаңсахлак, зынзак ииашоу уауушәа даақәгылоит ҳәа, уи ихәшыараз ауаа рыхшыоу мхәыр иануи уажәи ихымәаңгашыеи аиҗыбаара рылнаршоит. Аиашаз, иңыашыахәу убри ачыдароуп қыака ҳазго. Амала уи аицахарагыи ацымкәан иаукахыу. Аамтала акәзаргыи, иахьа ирбо-ираҳауа аҗар ишңарныруа? Ишңарныруа зыуаыи қәра итагылоугыи?

Қәрала еиҳабыз иныкәыргоз, зқыи-шықәсала еихыл-җиаауаз атас, ақабз, ахныкәгашыа, абзазашыа-нцышыа, аламыс, ажәакала аңсуара абейара дузза аицбацәа рызхашыаә аныр гәгәа аман. Иахьа амч знапағыи икоу реизыказаашыа-еешарақәа ауааңсыра рлеишәа аәаргәгәаразы иазеиңу иазеицәоу ҳазхәыцлароуп, ус-моаңгатәык ҳнапы алаҳқаанза. Егырахь ҳазәқәоу зегыи

хазрыламцэажэаргы, амоаду аёы ххымоапгашья убла
иаахахалоит. Уаха уао ихэара иацымныкэо ачкэынцэа
гёпг-гёпг авариакэа ихацётдырхоит. Аха иахёоума
аёар амоан рыпстбара анхацыркха.

Аибашья ашьтахьтэи ашыкэс мацараз, хамоакэа
рёы итахаз хачкэынцэа рхыпхьазара ага иабцъар мца
иахцэагаз рааста еихан. Уи иацнеиуаз ашыкэскэа рыз-
гы автоавариала ихауз апхаста еицамхеит. Убаскан
убри заанырымкылеи иахьатэи хлеишөөдара «уа-
машёа избо», амч ускан изымпыцакыз? Убаскан ицах-
газ хлеишөөдара иахьанза иахзынхеит, мац-сачк иаха
хшеиғьугы. Зтёылаз згёы былуга рхы ааидыркылар
хагхақэа рацыхраз иаха еиғьзами, аполитикатё амби-
циақэа пыжөөара рытаны, инымцёазо ацтёыкацарақэа
рааста? Агхақэа харгы иаабойт, урт рцёыцгара хачё-
шөит, цёоуки урт, рыриашара ацынхёрас, рхы иша-
дырхёо заа ихаздыруам.

Аккорупция тёылакаё аус анамуаз аамтак ыказ-
амызт. Дәеакы иамусуп уи профилактика хасабла
аёагылашья аиёкаара. Ускан унапаёы иуказыароуп
аконкрет факт, иумазароуп ашахатцёа, аустцаараз
аргументкэа. Урт урыкёитымкэа, аустцаара унапы уза-
лакуам. Аёагылара еиёкааоцёа аихаразак ма иурист-
цёоуп, ма амчра аструктурақэа рёы аус зухьоу роуп.
Абарткэа рзымдыруашёа зыкарцой?! Акы иамусуп,
абарт зегы еилкааны, ахёынтқарра злашьакёгылоу
аиёкаарақэа рыюныцка амоакёцашьяк азырыпшаауа-
зар. Убас иашьтоу роуп аконструктив оппозиция хёа
ззырхёо.

Егыс, амоаду уангыланы, убжыы тугоит хёа, аус
уапырхагамхозар уахёазом. Аккорупция шыкоу уавца-
гыланы ианыдурхауа, убжыы еитагазар ишпауахауеи?
«Уо-ора! Хара иахфашаз зегы хцёырфеит!» Аха дәеа-
кала дышцаныкёои ауаоы, алеишёа ашьакёыргылара

иөазимкзар, Ахөынтқарра Ахада иахгара заңөык игөы итакызар? Ускан уи иөызцөа аихызарақөа ргөаладыр-шөазом, агхақөа заңөык роуп ицөыцырго. Урт қамам-көан. Аха гөыкала дара рыриашара иашьтоу хөынтқар-ра мөала ирызбароуп, рахатыр анышьтыцуа.

Хаихабырақөа рөагылашьа аформақөа хажөлар ршеит, амчра еиуеипшым ахөтақөа рантагонизм мөа хшангылоу иахөапшны. Иахьа аңсуара хауаа ыкөнык-өартө, еихархартө иахзымөақөцазом. Иахьа ихадоу мөаны аоппозиция ирбо – ахөынтқарра ахагылараз, ма ахөынтқар маңзура тыңк аанкылараз амөа ылхраз қөпарахеит. Абарт аиөыхарақөа рыөазара харацөа-хеит, пхьақа хрышьтуам. Ххымөапгашьа, хқазшьа, хаизыказаашьақөа, хаитанеиааишьақөа цқьа харзым-хөыцыр, пхьақа аиццара даараза иахцөыуадаөахоит. Доусы ихымөапгашьа ихала дазхөыцуазар, адунеи азөы назаза ишиимтаз еиликаар, даөакала пстазаа-шьак шытихуан. Зегь рапхьаза, ххатө зөлымхарақөа рааста, ахөынтқарра зөлымхара хөпхьа ихаргыларо-уп. Хшынтаацөоу убри халшома?

Атөылақөа Аңсны иақөлацыпхьаза, дара ирымаз ахныкөгашьақөа, рдин, ркьабз, рцас аңсуаа иныкөыр-галарц, рбызшөа ихадаз еимадаган ишьтырхырц аиа-aira згаз иполитикахон. Зқышықөсақөа зөеихазхауаз аңсуара аңсабара ажөлар еикөнархон, аха, ампыца-халаө иныр амоузакөа, изаанхомызт. Ускан ахдырра харакы аарпшымзар, ажөлар рыңсуара аиқөырха-ра иазымыкөпар, реицеыхьчара реырзақөмыршөар, жөларык аиөыхара иалазуан, нас аңсуарагыы ныкөыз-годаз? Аңсадгыл аоныцка убри азы еснагь ауаа еид-гылозароуп, ахөоу еиқөымшөарақөа камлакөан аха, убри хадамзароуп, акөымзар уи аиөагыларахь икылна-гоит, ишнеиуа агөыпқөа зеинымшөо аиағара рыбжьа-лоит. Убри иаха ишөартөуп, аға импыцахалара ааста.

Ацыхәтәнтәи ышә шықәса, даәа аамтанык еиң-
шымкәа, амхаңыри, ареволиуциеи, акыртқәа рна-
пацака ҳақазаареи акырза аңсуара иаңырхагахеит.
Иәашыазама ухәартә, әжәлар азеиқәырхомызт, Аңс-
ны ахақәиттәраз ҳеизлаҳғалаз аибашыраә, иаагаз
аиааира анаәсан, ҳауаәышыа акырза иңхастанатәит.
Анаркоманиа әеарғәғәеит, ауаәшырақәа, атахарақәа
акыр ирацәахеит. Ххымәаңгашыақәа хжәйтә иацәыха-
рацәахеит. Уааңсырала ҳаизҳара ңсыеуп, ҳахныкәга-
шыа анхара уамак ианаалом. Ааигәа имызындаз ҳәа,
агәазыхәара-цәшәара шытхуеит, убаскатәи абызшәа
әиарц, ахдырра ашытыхра иамуа ҳнеихьеит.

Ауаа рдоуха рзымыхьчозар, уи аиқәырхара аҳә-
ынтқарра ахахы иагароуп. Убри азоуп уи заңаҳцаз.
Аҳәынтқарра аусура акала еиңактәуп, уи адоуха еиқә-
нархарц. Иара аусура азхәыцра гәғәа аимуур, есааира
иаҳа-иаҳа ҳаңсардхалоит. Адоуха саркәаңас иңыхха
ицарц ағыагым, уи ғың ашытыхра иус мариахом. Знык
иуцәызыз абеиара ғың аиңашыақәырғылара ианакәы-
заалак иауам, усқан уи даәа доуха беиарахоит. Убри
азоуп иҳамоу ҳахьчарц, еихаҳхарц еснагь изықәңоз
ҳпатриот дуцәа. Амала аполитикатә тағылазаашыа ес-
нагь убарт ирңырхаган, ҳполитиканцәа ракәзар – иана-
кәызаалак рхы мацара иашьтан, аҳәынтқарра напхга-
раә ртың дыргәғәон, рмилаң әғлымҳарақәа ирышьтаз-
шәа аңшра артон.

Ари апроблема атың ақәцара, иарбан зцаразаалак
аңак аиураз еиңш, ҳаәыңцка зеиңшраз иахыыңшын.
Усқан аңтыңынтә уахи-ени зылаңш ххызмыршәоз ҳа-
ғатәкәа ускатәи дуадаәхомызт, ҳпара иңшаарц дма-
риахон. Аха иахыа анапхгара, русутә ибзиоума, ицә-
гьоума ҳәа еилых кәмцазакәа, ирңырхагоу аусмәа-
ңгатәкәа зырцыхцыхра мацара иашьтоу гәың-ык ана-
хағылоу, жәлар реиларцәара ҳалшару иҳалымшару?

Ахэынтқарра иахагылоу згэы бзиоу ауаа реидкылар
еснагъ хықэкыс ирымоуп иахьакэзаалак, згэы бзиам
ражэа пхылдара азымуазар – хара хэгэхьаа мкыкэа,
дара рымэа иануп, аха зегьакоуп пырхага роуам хэа
узхэашам. Унаосан афкы чымазара цэыртцар, уи ушкэ
иаирым хэа узлагэыгреи.

Хара хайкэырхара наза зылшо хбызшэа афиара за-
цэыкоуп. Хапстазаара егырт аганкэа зегьы, хабзаза-
нашья налата, еикэхархоит, аха абызшэа ашэарта
гэгэа итагылоуп. Иара зцэызыз ажэлар аанхазом. Ус
ииазааз амилаткэа рацэазоуп. Адунеиаф зегь рапхьа
ицэыртцыз апсшэа – псабаратэ бызшэоуп. Убри азы
ишуадаоу иаанхоит. Ажэанызкь шыкэсқэа ирылс, ато-
урых кыбазыба иргэылс иаауеит. Хыкэкыла уи уафы
еикэйрхомызт азы, Анцэа ицышьоуп ххэоит. Иазхэыц-
ны апсшэа еикэырхахеит Х1Х ашэышыкэса аобатэи
азыбжа аахыс, шыта аиазаара апан ианыкэгылаз
инаркны. Иахьа уажэраанза атцарайуртакэа, атцаара
усуракэа, ашэкэыооыра, нас аинтеллигенция гэып-
оык рпатриотизмра ирыбзоураны, абызшэа афиара ус
моапысуеит, убас ала еикэырхагэышьоуп. Аха урткэа
шыта иазхом. Аинформациеи аимадага ыыцкэа рхар-
хэагакэеи иахзаарго адырракэа хбызшэа афиара ры-
хьзом, хазхэыцны цыара реформақэак моапаамгар.

Ари ажэларкэа ирыпроблема дууп. Харгыы хабла
иабоит хбызшэа штaho. Уи айкэырхараз, даеакала
иухэозар – афиараз, агэаанагара ыыцкэа цэыртцуеит.
Акэгыларақэа мацзам. Абызшэа афиразы акыр про-
грамма рыдыркылахьан. Урт ажэуан инагзахаанза. Аа-
игэа даеа программак апроеит еикэдыршэеит, иркыы-
пхьит ашэкэыооцэа, атцаара ус знапалакыу. Иаахэны
иазхьапшыз уаф дыказам. Абызшэа афиара ирцар
ишьтыхын Гагра ақалакыи араиони реы. Ажэалала-
кэа катцан, аха зегьы шыкэхалазшэа апшра аархэеит.

Атцыхәтәан ахтнықалақаә еиҕкаан хеилакык «Ахеи-қәырхара» захъзу. Уи иалахәуп аңсуа школ ареформа азумзар, аңсуа бызшәа шахзеиқәмырхо еилызкаауа аинтеллигенция. Убарт ирылоуп амағтарқәа аңсышә-ала еиғзағыхәу ацарауаа.

Абри аус зегь рағһа игәыцарактәу проблемоуп. Ахәынтқарра иахәтоу хшыюзышьтра макъана иахъана-мтац угәы унархъуеит. Арахъ ус ада ари аус збашъа аиуам. Издыруада аихабыра абызшәа ахъчараз моак рымазар, уи азы информация ҳамам азын, рыгәтакты ҳаздыруам. Аоппозиция аусқәа зегь рағһа идыргыла-шаз хбызшәа апроблема зынзак иалацәажәазом. Уи акәым, иара ағиара иаңырхагоума ахъухәақәаша аус-нагзатәқәа рнапы рылакыуп. Ахеилак «Ахеиқәырхара» ағьалцуам, аиғыхарақәа рполитика абрақағғы аңыжә-ара агар. Иаҳа иеиғғын зегьы рхы еиларкыр, еидгылар. Аха аполитикатә амбицияқәа идырҳаз ҳаицәымғрақәа пхәака хрышьтуам. Арахъ зтығ иқәтәтәны ҳазңырха-гоу рацәахазеит.

Ааигәа Гагра имоаңыргон иубилеи ныхәак. Иалахә-ын ҳақалаққәеи ҳқытақәеи рырғиаратә ансамбльқәа – гагратәи «Къараз», уачамчыратәи «Ерцахә», гәдоу-татәи «Рица», гәымстатәи «Гәыма». Иааңыоушьартә инарыгзон жәлар рашәақәа ирзааигәоу, ҳкомпозитор-цәа иаңырцахәоу ашәақәа. «Ерцахә» инанагзон иара убас ҳаибашъра атабиағ ииз ашәақәа. Ахәыцқәа ран-самбль шәахәла иқәгылеит. Асцена ықәырдыдиаауа еицыкәашон ахәыцқәа, ршәамхы рыцыңраауан аду-қәа.

Уаныюдәылцлак иудыруеит ҳашәахәара азал ао-ныцқа ишынцәаз. Хбызшәала ишымцәажәо еиңш, амоан аңсышәа ашәак уаҳазом. Уахъыкоу узымдыруа, узлагылоу, аихаразак ағар, ажәак хбызшәала шама-хамзар ирыхәылшәом. Ана-ара еиҕкаау акахуажәы-

рҗақәа, атҗаңыырҗақәа рҗынтә җашәақәа ааџом. Агә-
араҗақәа рҗынтә иуаҗауазар – атәым естрада зегы
амеханакуеит. Зегы ззызыроуа, ирхәо иҗарҗиаз акәз-
ам, җбызшәа акәзам җадгыл икәыюуа. Җабаџо?!

Аҗәаа нхыҗ тәылак иамкыз җарк, иеҗныхәа җзы-
шьтымхуа, ма политика еилаџынтрак, еибашырақәак
џоукы хындырҗәахуазар җәа, җрызҗшы маҗара, аде-
мография проблема җзызбома? Җазынтәык җбызшәа-
ла җзеиҗәажәом. Уи аиқәырхараз усгы план еизакык
җзеиқәмыршәеит, згәы былуа џоукы җтыпқәа рҗы
җбалыбаҗоит умхәозар. Җара хҗаҗақәа арака, Аҗсны,
җәҗиашыа гәҗәам. Анҗәа инапы җаныпшыло маҗара,
иаҗзырҗиари? Аха анахыгы арахыгы маҗ-саҗ иҗаз-
кашәо ххы иаҗархәалароуп. Галаа иахыатәи рҗагы-
лазаашыа моак изықәҗамҗари? Ас еиҗш аамҗа шыҗа
нахыс җақәиҗушәа згәы иабо игҗа ахынзатәулоу дзаз-
хәыцуам, уа җара җиҗхыраароуп. Атәыла дуқәа реид-
кылақәашыа, нас реилаҗақәашыа, хгәы ишаанагақәо,
уаџы инапы ианым. Аимпериа җыязыба бҗыр еин-
даҗрала еибаркыуп. Убарҗ рзыблара ажәлар маҗқәа
еиладыроынтуеит, уи иалазуа маҗзам, аиҗаразак заа
еиҗкаашыақәак рхы ақәыдмыршәар.

Җҗасқәа ракәзар – ишҗаркыәҗша җәа ақәкы шыҗых
иҗамеиҗыҗәи, аҗсҗазаашыа асистемақәа реиҗҗыр-
җсахлеит. Уаагы лыҗшәа җамазам. Урҗ рымоаҗҗашыа
җазхәыҗыр, имоақәаҗҗар иаҗа иеиҗзар? Җҗарақәа
ракәзар – иаҗҗараны имоаҗысуандаз, иҗабаргызи!
Җхы ззаҗкыша азәы далаҗәажәом, агәхыаа зкыу дыкам
уҗәар – гҗа умыхыуазар акәҗап. Ари аус ахы иауҗыуп.
Ааигәа Ақәа җарак руан. Иааит аиҗабыра. Иахыабалак
еиҗш усгы җҗара зҗама лақәаз концертхеит. Аҗама-
да иҗынхәра усгы ддикторуп «хгәырҗыара» моаҗызго.
Уи ажәак аҗсышәала ихәылшәом. Аҗсуа ашәак цқәа-
ны иуаҗауам. Уаҗа җәынҗқар моақәҗашыак абра иаҗ-

моузои? Ыъара-ыъара, ачара алагамтаз, ныхъаџхыызк аџсышъала ирхъагъышьоит, изларгъаџи ааугъахъ- ыртъ. Нас дара «ртъы» ааџырыргахуеит. Иааугъа- лашъоит асовет мчы аан, аизараџа рџы азъы заџъык хъышъала дандырџаџеоз, «Ленин имилаџ политика нахъагзоит» рхъарџ. Иахъа амилатъ культура аизхара ахъынџқарра имоақәнаџозар акъзами? Ма иара иша- тахыу амоа ылнахуама? Акультура анархьиала џиа- шыа хъауама?

Хара хдоуха макъана ақалақъ аџы игъџам, аеиџнамкааџт. Иабақоу, аџытауаагъы ақалақъра иа- хыџшит, даеакалагъы иамуазар акъхарын. Аџыта чареи ақалақъ чареи, иртбаан уалаџаџеозар, анаа- гъы араагъы хџас-хъабз еиџахашъа еиџшеит. Шъта хъаеиџныкъо? Уи ауп аус злоу. Аџсуара еихахара аи- музакъа, иахъатъи хъультура «еилазъа» ихаџетъымзоу ахъ хъылнагар?

Абызшъеи акультуреи узеикъыџхом. Абыржъы акара зымехак џбаау алитература ихаџсхъоу аамтаз иџыџзо- мызт. Ахъынџқар џхыраара амоуп. Аха ашъкъыџхъаџџа маџуп еснагъ еиџш. Иахъа иахагъы имаџзар хъа агъаа- нагара шыақәгылахъеит. Зегъ раџхъа ауаџы шъкъыџхъа- рыла илаџшхъаа шыџбаау аилкаа иашътазам. Асоциа- лизм аепохаз уи иазџлымхан. Анаџсан, аџџазаара бзи- ахарџ, аамта зықъарзуа амал рхъароуп. Ашъкъыџхъара, адрамтеатр ахъ аныкъара, аконцерткъа рбара ухъа, зе- гъы-зегъы зыџсахуа хъырхъыџит. Уахгъы-еынгъы ауаџы дахъынаиааиуа, дахътъоу-дахъгылоу ателедырратара даџџлымхъауп, иаргъы хъашъак ақъымкъа иџеиит, мы- ругала, технологиала азнеишыақәа есаaira иџыџхоит. Аус адызуло раџахазеит, атележурналистика зыкаџа- ра џыда усхеит. Абрака зака еиџахара амилатъ ироуа акара, ажелар ркультура хысхъахоит. Рыџиара аганқәа зегъы еиџамхалар џсыхъа ыкам.

Абызшәа әғиара хшыюзышьтра гәғәа аиуазар, еи-
харазак амал зқәырзлатәу, ашкол ареформа анаәсан,
ателедырратара ҳаракы аиғкаароуп. Абызшәазы ах-
дырра аизырҳараз ателехәаңшроуп иахьа аихаразак
узықәғәығша. Ағар рмилаҭ хдырра ашьақәыргыларәғ
ицхыраауеит иара. Аңсны аҭоурых рҭцароуп уи азы,
аха хбызшәа аҭакы еилыркаауазароуп, ргәаҭан ине-
иртә. Ус анакәха, Аңсны аҭоурых ҳара хзы имачуп,
хра злоу усхон аңсуа иҭоурых ҭахҭаауазар. Уи азын
ателехәаңшрағы алекциякәа рцикл еиғкаазар – даара
ихахәартәхон. Уи ацикл акырынтә идырбатәхоит. Ари
апроблема, ишаабақәо рыла, занаатла иазықатцоу хәа
иахаҭхьазо ҳакадемикцәақәакгы макъана аҭыхәанза
рыҭҭаарақәа мнейзаҭ.

Хаңсуа телехәаңшра ақәра маҭуп, аха иахьа иаа-
хакәыршоу атәылақәа рығиара, имәаҭысуа аныр ду,
аҭышәа аимадара, аиҭанеиааи ухәа зеиңшрақәоу
рҭыдарақәа азгәаҭаны, хҭагылазаашьа еиғьзар бзиан,
акәымзар хайҭахарақәа ирыҭлалоит. Иахьа хтелехә-
аңшра ахьнеихьоу алкааҭаҭара уеазуқыр, аиашаз,
угәы ухьуеит. Ателерадиокомпания аартра аиубилеи-
кәа раан, иазгәартәит уи анаартыз, ақәҭара шыкалаз,
Аңсны аихабыра аус ируз ухәа, инарымәатәшәа убри
ажәлар рықәҭара ишалҭшәаз ааргәаладыршәазшәа
руеит иргәаңхәшәа иргәамҭхәшәа. Арахь аус злаҭәк-
ьаз убри аҭыхәтәантәи афактор акәын. Уамак иахҭәа-
лашәазом закәытә қәҭараз имәаҭысуаз! Ағар ракәзар,
– еснагьтәи процесск аҳасаб азуны, ателехәаңшра ҳа-
моу цьыршьоит. Арахь ҳақкәынцәа закәытә шәартаз
изҭагылаз, «рыхәда ахәызба иаҭаркит» хәа шырхәо
еиңшҭәкьа, убри апроблеми егьырт амилаҭ зҭаара-
қәеи ирызбашьаз шыҭа акыр иңшҭәыдахеит. Уи ҳар
рыхдырра азнарҳазом.

Зегь раҭхьаза, жәларҭас хайкәырхара шыагәытс
измоу абызшәа әғиаракәын изыкыз ателехәаңшра

ацөйрцра. Уи азбара аангылеит узхөом, аха иахьца-
лак акыр ишьақәхалацөеит. Уи аусура айгътөраз акыр
жөалалала кәцоуп, амала зака хшыюзышьтра рытоу
хаздырзом. Адырратарақәа моапызго рбызшәа амоан
ирхөо аңсшәа иацлабуашәа иахьынзеигьу уамак иуз-
гөагом, убаскатәи абызшәеилаңса ахархәара аиуит.
Хбызшәа ахархәара ателехәаңшрағы акыр ихьацу-
азар хәа, агәааналара цөйрцуеит. Хбызшәа злацқәа-
хои? Хара ихәхалароуп еигьу аңсшәа! Убри ғиалароуп
аңсҗазаара аган рацәа ицөйрнаго ахөыцрақәа ахә-
аңшыю изнеиртө. Аңсышәала иузымхөо хшыюзцара
хамазам. Убри рзымпшаауазар – зынзак рхы иадмыр-
хәар – иаха иахзеигьуп.

Хтопоним жөпакы рынцөамҗақәа еиңшуп. Дал,
Цабал, Амҗкьал, Мархьаул, җкөарчал, Цьал, Чхәа-
рҗал, Хәаңьал, Цкөаьргьыл, Гал; ихәмоуп ажөлақәа –
Хөаьрхөамал, Аңьынңьал; ихәмазаап азиас Цьамғьал.
Абжьыуааи Самырзаканааи ажөйтөзан акала еидыз-
кылоз дгьылкны ишьақәгылан. Дара рзеиңш хьзгы
Аңсыл, ҳағацәа иахькыдыркьозаалак, иахьанза хҗоу-
рых иахзеиқәнархеит. Иҗцаатөу аус ҳаңхьа ишьҗоуп.
Гал араион иацанакуа адгьыл еиҳаразак иреимакы-
рҗаны ө-жөларык ирыбжьан ацыхөтөантөи шөышықә-
сақәак рзы. Аибашьрақәа раан ахцәареи ақәзаара-
қәеи, ғыц анхацәа адгьыл җацөқәа рахь реихара иара
иалахьынцан. Арахь иаауан аиҳаразак ауаюышьрақәа
ирыхкьаны ихцөаз аҗаацәарақәа. Аибашьра амша-
ла адгьылқәа анҗацөуаз, аңсуа ахцәа нхара иөаргон
егьырт аңсуа дгьылқәа рөынтө анхацәа. Ааигөаза
Жөаьргьыҗ араион аңсуаа нхон. Иаңсыуаамкөан зхы
зыңхьазақөоз цьоукгы аңсшәа рхөон. Поти хәа иахьа
изышьҗоу «җыҗ» ағынтө иааит. Анаклия – ан лыкаара
иалиааз аанагоит. Иара ус уөыюаухар, Баҗымынза ақө-
арақәа аңсуа хьызқәа рхыуп. Иара убас, Қарҗка амоа

уанылар, иупылоит атың «Агара», нас «Мцхьета» (амца ахьарта), «Варзиа» (Варзы), Кура (Акеры); Гуриа икэынхоит агэы иарииз ауаа. Улапш иаахыло роуп артқәа. Итцаам зака ыкоузеи?! Арт зегы аңсу-аа иртыпқәан, рбызшәа рхаштыцыпхьаза, дара ызуан. Ххы ханазымхөыц, иахьа хара убри хзыпшуп.

Уажәшьта акыр шықәса цуеит галаа еимақыртас ишьтаҳижьтеи. Уа хназгаз аполитикатәеиҕагылароуп. Хаибашьра иахыркьаны, зныкымкәа дара хцәахьейт, аха ихаргьежьуейт, галаа шыагәытуаауп хәа ипхьаза. Урт, хамбициа иапырхагамкәа иахьынзаҳбо, рынхартақәа шыақәдыргыларц, хаарыпхьойт; хамбициа ианымаало хбар, иагацәахтәуейт. Ас хус еиҕкаашьа хара хнанагом.

Аңсны икэынхо рзинкәа еикаразарц, галаа апаспор-тқәа рытазарц азцаара ықәгылан шықәсқәак рапхьаҕа. Ахэынтпарра Ахада иалхраз зкандидатура ықәгылаз руазә уи цыхыраара гәгәас иоур хәа иоппонентцәа ацәшәон, аус атыпқәцара иаҕагылейт. Уаанза дара ус знык ирыхьхьан, ганкахьала иахьа уажәраанзагыи ршьа руейт. Галаа ррыцхарақәа иахьала аброуп рхы ахьыркыз. Иахзеилымкааит акөымзар, уи хара, аңсу-аа, иахрыцхараоуп. Еилызкаауагыи рхы зацөык иашьтоуп, хаңсадгыл азәлымхарақәа уамак ирхьаазам.

Уа хзаанымгылейт. Ускан атцарауаа, академикцәа назлоу, иқәгылейт иаңсыуаахарц зтахыу галаа цынгыларак рмоуа, иаармариа рдокументқәа еиқәдыршәарц. Апаспорт рытара еиҕкааоцәа иаңдатөыз хәа иадырбоз ашәкәқәа узырхыҗомызт, убранза аус дыруадаоуан. Арахь аоппозициаа хазы убри азцаара ицоурамкәан идырцыхцыхуейт, рполитикатә тахарақәа рынагзараеҕ рхы иадырхәарц. Аиҕыхара абри аус атыпқәцара иапырхагахан, аконтрольдара цнагеит. Апаспорт-визатә мацзура аусзуюоцәа ари рхы иадырхөейт дара ишырта-хыз.

25 нызкъ паспорт ыртеит изакѣанымкѣа рѣон аоп-позициаа, раѣхъа уи анѣырыргоз, Гал араион амацара ус иѣалазшѣа иалаѣѣажѣон, дара иаѣа ус ирыхѣартан. Ателехѣаѣшрала «амѣахараа» иаадыртит дѣеа маз-ак: ускатѣи апаспорт еилагараѣѣа х-раионк рѣы имѣаѣысуазаарын, галаа рѣы мацара акѣымкѣан. Закѣан еилагаразу имѣаѣысуаз аилкаара ус имариам. Еилка-ауп аѣара шалаѣартѣоз, аха, аустѣаарахъ икылугартѣ, уи иашаѣатѣа? Апаспорт шара иахъакѣзам ианалагаз, аоппозициаа ишаѣырхагахаз дѣеа знык иаѣаѣшыып. Аѣыхѣтѣантѣи ашыѣѣсѣѣа рзы ѣшы-нызкъ паспорт раѣ-ароуп иыртѣаз х-раионк рѣы. Уртѣгы закѣандарала ир-шазар, – азѣгы дариашом, – аха аѣабырг шѣабыргыу иѣѣыргатѣуп, доусы ишихѣартѣоу ѣѣа акѣымкѣан.

Апаспорт шараз азакѣан иахъынзыѣѣныѣѣѣоз злагѣ-арталашаз мѣак ыѣѣшаарѣ акѣхап апаспортизацияз акомиссияѣѣа зхаѣѣаз. Абри азакѣандарахъ иаѣа ахы зырхатѣыз шыѣѣас иаѣоу ѣѣаам. Апаспорт шара за-кѣандаран имѣаѣысуан ѣѣа иадырбан, уи аустѣаара Апрокуратура Хада иадырѣеит. Аустѣаара хыртызарѣ, конкретла ус заѣѣык ѣѣаазам, аха Апрокуратура Хада ирыдырѣаз адѣала «рнаѣѣѣа ырызѣѣѣеит», амала аус ахъырызынамыгзашаз, дѣеа зны аутѣы шыѣырхыртѣ, ахаѣѣ (ауаѣхыр) шыѣартѣеит.

Аѣырѣуа мпыѣахалаѣмчы ѣахѣѣаны, «аѣсуа ида аѣра Аѣсны даимуааит!» ѣѣа, аныхѣѣѣа ишыѣаѣху-аз ѣѣѣазаара абеит. Ыѣѣыла хѣыѣы ахъынзаназаазо иѣѣынхо ус уаѣы мап ѣазиѣѣѣуам. Зѣгы ѣѣааигѣаѣтѣ-роуп. Иахъеи уахеи хѣы иѣѣхозароуп адемографияз ѣапроблема ду. Адунеи еибашъраѣѣа ышыѣахъыгы бѣѣармѣа еиѣагылаз, ѣѣаѣа ѣынч изланхашаз иала-ѣѣажѣарѣ, еидтѣалон. «Уаѣа дуѣызатѣ!» рѣѣон акыр еиыызѣоз. Уажѣраанза ишыѣаѣдырѣѣартѣ аѣагылаза-ашъа ззаѣырѣахъаз ауаа мѣак ѣара иѣѣаѣѣароуп. Уи

азы хтөыла икөынхо зегьы ҳадаҳкылароуп. Иаҳзааигә-ахтәаанза ҳгығибагалоит. Убри ашьаҭа ҳара ишьҭаҳамцозароуп. Галаа ҳаҕәганы иаҳмыргылароуп. Урт ры-псҭазаара реформак азутәуп, ҳаицрызхәыцроуп, ҭағь-заа (лебедь, рак да шьука) реипш акәымкәан.

Зегь рапҳьа, иахьатәи урт ирҭагылазаашьоу ҳнагә-ылапшып.

Ҷнак хыбрак ионагылаз аҭсыуа жәытә ашәак адә-ахьынтә ирахәит. Шамахамзар уи заҳаҳьадаз. Иазыр-хәоз еилыркаарц иодәылҭзар, машьынак аюныҭкәнтә иааюуан уи абжьы ҭары. Уа иҭатәаз галаа ракәын. Рхаҭа аҭсшәа уамак рзеилкаауамызт, аха «ҳабаҭәа рашәа» хәа, бзиа ибаны иазызыроуан, шәанаҭьалбе-ит! Дара ирдыруеит ишаҭсыуа шьҭроу, Бзыҭын раби-ҭара уажәгьы ишынхо. Ишаҭсыуаау рхәарц агьрыгз-ам, аха ргәылаҭәа, агырқәа, гәаар рҭахым. Шәазхәыц! Ҳара ҳнарыхан иҳаргылоит, дара здызкыло рахь иаҳа рхы кыдуп. Ари ҳазхәыцлар бзиан. Иахьҭара рзымды-руа еилахеит. Гыртәылаҭәкьа инхо рааста, арт иры-моуп аҭсуа жьира, Ажьырныхәа моаҭызго раҭәоуп. Лыхны инхо Ҷадиақәеи Гал инхо урт рыжәлантәқәеи рабиҭара акоуп. Аижәлантәқәа анеизо галаа араҳь ирылоу раҭәоуп. Аус злоу рабиҭара шьҭра дырзыр рҭахым. Иаҭахыуи абарт шаҭсыуаау рґы иадырхәарц? Егьырҭгьы идеилыркаатәуп шьҭрала зны ишаҭсыуааз.

Иҳадаҳкылароуп! Уи иаанагои? Зегь рапҳьа апа-спортқәа рыҭатәуп. Ауаоытәыюсараз иҭаотәуп. Хре-спубликаґ ишынхо деилыркаатәуп. Маҭ-маҭ аҭсуа школқәа ҭыжәара шраҳҭо рбароуп. Аҭсшәа ирхатәи бызшәазароуп. Аамҭа кьәґла иузымоаҭго ҳдынгыла-зам. Аамҭа раҭәа аҭахыуп. Уи аамҭа иҭегь ҳнахеит ҳаюныҭка еиґыхарақәа рыла. Ҳапҳьа ишьҭоуп аус ду. Уи аҭсуара иахәаша ус ҳаракыуп. Аус арҳаухаура ҳзе-иҭәоуп. Маҭ-маҭ имоаҭгалазар – ифеидахоит. Иахьа

хабжыы хмыргар амуа хааргеит умхэозар. Абартқәа рымѡақәцара ацынхэрас, хара хполитикатә цтәы дара алахарзырц хазхиоуп. Зынзак харлашәит уи, галаа еи-макыртас иахьхамоу.

Чхәартал инхоит Зухбаиақәак (Зыхәба). Урт ран д-Цыиңьалпхан. Уи, уа даннанага, рықыртүа школ афы аңсуа классқәа еиҕылкааит. Убри азғаб хәыңы лаңсуара еихаз аңсуара ныкәызгаз хәа иехәо узиқәшахатхарым. Лара иаамтазамкәа лыцстазаара далцит. Аибашьра ашьтахь «хаңсыуаауп, аңсуа паспортқәа хашәта!» хәа, иаақәгылеит лара лыхшара. Ирырымтеит.

Дзуस्ताзаалак дынхароуп, дынцыроуп. Ихшара рцара духарц итахыуп. Ишпакаитцари Гал араион иқәынхо ауафы, хара дхагоуп хәа хааизықәгылазар? Дара аусураз Аңсны иалоуп. Шәкәы ркзам азы, ицегь еиханы аңарархараз, Цсоу изахысзом. Аңсуа паспорт змам закәанла Аңсны далалар илшазом, усхәартак афы дрыдрымкылозароуп, еихау атцара иоурц, хара хәы азин имазам. Ажьахәеи аңсынҕери ибжьахкызар, ишпаныкәари? Абахта итаркыз ишпакаитцо? Дтыцыр итаххоит. Ари ауафытәыюса цсабара иаңкароуп. Убри ззеилымкааз дзустада? Рышколқәа иахьа қыртүа школқәоуп. Рцара ареформа иазхәыцхьада? Қыртбызшәала абжьаратә цара зауз, ицара Қарт иацимцар, дабацои? Арт аусқәа хабзиарақәа ирхылтышьтымхар, еиҕыхарала аус тыпқәцашьак аиуам. Артқәа зегьы обиективла ирзымхәыңыз дполитикиуп хәа дзахапхьазари? Аус излауала амѡақәцашьоуп аполитика. Ухатәы амбициақәа аиааира ргозар, узакәытә политикыузеи?

Хаибашьра ашьтахь, жәба-жәаѡа шықәса реынза, аҕагылара амч ускатәи иғәғәамызт, уи зәалазырхәуазгьы Азакәан Хада еилагара реазыркуамызт. Аҕагылара ахархәара анааиуаз Ахәынтқарра Ахада иалхраз аеазыкацара иазыпцәаз аамта азакәын. Амала усқангьы

аизарақәа моапызгар зтахыз мацзамызт, аха убартгыы
рымчхара ахарак ҳахаанымхарц, аус зуаз, Апрезидент
иаамта нцәаанза аусуха иртарц, абжыагарақәа моапа-
агон. Убас ала Аконституция икәныкәарц, амоақәа ыл-
хын. Дәеакала алеишәа ҳзышьақәыргыломызт. Азакә-
ан Хада ишахәтоу аус ҳзамырур, ауаажәларра реею-
шарақәа ҳаракзахар, антагонизм амоа ылаххуеит, уи
иаанаго – бцъар мца аиҕагылара ҳазхиоуп. Убас ҳмы-
хыырц аус зуаз мацзамызт. Уи иаанагазомызт усқантәи
аҕагылаоцәа икәдыргылоз азцаарақәа хырхара рылаз-
амызт ҳәа. Ирылазтгыы! Аха апроблемақәа ртыққәца-
раз зегь рапхъа алеишәа ҳамазароуп. Аусқәа закәанла,
ахәынтқарра усбартақәа рыюнытқа избалатәын. Уи
азын, атагылазаашъа ҳгәапха-иахгәампха, Аконститу-
ция иахәо ҳахымқалароуп. Бцъармца моала апробле-
ма атыпқәцара ҳашыцылахъеит. Ааигәазагыы Аиааира
хгеит, аха ҳара ҳаюнытқа ҳусзбарақәа дәеа моак рзы-
лаххлароуп, әеиҕакра цегьоуп, аха ҳаҕызароуп.

Амчра знапаҕы иааиуа ркоманда иаламшәаз шама-
хамзар зегьы аоппозиция реадыркылоит. Убра ирыла-
гылоуп уажәраанза амчра змаз ркоманда иалаз. Дара
раамтаз рнапқәа ирныз аусқәа рыла даараза хдыр-
гәыргъахъазма? Иарбанзаалак ргылара уск, моақаца-
рак, наплакы ҕыц аартрак, ма дәеа усмоапгәтәык ала
ххы-хгәы дырҕыхахъазма? Асовет мчы аан, ашықәс
еикәатцәақәа, Аибашъра Ду, амилат хәәера ирылга
иааргоз жәлар рышәахәареи рыкәашареи Ахәынтқар-
ратә ансамбльцәкыа аусура иакәыхын. Хәибархха,
хәидарақәа хажәоахыр икәца, ахәаа ххыцырц, мчыб-
жыла ацәахәа ханыкәгылаз, ҳалагылара затәазым-
шьоз есымша иоурыжытуан. Ауаапсыра рымцарсрақәа
нцәазомызт. Аполитикатә цстбарақәа ҳаармыхәзеит.
Иахъа алеишәа гәгәа ҳамазам ҳәа, зыбжы хамыхәо
убасқан иабаказ?

Иахъеи уахеи иҳалагылаз даеа цъоукы цъара ус гѣг-
ѣак рнапы адыркзоыт иаадыруазижътеи. Уалафахъеи
бзиак архара иашыцылазам. Шъта рыкѣракѣа убранза
инеихъеит, рызбахъеи акала иухѣарц утахым. Аха дара,
рхымѣагашъа иацѣыпхамшьозар, зларыкѣеумтуазеи?
Иагъараан иубаргъы, ѣагылара еизарак иашытоуп.
Иашыцылахъеит азын, иахъа анапхгара знапы иану
иѣагылазароуп. Ирѣахыу азѣ дааирц, «хамеигза»
икѣѣоит, аха уи иѣыпѣѣ дшааргалак, арт ѣыц иара
инеиѣагылоит, уажѣараанза зызбахъеи цѣыргамыз даеаз-
ѣы ишытоуп. Иахъа излеилкаахаз ала, даеа категориак
ѣѣагылаѣѣа иаарылагылеит. Урт миллионла аѣара
кредит аѣынѣтѣар хазынарѣа иѣыргажъеит. ѣагылара
кѣѣарала руал хыроарц рѣы иѣоуп. Згѣы намзаз зегъы
еидкыло акѣымкѣан, ѣѣагылара иахагылоу рееилдыр-
гакѣар цѣгъамызт.

Аѣынѣтѣарра Ахада дзалырхыз – иара ирыдига-
лахъаз аполитика ажѣлар аѣѣаѣаѣѣеит. Аоппозиция
рнапѣы дмарѣеихарц азакѣзам ареспублика дзаха-
гылаз. Дара рхыкѣкы анагзараз рхы иадырхѣо ажѣлар
ахъкылнаго иазхъыцзом, бѣъар кѣгылара иахъыпшугъы
ѣамазам шѣымѣѣан. Уи азы ирыдгылаша ахъмаѣѣоу
ѣаанагоит умѣѣозар. Убранза хѣѣамѣѣра хъыхѣѣѣуам,
Аѣынѣтѣарра Ахада, ихы иаѣѣашъа иаацѣыртѣра ѣа-
ѣыр аѣѣымѣѣазаѣѣа, иѣѣа ихаѣхъырц ѣѣазаѣѣуеит, иара
иѣѣа ихыѣѣуам акѣымзар. Аиѣабы ишиаѣѣѣоу изныѣѣара
аѣсуаа иѣалаѣын, иаѣѣасын. Иахъатѣи хъымѣѣагашъа
знышѣо иарбан ѣѣыуароу? Аиѣашъыѣѣра агѣамѣѣамѣѣ
мѣахъы хъылнагоит, хѣѣѣазнымкылар аиѣѣаѣа ѣѣз-
шьѣѣѣа шъѣѣѣаѣуеит. Иѣѣоурам хъѣѣѣараѣѣа рыхѣѣѣ-
ышьѣа ѣѣароуп. Ажѣлар рнапы зырѣаз иаѣѣыр зымѣо
дахъзырхѣѣа ѣѣаѣѣѣак ахъѣамам ѣѣреѣѣуам. Убри ѣа-
хъѣалаѣам ѣѣагылаѣѣа еиднакылоит, аиѣѣаразак рус
гѣыпѣла инарыгзоит. Ари даара ишѣѣартѣоу процессуп,
ишѣѣоурам макъана цѣѣа иаѣѣымшьѣѣѣт.

Хазтагылоу аамта аѣахѣы зхѣо, иѣоуроу гѣаанагара-
кѣак еизаракѣак рѣы иаарѣыѣшѣалоит, аха акыѣпхѣаѣ
иахѣылазом. Аиѣабыра рполитика иаѣагылоу ахѣамта-
кѣа раѣѣазоуп, избанзар ихѣынѣтқарым акыѣпхѣкѣа ма-
ѣзам, урт ѣѣагылара иаѣа иазѣлымхѣауп. Уамашѣа иу-
бартѣ, дара еснагѣ аоппозиѣия гѣаанагара иадгылоуп.
Аиѣабыра знаѣаѣы иааиз акоманда ѣыѣ инаѣагылоит,
уажѣраанза уртѣ дарей ирхѣоз ак шакѣыз аархарш-
тны. Убас иѣоуп русушѣа аметод. Иабакоу даѣа гѣа-
анагарак? Аинтеллигенѣия ражѣа еснагѣ хѣзыпшуп.
Арахѣ, ѣаѣаи дагѣеи хѣаилахазшѣа, хрѣыхѣапшует.
Акы заѣѣык хѣзыриаѣоны ихѣамоу, – Ахѣынѣтқарра Ахада
иалхраан, маза бжѣыѣтирала, аиѣыхаракѣа хѣшырзыѣоу
ааизакы иаахѣарѣшует.

Иахѣцалак Ахѣынѣтқарра еиѣабыра ирѣагылоу иахѣа
рхымѣаѣгашѣеи русушѣа аметодкѣеи жѣларык агѣ-
ѣынѣымра рызнарѣысуеит. Авторитар режимкѣа рѣы,
аѣаризмгѣы убартѣ инарылаѣа, аиѣабыра зыхѣчашаз
азакѣанкѣа шыѣкѣыргылан. Анапхгара рѣагыларей
ахѣынѣтқарра шыѣаѣа аѣышѣшѣарей еиѣаран, уи амѣа
ылызхуаз, атѣыла иаѣаѣѣаны, рус рызбон. Иахѣа арѣ-
спублика мѣаѣызѣѣо анапхгара зыхѣчаша акы заѣѣык
хѣымшѣа хѣкалеит. Ихѣаѣагылоу хѣабиѣаракѣа ас аѣсуа-
ра хѣзрылааама, хѣаѣа еиѣаби еиѣѣи рхѣаа хѣымды-
руазар? Жѣларык рнапы зырѣаз иахѣаѣыр убартѣ адѣы
узыѣкѣымгылозар, жѣлары рѣѣамбара шыѣѣукаахѣеит.
Рызѣлымхѣара ссаѣѣа думпѣиртѣырѣ, иахѣдырдыдыша
рызмдыруа, азѣыроѣы идырмаѣѣысуеит. Абжѣагаракѣа
рыдыркылазом.

Аѣсны иахѣара зегѣы иашѣѣалартѣ Анѣѣа ихѣааит!
Амала хѣаѣсадгѣыл шхѣыѣу знымыруа уи иахѣаау из-
гѣаѣазом.

Пѣхѣаѣа еинышѣарак ѣалароуп, убри ахѣ аиѣабыра
аѣхѣатѣи ршѣаѣа еихыргароуп хѣа, агѣаанагара ѣѣы-

рцуеит. Аха уи злалыршахои, ареспублика аппарат анапхгаоы аґагылаоцґа реизараґ ажґа ирымтозар? Уи злалыршахои Ахґынтқарра Ахада дшґацґхным-слар, шыафґаршґк абаиртґареи хґа, икылыпшуазар? Излархґаґоо рыла, аґагылара зґадызкылаз адепутатцґа ргґып, Ацсны Жґлар Реизарахь Ахґынтқарра Ахада инашьтымтґа иазызырґырц, асессиахь имнеи-зеит. Асессиа амґацґгара еицкьарц ґазышґааран хымґада. Ари закґи?! Иарбан закґану азакґантцґаоцґа рбоикот еиґкаара тцазкуа? Атґкпхықґдара иарґиаз мґазар? Убаскатґи аиаґарақґа акыр тґылақґа рґы бцґар еиґанаргылеит, иқґибаххьеит аоңыцкґа, иахьа-гы иқґибахуеит. Уи иазґлымхґау ахґаа нхыцґаа амца рытарцоит. «Уацштцґык» изынамзо хґара убри абанз-ахзеиґу? Нас х-Ацсны иахґартґоу аус наигзоны зхы зыпхьазо дарбану? Ус ихґауз ауаа уаоы изызырґара зынзак иратґаршьазом? Атґыла анапхгаоы мчыла дыр-зықґымгозар, инапынцґақґа ихала мап рцґеикырц, аґа-гылазаашьа реазыкарцоит. Рхықґкы анагзараз, амґа-қґа нымшґарыда ирышьтоуп. Ас мацара ххґынтқарра цызшґаауа раанкылашьақ хзыкамцґа, хрыхґацшлома? Халамыс зґґы ахьчоз цьахшьон, уахьгы хзыґґґам-хеит. Ацсуара златышґынтґалахои?

Ишцґақґцои?

2013 ш. Пхынчкґын. Ақыта Бзыцта.

Абри астатиа акьыпхь иазырхиан 2013 шықґса Пхынчкґын (декабр) азы, ашықґса антґамтаз агазет «Эхо Абхазии» аредакция иадгалан. Даґа газетк уи анызцґа-шаз убартамызт. Ацсышґала Ахґынтқарра итнажьуаз агазет «Ацсны» затґык, аформат амачра иахыркьаны, усґы ирыдыркыломызт. Аныхґақґа ииасаанза, пыхьа иахьныжьыз аредакцияґ ацсышґала ирзапхьашаз дрыпшаанза, дадырыпхьаанза, аамта рацґа рыцґе-

ит. Егьи ашықөс мызкы инейханы иахылахъан, агазет аредактор Витали Шариа автор атак телефонла иа-ниитоз: «Казусс ихауз умбои: хгазет ашьаа зкыз Бес-лан Бытёба иоуп. Иоппозициатё газетуп. Устатиа иану закеу умбои...» «Аоппозициаа ықёгыланы ихёхёит, аихабыра дара дмырцёажёшёа, арахъ рхаа даёаз-ёы игёаанагара рахар ртахзам», – схёеит. «Уара угёы ишпааназ?!» – иара ицёеишьон.

Исахаит аполитикатё партия «Амцахара» агазет ёыц «Амцахара» атыжъра напшанаркыз. Уи аусзуо Ыубеи Ацъба дгёырғаа астатиа идикылеит, аха аскатёи акыпхъра уаагы ирцёуадафын. Агазет мызкы ёынтёи итыцуан, цшь-дакыак аман. Макъана финансла ашьапы иқёгылазамызт. Мацк акёзаргы, астатиа дыркёафьргы, уи акыпхъра хпа-цшьба мзы иагон. Ацхёа аусумта ацакы ицёеипхъыттон. Иааизак-ны икыпхъзарц, Ыубеи ихала екземплиарк ахкыпхъ Ацсны ашёкёиуоцёа реидгыла итнажъуаз журнал «Алашара» аредакция иазигеит. Мызкы инейханы ицхъан, аредактор Анатоли Лагёлаа саникёшёоз. Уи излеипхъазоз ала, астатиа хжёацёаны ифын, уи арцсы-ёра сара сакёшахатмызт. Нас излеилыскааз ала, аред-коллегия иалаз аоппозициаа ргёаанагара рыцеиуыз-шоз ыкан. Хажёа хзеибамыркит. Сзыкёгёуаны инхаз «Амцахара» акёын. Акыр аамта бжъацаны, ё-номерк ирнылеит ё-цыпцёахак. Настёи аполитикатё хтыскёа астатиа акыпхъра уа ихдыркёшеит.

Иара ацъабаа задызбалоз, – аоппозициаа даёа знык еипшымкёа, закёйтё ёазышёараз рхы зкёыркыз умбо иказамызт. Аихабырей ауаажёлари ргёы реаны-зцоз руак акёны абри аматериал цёырцырц стахын. «Ишпакахдои?!» абас зцаарала инцёоит иара, ацхёа иугёалашёозар. Аха аус азымукёа инхейт. Ыы-шыкёса раахыс, Анкёаб А.З. Ахёынткарра дахъынзахагылаз,

Сталин иашьтахь иаха-иаха псеивгарак хауан, аха зегьакакэын убри адиктатор система ахауа ахэынтқарра иахаччын, иаххагылаз иаархэоз хыхыңар хацэшэон. Ирыладыртэоз апропагандеи агитациеи имоапысуаз апроцессқәа рыда адунеи зышыақәымгыларызшэа, акоммунист идеиақәа атэылақәа зегьы ирхымтэар ша-муаз ухэа, адиктатура хаазара гэгәала ианырит. Ацәа халтцқәаанза, хашықәсынцырабжа цахьан. Иахьанза-гы цыоукы аунамыжзацт, уамашэатцәкыа иубартә.

Асовет мчы анеилабга, СССР аеспубликақәа хаз-хазы еихартә аамта анроу, адемократиа хзааит ххэан, иаахатқығылаз цқәа итымцаазакәа, агыгшэыг хы-моапгаша шытаххит. Атэылақәа, – Қырттэыла, Кыр-гызстан, Украина, – рыпрезидентцәа шахырхэоз, еи-башьны амчра шыркуаз уамашәа ишаабоз, хапсуаан, апсуара иакәымыз хнарқатомызт хәа хашгәыгуаз, хха-тагы убри адунеижәларбжыаратә зәа хзацәымцеит. Апсуареи, аламыси, ус анакәха, ажәлар ирыграгылоз гәып-чык алаламбатә хзааргон. Уи збоз цқәа ағтыха хмоузеит.

Зегь рапхьаза хыхшыю ззахашьтыша – аоппозициа есааира знышәарак змамыз аибарххарахь хашьтна-хуан, хжәытә дгылқәа рәы аолимпиатә хәмаррақәа анымоапысуаз. Дара рлеишәа дырцәгьарц атца рбон. Ххэынтқарратә биуцет акыр иңсардхон. Урыстэыла иахнағоз ацхыраара аанкылан, аолимпиада иақәы-рзтэыз ахарцъ инацганы. Амала Урыстэыла аихабы-ра зегьы ршәахьан-ирзахьан. Рапхьа, Багапшь С.У. ихаан, жәа-миллиардк инеиханы ацхыраараз иаа-шьтызар, Анқәаб А.З., хтэыла данахагыла, иртеит 1,8 миллиард. Уи аарла аолимпиатә хәмаррақәа рәынза иаахазхартә иазгәатан. Ашьтахь аекономикатә тагы-лазаашьа удааохон, уи еилкаан. Аихабыра ирәагылаз рхы иадырхәашаз иалакан.

Уамашәа иубартә, жәынгы-ғангы Урыстәыла хза-зыңши, цыхраарак хнаҗозар хәа. Шьта иаамтазами Гәдоутә адгыл ду аеробаҗәаза иахьацакыу ахә ршәалар? Избан уи мала хәа акыр аамта рхы изадырхәо? Ткәарчали, Уачамчырей рраионкәа рфы иааныркыло арратә объекткәа зыкәгылоу атерритория, Акәа ақалақ афы анхартатә ыңкәа ирыцаркуа адгыл ухәа, баша рхы изадырхәои? Хара хрыхьчоит хәа мацара иатца, ара ар ахьтәоу иабанзаиашоу? Зегь раҗхьа, аибашь-ра аурыскәа ианрызцәырц, аибашьратә полигон абақ-ало? Артқәа иахәтоу азхәыцрақәа рмоузацт. Убарт атыпқәа хара хныкәыргоит, адонортә цыхраара хтах-хазом. Баша хазхацара иакәшахатхама? Уахәацшцәк-ьар, иахьа иахтагылазаашьоузеи? Анхьцынтә иааз ар хтакны хрымоу, ма асуверенитет хаматцәкыу?

2014 шықәса Латцара (май) актәи амчыбжь антә-амтаз Акәа дааит Сурков Владислав Иури-ица. Уи ипцстазаараф изхашьа аиҗкаарақәа иказшьа ианырит. Убас ишьақәгылон адунеи атоурых ицоурамкәан иа-заанхаз еицырдыруз аимпериақәа раҗхьагылаоцәа рхылцшьтрақәа даарак изыргамыз. Иахьцалак дара гениқәан, иахәтаз амәа бзиа рыпцстазаараф ирзымпша-аит умхәозар. Сурков В.И. иаамта иаумазыт акәымзар, хыхь зызбыхә хәаз иреицәамкәа, ажәларқәа рыпцстаза-ара атцарбгара акыр дазыманшәалахон. Уи Урыстәыла Афедерация анапхгара агәта дызлалашәаз аилкаа бзиа уаоы имамызт, акәымзар уи еиҗкаара уск даләоу-гало дыказма. Мамзар иара иеицшыз дахьатахыз рхы дадырхәозма? Ацтәы ахьдыршашаз иара днанагон, нас изхараз иара иакәны инапынцәкәа ааимырхуан. Дәәа напынцәкәак иртон, иргәампхашаз дәәа зны ина-игзаанза.

Убас 2014 шықәса Латцара (май) 8-зы В. Путин уи Урыстәыла Афедерация анапхгара аппарат аиҗа-

бы инапынцәкә имихит. Уаанза енак шыбжъаз РФ
Апрезидент имѡаѡигон аилатәара, уаҕа иалацәажәон
Ахәынтқарра Ахада идцәкә шымѡаѡыргаз. Аха анап-
хгара рыструктура Сурков В.И. зынзак даларымгаз-
еит еснагъ еицш. Убри азы иара иусуреи иеихабыра
рхымѡаѡгашъеи агәыѡбара узцәырыгон. Ус анакә-
ха, ацабыргыцәкә узеилкаауамызт, доусы ишилшоз
дазхәыцны, ихазы цъара дкылымсуазар. Ус Чечниа,
Аахыц Уаѡстәыла, днанагахъан. Иара иашьтахъ уа
еилалон. Шәача азын олимпиа хәмаррақәа робиекта
рыргыларакәа рәгы ирчақъыз иалигарц, Путин В.В.
чыдала даахъан.

Сурков В.И. Аґсны дааит 2014 шықәса Лацара (май)
актәи азыбжазы. Аґсны Ахәынтқарра Ахада Анқәаб
А.З.-еи иарей еикәшәеит. Еибырхәаз хәа аинформа-
циатә хархәагақәа ацабырг усгы ицәырыгомызт.
Уа Сурков В.И. ихадаз проблемак збатәны иааигеит?
– Аґсни Урыстәылей ассоциациатә еизыказаашьақәа
рыбжъацара. Ари апроблема цәыригахъан ааигәа-
за Аґсуа-Абаза Конгресс ахантәаѡы, академик Тарас
Шамба, Аґсны асуверенитет иадгылаз атәылақәа
рмацра инацганы. Аґсуа царауаа уи иадымгылеит. Иа-
дымгылеит Аґсуа Парламентгы, уамашәа иубартә.
Тарас Шамба «Эхо Кавказа» ателедыррацараф ирицаз
аинтервиу ишшьаґадамыз Сурков В.И. ивизит икьаґ-
база иартцабыргит. Академик ихаґа игәаанagara им-
хәазаргы алшоит, аха азәыроы рхатәы зәлымхарақәа
рейқәырхара ҳарарымкуеи, ажәлари аґсадгыли рин-
тересқәа рааста. Аус злаз – Аґсны Апрезидент уи аус-
нагзатә дышцазыґаз?

ґоурыхла уазнеиуазар, аибашьра еилгазижьґеи,
уамакцәкә цуамызт. Ахақәитра ааргеит хәа ажәлар
ирыцхьазон. Асуверенитет зларымаз азхарцыхъан. Ас-
социациатә еизыказаашьақәа аныґоу, зегьакоуп хәы-

нтқаррак иаха пыжәара аиуеит. Убас икан СССР иа-
цанакуаз атерриторияе. Иара усгы уажәгы ахақәи-
трацәкә змадаз, аимпериалист, ма ус икаларц зтахыз
ахәынтқаррақәа аахақәыршазар. Ақсны асуверенитет
ө-тәылак ассоциативтә еизықазашыақәа апырха-
гамхозар иацхыраауамызт. Ус ахасабтә амоақәцараз
Апрезидентцәкә ихала изызбомызт, хара хментали-
тет шышыақәгылаз ажәлар ду реихабыра ианакәыза-
алак ирзеилкаауамызт. Дахънеилак уамак ққыра зма-
мыз Сурков В.И. иакәзар – х-Апрезидент изы игәына-
мзара хәаак амамызт. Ассоциативтә еизықазашыақәа
апроект инапацаора Апрезидент Анқәаб А.З. иаахцәа
мап аник, кахуак аицыжәрацәкә иатәамшыақәа, игәақ
изымцәахуа, Сурков В.И. доацкәан, ддәылцит, дышиа-
шаз дызлахынхәышаз атранспорт дазцарц.

Агениқәа ианакәызаалак ауаа реилацара иазы-
маншәалан, русқәа ртық иқәырцарц, ус иаха бцъарс
ирымаз тқьомызт, ипжәомызт, итқәацуамызт. Урт
ирабцъарыз харамхәыццәан. Ацыхәтәантәиқәа рақә-
ын абцъар зхы иазырхәоз, уи атахны ирбар. Сурков
В.И. инапағы иааит ақсуа аоппозициаа Иареи дарей
анеймадаха, өы-мчыбжәа урт ирызхейт рыхәымга еа-
зышәара реазықарцарц. Уаанза усгы аоппозициаа
иреыцхәацәоз маңызма, аиғагылара акульминациях
иөейхәан. Ахәынтқарра анапхгара ирыдгылоны иры-
қхәазоз аполитикатә партия «Иакыу Ақсны» аизара
ду анымоапысуаз, уи ахантәаөы Даур Тарба иаалы-
ркәаны иеиөкаара аоппозицияхь ишиасуаз рылеихәе-
ит. Аделегатцәа изызқшзамыз ажәа анраха инаркны,
араионқәеи ақалаққәеи рөы аизарақәа моақго, рее-
икәыршазейт. Абжеихараөык «Амцахара» иалалеит.
Аинформациатә хархәагақәа рөы атөыла аихабырей
ағагылаөцәеи реилеибамкаара шцархаз уажәи-уажәи
ирхәон.

Иахгәалахаршәап абрака хыхь иаагоу астатиа «Азцаара, азцаара...» Уака еиҕагылаз ауаа реиныр-шәараз аҗхәтәи ашьяәа аиҳабыра икарцарц ажәа-лагала шықәсыбжак аҗхәа ишиз. Уи зныз астатиа ма-кьана ицәахын ухәар, гхамызт. Аха абар Анқәаб А.З. раҗхәтәи ашьяәа ахьеихигаз. Уи астатиа нцәон аоп-позициаа рхықәкы нарыгзарц, шыәәак ахьацтракәмызт, зынзак ишаанымгылоз ала. «Ишпакаҳдои?» – таха узымташаз азцаара хада. Уи атак азәгы дазыпшза-мызт, избанзар аҕагылацәа рхықәкы нагзараз аамта ааигәа ирзааирын хәа изыпхьазодаз.

Апрезидент Анқәаб А.З. раҗхәа ашьяәа кәитцеит иахьцалак, аиҳабырей аоппозициа иахагылази реиҕы-лара еиҕикааит 2014 шықәса апрель анцәамтаз. Уахь инеит аоппозициатә еиҕкаарақәа р-Координациатә Совет иалахәыз – Жәлар реизакра Афорум ахантәаҕы Рауль Ҳаҗыымба, ауаажәларратә еиҕкаара «Аруаа» ахантәаҕы Витали Габниа, Апартия ЭРА ахантәаҕы Беслан Бытәба, апартия «Иакыу Аҗсны» ахантәаҕы Даур Тарба, аиҕкаара «Абааш» ахантәаҕы Гарри Бигә-аа, Аҗсны Жәлар рпартия ахантәаҕы Иакәыҗ Лакоба, аиҕкаара «Ахьаца» ахантәаҕы Ахра Бжъаниа, Аҗсны Ареспубликаҕе иҕоу Урыстәыла аҗынцъуаа аурыс хеи-лакқәа р-Конгресс ахантәаҕы Геннади Никитченко, адемократиеи алеишәеи рзы Аҗсны ауаажәларратә еидгыла ахантәаҕы Леонид Запшьба, Аҗсны ареспу-бликаҕе аурыс цынцъуаа ркоординациатә Совет апре-зидент Сергеи Пигарь, «Иҕоу Аҗсны» аиҕкаара ахан-тәаҕы Алиас Аюзба.

Арт рызынтәык ара иарбоу рыцәгьахәыцтрақәа еи-закы аиҳабыра ирҕагылан, доусы дзустаз аадыруа-зарцгы хәхәтоуп. Аиҕыларәҕ дара рызынтәык азәа-зәала ргәаанагарақәа цәыррымгеит. Рыла цархәы итәан. Ҳаҗыымба Р.Ць затәык, уигы илакта цархәы,

доагылан, иажәа иркәәйт, хтәыла аҭагылазаашьа аҭахь ицазшәа инаҭишьит ҭа-жәак рыла. Апрезидент иапхьа инықәйтәит еицыз рыдҭақәа зныз, урт рынагз-ара аҭхәара аман, Лаҭара (маи) 5-нза. Уаанза мчыб-жык инеиханы ибжьан. Ианынагзамха АCOORDИНАЦИ-атә Совет жәлар реизара моаҭнагон, уаҭа Апрезидент инапынҭақәа имхра иазкыз азҭаара заҭәык ықәгыла-зауан. Хаҭьымба Р.Ць. наҭ аиҭцәажәара мап аҭеику-ан, ашәахь иҭынеихеит, егыртгьы ҭаҭибаркьан, ина-ишьҭалеит.

Ареспублика зташәаз «асистематә кризис», аҭагылаоцәа ргәаанагарала, аҭьцраз ауснагзатәқәа рапхьатәи ашьаҭақәа моаҭгәтәын. Уи азы, Лаҭара (маи) 5-нза, Апрезидент Анқәаб А.З. инаигзақәашаз хә-пунктк адырбеит. 1. Аҭсны Ареспублика аихабы-ра пхьатәара идәықәҭатәын, жәлар рыгәрагара змоу Аихабыра еиҭкаатәын. АCOORDИНАЦИатә Совет иқә-наргылоз акандидатура Ареспублика Аҭыза-министрс даҭатәын. 2. Аҭсны Ареспублика Аҭыза-министр аиха-быра еиҭикаауеит, Апрезидент уи хымҭада дақәша-хәҭхоит. 3. Мызкы ахи-аҭыхәеи рыла еиқәыршәахо-ит, еиқәшахәҭхоит Аҭсны Ахәынҭқарра Аконституция аҭсахрақәа, урт инарықәыршәаны Апрезидент ина-пынҭақәа рыхәҭак Аҭсны Ареспублика Апарламент и Аҭсны Ареспублика Аихабыреи ирыҭахоит. 4. Аҭсны Ареспублика Апрезидент Аҭсны Ареспублика Апарла-мент ахь инаишьҭуеит Апрокурор Хада инапынҭақәа рҭынтә ихы дақәйтхарц ажәалагала. 5. Аҭсны Ареспу-блика Апрезидент русурақәа ирымихуеит Гал, Ткәар-чал, Уачамчыра араионқәа русбарҭақәа реихабацәа.

Аоппозициаа Ахәынҭқарра Ахада идыргалаз ажә-алагалақәа, ак аҭкыс ак еицәаны, Аконституция иаҭагылон. Уи дара агәхьаа рымазамызт, аус злаз мчыла иркуан Аҭыза-министр иҭып, нас иара еиди-

кылон аминистрцәа ркабинет. Апрезидент уи шыақәи-рғәғәон акәымзар, Акординациатә Совет уаха мчы инаҭомызт. Ацыхәтәан дара рғәтаһала иғәғәза иа-адырпшит акырза шықәса атәыла зеиладырҭынтуаз: амч рнапахы иргон. Уи рызхомыт, рыуаа дыртәон Апрокурор Хада итыҭағ, араионқәа рнапхгацәа мчы-ла Апрезидент ишидырыҭсахуаз рзомызт. Анқәаб А.З., Аҭсны Аконституция Хада дағагыланы, иапхьа иқәыз ажәалагалақәа изынагзомызт. Избеит ауаажәларра ргәаанагара дазызырҭырц.

Иара иапшыгарала, Аҭсны Ахәынтқарра Аминистр-цәа р-Кабинет аконференц-залағ еиқәшәеит аполити-катә партия «Амцахара» иалази атәыла ауаажәлар-рей. Аилатәара моаҭысуан 2014 шықәса Лацара (май) 6-зы. Иаапхьан Акординациатә Совет ахатарнакцәа. Аконференц-зал атәартәқәа тәын, абжысыртәқәа тацәзамызт. Уахь изынаамлаз, афоиә ионагыла, ате-лербага иахәапшуан. Убаскатәи ауаа убри ахтыс да-араза иазәлымхан. Аиҭылара моаҭигон Ахәынтқарра Ахада Анқәаб А.З. ихаҭа.

Ацхагәтанза жәлар рхатарнакцәа Акординаци-атә Совет Апрезидент инапы иадыркхьаз аультима-тум иалацәажәон. Дарбанзаалак азәы убри атекст азпунктк иақәшахатхашаз дықәымгылеит. Аизара иа-лахәыз зегы еицәакны Аҭсны анапхгара имоаҭырғоз атәыла аҭиара моа иақәшахатын. Ағагылацәа имоа-ҭырғоз акурс х-Аҭсадгьыл ишазеицәаз аартны ирар-хәон. Апрезидент иабжьаргон атәыла Аконституция иағагылоз Акординациатә Совет аультиматум анаг-ара иеацәихьарц. Иқадакуан араионқәеи ақалақкә-еи зегы рхатарнакцәа. Ахәынтқарра Ахада иалхрақәа ацыхәтәан ианымоаҭысуаз Анқәаб А.З. жәлар рнапы ширтәз еиҭш, иахьагы ишидгылаз аадырпшит, аоппо-зицияа уи еилыркаауазар.

Аоппозициа ахатарнакцѳагы ажѳа рытан. Ахра Бжъаниа атрибуна дыкѳырцеит Анкѳаб А.З. дшѳартѳа уѳуп хѳа ахызицхѳаз амшала. Ус зицхѳаз – Ахѳынцкѳарра Ахада идгылацѳа ракѳын аѳны еизганы дзацѳажѳоз. Ус ала, аоппозициаа ртѳала, Анкѳаб А.З. ажѳлар еиѳаиргылон. Дара, цынгыла рмоузакѳа, ишырцахыз аицхабыра ирѳагыла, рымѳа ылырхларц агѳазыцхѳара рыман.

Ажѳлар рнапы зырцѳаз игѳра шыргоз аоппозициа иа-лаз ирзеилымкаазеит хѳацѳкѳа узцхѳомыцт. Еилыркаарц рцахзамыцт. Еилыркаар ирыхѳырцахомыцт, рхыцкѳы анагзараз. Уи азы дара кѳазарыла рхы иадырхѳон еиуеицшымыз аметодкѳа, ауаажѳларра ирнырыц. Абра, аѳымцѳѳ, хархѳара аиуит документ зацѳык, инацшъзаны иахѳаарцшу ацсуа оппозициа хѳа хѳазхѳацшуаз убаскѳантѳи аамцѳаз хѳара хѳамѳа, х-Ацсадгыл аѳиара мѳа, ишангыламыз зхѳо. Уи аполитикатѳ партиа «Амцахара» аналитикатѳ кѳаша ицнацааз алкаакѳа роуп. Аѳагылаѳѳа рымч-рылша шынеибакѳыз изкѳырцоз ахѳынцкѳарра мчы агара алхракѳа рыла ишырзынамыгзоз хы-бжъытирак иацнарбахъан. Еснагъ дара ирацлабуаз амчкѳа рыгѳара ргон ажѳлар. Ус анакѳа, аоппозициа иазаанхоз дѳаа мѳа зацѳык, – иѳхѳара нцѳаанза, Апрезидент ахѳынцкѳарра мчы импыцхны, изаамцѳанытѳиим аѳыц алхракѳа реиѳкаара, ирацлабша дѳаа мчкѳак рееидкыларѳ иахъзаанза.

Ареволиуциа амѳацгараз цтѳылаѳ шъѳа ыкамзар, уи напылакацарала иаццатѳын. Кыргызстан, Кырцтѳыла, ааигѳа Украина имѳацысхъаз, ма имѳацысуаз апроцесскѳа апышѳа бзиа алыркаауан. Зегъ рацхѳа, хѳазлагылоу ацсѳазаара еицгу дѳаа цсѳазаарак шъѳакѳдыргыларашѳа алапшхѳаа апырцарц, аѳазышѳаракѳа мѳапыргоит. Убас ала ауаа рхѳыцракѳа, ргѳаанagaraкѳа рыцсахырц иаѳуп, зынзак излыцшѳадахом узцхѳом.

Азәырыы рыцхыраарц, амоакәа шытырхуеит. Ианакәы-
заалак әеиара аамта рацәа зтахыу процессуп, даеакы
иамусуп шыарда аамтак зтахым иргылаз аилажыра. Еи-
харазак ауаа ирхәауа асоциалтә тагылазаашыа шее-
им азбахә цөырыгоит, еигъу ацстазаашыа аифкаашыа
шырдыруа, иаггышрылшо хәа, ацслымз ауаы ибла
ихырыпсалоит. Убас дара рхата ацстазаара злеиғар-
төыша программак рызцөырымгацт, зеипш ажәала еи-
тархәоит амч знапағы икоу ирхәахыоу.

Убартқәа рнаосан, ажәлар рыхдырра рызхьадыр-
пшырц, дара рхы иадырхәоит уажәраанза егырт атә-
ылақәа рғы ареволиуционерцәа ирымпыцакыз ало-
зунгқәа. Урт рғынтә ихадарақәоу ахақәитреи ацста-
заашыа айтакшыақәеи ирызкыуп; атөыла аэкономика
аигьтөрақәа урызхьадырпшуеит; иарбан мчызаалак
измыхәо ацәгыоурақәа шааныркыло уақәдыргөыгуеит.

Аполитикатә партия «Амцахара» аналитикатә кәша
излалнакааз ала, ареволиуция ғыц иахьцөыртцкәаз
рхы иадырхәоит аультиматумқәа, уи инакөыршөаны,
конституциала ишыақөыргылоу амч иазымызбаша, из-
акәаным адцақәа ыкәнаргылоит. Амч знапағы икоу
уртқәа шырзынамыгзо аоппозициаа заа иазхөыцхье-
ит ухәартә, нас ақөыгәғәара усқәа реырзыркуеит, уи
азын амч атахыуп, рыдгылаөцәа еизыргоит. Урт аус-
хәартақәа ркуеит, амоакәа цырцәоит, амитингқәа мо-
апыргоит, адемонстрацияқәа рхы иадырхөит, алозун-
гқәа иреигзом. Аоппозиция аусқәа изакәанымзаргыы
изакәанушәа ацакы шыақәнарғәғәоит, аусура амөхак
артбаауеит, убас ала амч знапағы икоу рныр армачу-
еит. Уи зыманшәалоу рацәоуп, рыдгылаөцәа цыт-оык
рзеизгар – дара рыла аусхәартақәа ирыкөшоит, нас
амитингқәа моапганы, дара иртахыу аусқәа нарыгз-
арц, ауаа дыргөыгуеит, амчрақәа зыоноу ахыбрақәа
ирыжөыртцарц.

Аналитикатә кәша алкаакәа шцабыргыз аамта иахнарбон. Ус мацара акәым, ағагылара иалахәу, ус шакәу егырт атәылақәа рәгы иаабейт, ихжәацәоуп, ламыск рымазам, зегы рус иаладырзуейт, ауаа ртархара иазхиоуп, амала рус нагзахааит. Дара ирхәыцыз «асистематә кризис» ҳамазамызт, амала убри проблемехарц, иқәпон, ауаа еиладырәынтырц. Аполитикатә кризис иахьцалак аоппозициаа идырәеит. Атәыла атышәынтәалараз инарыгзаз ус убартазам, амчра роурц, зегы еиларыжыырц, икарымцара арбану. Аәиара иазәлымхаушәа ауаа агәра ддыргоит. Рхықәкы анагзараз рхы иадырхәоит егырт атәылақәа рәы аоппозициаа рәызлашыақәдыргәгәо атехнологиақәа, нас ицәырыргоит ҳара хчыдара иаха ианаалаша аметодқәа: амцхәара, апропаганда, агитация, аршәара, агәкажәра, агәышьтыхра, ацәахыхра, ацәгәахәара, ухәансхәан, аәыжәра, анаркотик, аәар реилагара, ағалатра.

Артқәа зегы рацкыс ирмацәысуа еилазыгзода? Аоппозициа цысра атехнологиеи аметодқәеи аңсуа ғагылаәцәа иаха изларықәәиаша рымоуп. Урт дырхагылоуп цыхьатәи ... цыхьатәи ххәоит, аха уи ихыиңсы шыкац иаанхоит, – цыхьатәи асовет чекист. Урт атехнологиақәа раңыркәкәаашыа усқан ибзианы идырцон. Акыртқәа милатла ауаа рзинқәа ршаанза, аңсуа милат-хақәйтратә цысра иаңырхагаз Рауль Ҳаңыымба дыруазәкын. Уажәы усқантәи ачекистцәа зәагылаз рықәғашыа моақәа рхархәарахь диасызар, урт рырманшәалара иахагы илшоит. Ихадаз атехнологиақәа рымоаңгара анаәсан, иара идыруейт урт рыцхыраагзақәа, – ашантаж, аңсихика анырра, ақәымчра ухәа, нас уажәраанза хыхь еикәыпхьазақәаз рчыдарақәа.

2014 шықәса Латцара (май) 6-зы аңсуа желар рхатарнакцәа ззухәашаз реизараф Анқәаб А.З. июз адгылара

гәгәә иҫагылаоцәә мацк иааикәнартәарын хәә хәпшу-
ан. Дара уи иахагыы иаргыҫкит, цац икәгылозшәә, ак-
циақәә реиҫкаара реапшыргазеит, аатгыларак усгыы
ираҫәаршьомызт. Мышқәакгыы мцацызт, АCOORDина-
циатә Совет аизара моапыргеит. Уи амехак заҫа идыр-
тбаарц ргәы иҫаз здыруадаз, аха ауаа маҫын. Хәҫым-
ба Р.Ць. дрылахәхәеит, ауаа ахьрыдымгылоз игәы
пнажәон. Ашьтахь амитингқәә еипшыны еиҫыркаауан.
Ирхәац рхәон, ахәынтқарратә система аусушьа аҫсах-
раз. Хтәыла айҫтәраз иарбанзаалак план ҫыцк рыз-
цәыргазомызт, аха дара амчрахь рааира зегь азбараз-
шәә агәаанагара хзааргон.

Дара ражәалагалақәә Апарламент ишаднамкылоз
рбон, ирықәшахатымхоз усқан иаха ирацәан. Рыдгы-
лаоцәә жәпаоык ашә иларгыланы, қөымчрала ана-
пышьтыхра еиҫыркаауан. Ас ианбанза? Рхатақәагыы
иццакуан. Иааиуаз, ыы-шықәсеи бжаки рашьтахь,
Апрезидент иалхраз абжытирақәә раан, ирацлаб-
шаз дыгәгәаны дроур, аиааира рзымгар хәә ишәон.
Конкурент дрымамкәә, амчраә изааиуазар хәә, иахьа
ианрықәманшәалахашаз аамта иашьтан. Өнак Аҫсны
Жәлар Реизара аилатәара анымоапысуаз, дара реыр-
зымкьацәеит, Апарламент ахыбра ашә илагылаз рыд-
гылаоцәә рнаос, ареспублика анапхгара рышә шықаз
амцахараа еилагылан. Абри ахтыс цюуку ажьеит ухә-
артә, настәи аусқәә моапысит.

Аоппозициаа ирылархәеит Лацара (маи) 27-зы
С.ҫанба ихьз зхыз ахәынтқарратә адрамтеатр ахыбра
аҫаҫхьа амитинг шымоапыргоз.

Рхымоаҫгашьақәә злаабоз ала, иахтахзамыз уск
шдырҫеиуаз еилкаан, аха рхы зқәыркыз уажәтәиала
иарбаныз? Ихәоуыз амчыбжьқәә ирылагзаны, пышәак
хархахьан, – иахьцалак хшеиҫаҫшуаз уамак рыеры-
зкьацәомызт. Хтәыла ахи-ацыхәеи ауаа еигәныоит.

Убри амш аены, ҳабла итапшуа иакәымз рхәарымызт, иатахымыз уск реапшьяргарымызт хәа хгәығны, ара-ионкәеи ақалақкәеи рфынтә Апрезидент изхьаауаз, амџақәа ртәны, рфәрхеит, Ахтны Хан шгылаз. Апарккәеи амшын иазааигәаз амџақәеи тәын. Ахтны шта-тәкьа икәгылаз мачын, даараза шоуран азы.

Адрамтеатр ақхьа аштәф дара амитинг мџапыр-гарц иааилагылаз ааигәа апарккәа ирыцагылаз ирылукаауан. Зегь рапхьа, уа ирацәан ахбыцъ қәра иныххәхәахьаз гәып-џык. Урт Кавказ ажәларқәа р-Конфедерациеи Апсни рбираккәа ркын, ижәпа еила-гылан, унацәы узрыламыркьакьо, амитинг мџапызгоз иџапхьа. Уи ишьтахь, амшын ихықәыргыла, ашьаңа гылан. Х-тәартәк ауны ицагылан. Маидан ишафьыпшуаз џашьомызт. Иахьцалак аңсуа «Маидан» изацәымцеит, еилагылаз афәр абра рқьаф ддырқатцахьан иазхәыцтә-кьаны. Апарк ана-ара, апластика батлыкабжақәа иртә-тәа, азы тәытцәы ыцагылан, азба иакуаз ирытганы. Цқьа уаарылапшыр, афәр ргәып иаарыкәыршаны игы-лаз хәсақәак убарт абатлыка бжақәа ркын. Мазала ак еимдо рцъыбақәа иртартон. Ашьтахь ханазхәыцқәа, кәтагькәазар хәа агәра хзымгеит. Уи заа азәгы хабла иахмырбеит, ргәы итакыз хзазымхәыцит азы. Азәыроы хбирак хәыцқәа ирхаркьакьаз алаба пақәа гәыр итә-рыбзыз ахымпал рхан.

Ахәымәхан асаат хәба аакалон, дара иапшыганы ишрымаз, амитинг ааиртит Владимир Зантәриа. Уи Жәа-шықәса рапхьа Аңыза-министр ихатыпуаџыс аус иуан. Багапшь С.У. икоманда даламызт, убаскан ицәы-зыз ичынуаџра фыц иоурц, изыпшьяимгарыз арбаныз. Рапхьа ажәа зитаз адепутат Даур Аршба аоппозициаа аихабыра ирызнаргаз ажәалагалақәа ишрыхәампшыз, хымңада инармыгзарц шамуаз рылеихәеит. «Ажәлар» рахь длыбаарц, Апрезидент изырышьтуаз аделегация

рыхъзынтца иапхъеит. Зантэриа В. Мираб Қышыма-риа, Атэылахъчара аминистр, аделегация иерылархэ рақхъа днагыларц иабжьеигеит. Ахарантэ уи хъауан, Мираб Қышымариа, аоппозиция дрыламзар, дыззыр-кыз злаиатэаршыарызи?

Аделегация зэфы иоеиз Апрезидент Анқэаб А.З. ибзианы игэалашэон, ааигэа амитинг афы убас иа-нипхъа, датэамбазакэа ишизныкэоз, рыерамхапагыа ишиацеажэоз цатцгэыда. Уажэы аинформация иман итааз зхатарнакцэаз закэытэ уааз: афар иддыржэхъан, ахэсақэа абатлыкақэа ркын, цыоуки кэтагықэак рцы-бақэа иртан. Ахэынтқарра Ахада урт рахъ ацэырцра мап ацэикит. Амитинг моапызгоз Зантэриа В. уи акэын иитэхыз, афар иргықырц иацрацазаны ажэабжь рыле-ихэеит. Уи ашьтахъ амитинг уамак аамта ақэйдмырз-ит. Рхықэки хадахыи иасит. Иназыггоз рыргэамцра акульминацияхъ ихагалатэын. Уи азы дыбзиан цыхъа згенералра уажэы иахыөхэалоз Запшыба Л.И. Хра злаз ажэақэа ифы иантамшэалак, ажэа шхам еицаа-ирақэа ибз иқэцуан. Икамыз-ианымыз ахшыотцакқэа ихэыцуан. Абра ирылеихэеит абахтақэа иртэакыз рацэ-азазшэа, идыргэакуазшэа, идырхэацеозшэа, ала-ба иадыргозшэа. Ари захауаз амилиция афицарцэа уамашэацэкыа ицэаршьон, избанзар апсуа бахтақэа убри аамтаз итэакыз ыцыа зацэык ракэын, Апрезидент итархара иашьтаз ртэы алаумцозар. Ашьтахъ иқэгы-лоз Шынкэба А., Надараиа Т. Апрезидент дахыыр-хамцгылаз зынзак иаргэамцит.

Атцыхэтэан иқэгылоз Надараиа Т. Ахан иажэларц датцахэқэа ирабжьеигазар хэа агэаанagara ыкоуп, избанзар иқэгылара анцэамтазшэа, афар жэыланы рэаархеит. Азныказ урт збоз дара, амитинг афы ирхэоз иакэшахатымхакэан, Анқэаб А.З. изхыауаз рахъ ииа-сыз цыыршьеит. Аха, ашьхымза алэа антадырччлак,

ашьх ацха иазытрысуеит, афатә блыр хәа ишәаны, ишрылшо ирццак ирфарц. Ашьх ацха ианазытрысуа рыпшран зқәаф гәгәаз ағар, Ахтны Хан аоналарта ианазнеиуаз. Амилиция аусзуоцәақәак, амилиция аформа рышәзамкәан ашә илагылан, акәымзар иаразнак ашә арт еимыржәарын. Амилиция аусзуоцәа ргәа-анагарала, дара рформала еибытазар, издыруадаз ирыжәлоз ркар акыр ихеыргы. Ауафы ианакәызаалак цьара цәгьақатарак дышътнацауеит, ацсахеибакра данақәшәалак, ак аниқәымғиалак. Ашьоурахы еихоит. Убаскан игәазыхәарақәа мацк ихеуеит, ус бзиа-наигзашәа игәалакоуп. Аус злоу – иеизынкылозароуп, иахәтоу аазара заа иоухьазароуп, мап анакәха, ие-ызимкра арбану.

Уафы иихәоз змахауаз ахбыцьцәа хрылагылазма аа-угәахәрын, арт рхымәағашьа зхата иалацшыз. Ағар, идыржәны ахан ишагәйдцазгы, уафы иихәоз змахауаз, аурысқәа «толпа» ззырхәо гәыцмызт. Владимир Зантәриа заа иазықатцз ақкәынцәа рхырхарта зеипшрахашаз бжы харакыла, микрофонла, ирылеихәон. Зегь рацхьа, ари амш ичыда ныхәа дуны атоурых ишазын-хоз рхы итеигалон. Аиурист цара змацәкьаз, амилиция агьенерал Зацшьба Л.И. ацхьа днаргыланы, дара ифе-рымыз уск мөапыргоны, ифратқәаз цьашьаны, «афыр-хацара» ағар иазыкартон. Б.Шьынқәба иажәеинраала Зантәриа В. К. адекламация шыкаитцоз цьоушьарын: «Ажәлар рыбзиабара кьалан иаазом, иалнахыз дал-нахит, иапсам дабазом». Аиҳаразак аобатәи ацәахәа иатишьзон, уи зызкыз Ауафы аены дшықәыргоз агәра-гәцәкьаны, дызхагылаз амца рыцреитцон.

Иара ицәымғыз зегьы дшырцәымғыз агәра игәцә-кьон. Дара, ижәны ицагылаз ағар, адирижиор асцен-аф имәақәитцоз артистцәа иреицәамкәан, активла еицдыргызуан. Зантәриа В.К. убаскатәи Анқәаб А.З.

дицəымгын, дагыизгəамцуан, дмыршəа-дмырха маца-
ра узихцəажəом, дымшəа-дыпхамшəа, ыыхəцəы ажə-
ылара дазыхиан. Ус икоу ауаы аифагылараф хəаа
издырзом, илшогы рацəоуп. Инапы злакыз зцəымгыз
цəоукы рылапш ахыхыз игəхьяамызт, убаскатəи игəаф
дарлашəхьан. Игəаф ашьаа – ахəынтқар чынуао иа-
харакырантə длыбааган. Иахзааиз афыц аамта ахатəи
принципкəа шамаз еилызкаар зтахымыз рацəан. Аком-
мунист система иарфиаз анапхгашьякəа рцыдаракəа
изрылцуамызт. Иара ицəызыз ачынуаора ширхынхə-
рыз издыруамызт, уи азы иаакаитцалак дзыкəшаха-
тмыз арбаныз. 1992 шықəса Нанхəа (август) 14 азы
еибашьрыла ақыртқəа хзырəагылаз, ачынуао тыпқəа
еимакны хаибарпсларц акəызма? Ари азцаара еснагь
тып хамто ихашьтоуп. Аиашаз, цəоукы рхыкəкы убри
акəцəкьан.

Ахəымəханшəа ахан аоналартаф аформа зшəы-
мыз амилиция аусзуоцəа иахьынзарəыхоз, убри аза-
аигəара инарыгзашаз аус иахыццакуа, ргəаанagaraкəа
еикəдырпон аоппозиция апхьягылаоцəа. Аус ахьнеи-
хьаз рыба ихгыланатц, урт рыгəтакымоа рыцсахуан,
ма идырəыцуан. «Нас иара даадəылганы ирпшза дна-
скахгома?! – ихəон Запшьба Л.И. «Ус еидш схахьы

исызгом, – акы дацәшәон Беслан Бытәба, ари аопера-
циа амәагара инапы ишанырцахъаз удырратә. – Дима
дабакоу? Дима Запшьба?!.» – акырынтә дипхьон иара
Запшьба Л.И. ицхыраа, уи инапы ианырцахъаз закәыз
здыруадаз. «Уажәшьта Апыза-министр иапхьатәара
хагьалацәажәазом, – амца иеыкәтәан акомандакаца-
охада Хацъымба Р.Цъ. – Апрезидент ипхьатәара за-
цәык ауп! Дыхәмарцәеит!» – уи ахасабтә ыкәиргылон,
рлыцшәақәа игәы шытырхцәан. Нас иацитон: «Людей
надо подтягивать!» Абри цакыс иамази?!!

Ажәлар анмачу, зхатәы зәлымхарақәа харазкуа
ианакәызаалак ажәлар еикәыршоит, уи рзымариоуп,
Апсадгьыл ағалатра рыкәманшәалахоит. Абри амәа
хануп акыр шәышықәсақәа, издыруада зкышықәса-
қәа ацанакуазаргьы, хара цкәа итахамцаацт акәымзар.
Уи апроцесс иахъа ихазцәырыргеит ирцаулацәаны,
аанкылашьак аиузом. Избанзар уи иазәлымхау анхыц
мчы зегьы хәцәшәоит. Хтоурых аныр анхалслак, ххъа-
цүеит, хаззыр аткыс, шыафак хәитатцп хәа азызбаны.
Уи амәа хангылахыуп.

Дәәа делегацияк ирлас иааидикылаз, аоппозиция
ахадацәақәак алатцаны, Хацъымба Р.Цъ. ихала Апре-
зидент иахь дыхәнеит. Уи ихы иадитцаз инакәыршәа-
ны, ааигәа аоппозицияа икарцаз аультиматум иарбаз
апунктқәа рынагзара дақәыршахатны, Апрезидент
«ажәлар» рахь длыбааигон. Абатлыкәкәеи акәтагькә-
еи аус руан. Дышрыгәтылакыз, атәкәа илакшо, амәа-
ла днаскьаргон пытрак, нас уа, ихы дакәийттәны, амәа-
аду данырцон. Ари кәзцаз «ажәлар» ракәхон, азакәан
иаутоадаз. Уа аилыхара ахьынзацоз, аоппозиция али-
дерцәа Арезиденция аоныцка ркуан.

Аены Анқәаб А.З. аилатәара уада тбаафь еизигеит
атәыла анапхгара хадацәа, араионкәеи ақалакькәеи
русбартақәа рнапхгаоцәа, хәтыр змаз дәәа пыт-оык

ауаа хатәрақәа. Амитинг аёынтә иаашьтыз рхатарнакцәа Апрезидент ажәлар дрызлыбаарц иархәеит. Мираб Қышьмариа, ахатарнакцәа анаәонеигала, алада длыбааит. Анқәаб А.З. иөызцәа дрызцааит, ацҳаражәхәацәа иабжьаргаз ишазыказ еиликаарц. Ускан аиёцәажәарақәа иргоз аамта иалагзаны, иара иихәыцуаз азәызацәык иакәын издыруаз. Иөызцәа руазәк «ажәлар» рхатарнакцәа рахь ихы наирхан, «апыхьа даншөызцәырцыз хәтыр икәшөымцазакәа шөышизныкәаз шөымдыруеи?» – хәа реиҳәеит. Егьыртгыи Апрезидент илыбаара иакәшахәтмызт, убаскатәи аңсуара ныкәызгашаз уаамызт ипхьоз, урт апыхьатәи икәагыи иреипшымызт, дәәа чыда зыкацарак рыман. Аинформация табыргы иоуан иара, Ахәынтқарра Ахьчара Амацзура аус амуази.

Уажәы Хәцъымба Р.Цъ., иделегация има, дааәоналеит. «Ажәлар шрызнымкылоз» рхәеит, цәка ахышәқәа пырехьан. Иара дрызлыбаар иаҳа иеиґын, урт арахь иәеир атқыс. Цәка длыбаауазар, «ажәлар», изыртынчшаз ак реимхәар, ирзынкыломызт. Апрезидент дзыхьчоз руазәк дааиёахәытхәытын, инапатака иказ рыґсы танацы, иара иапхьа уаф дшаармышьтуаз хәа, дирґыґит. Уи иаанагоз ибунтуаз, амардуан иәәаґылар, абцъар нарыкәыркуан. Уи Апрезидент игәы азынкыломызт. Аґыза-министр Лакрба Л.И. пхьатәара дшақәшахәтыз аацәыригеит, ажәлар рынкылара убри иахәозар. Уи игәаанагарала, иарбан чын тыґзаалак шыа цөыкәбарк иаңсамызт. Аңсны Ахәантқарра Апрокурор Хада Мканба С.Т., Гали Ткәарчали рраионқәа русбартақәа рхадацәа Аршбеи Гогәуеи рнапынцәқәа шытарцарц иакәшахәтын.

Ус еиґш иказ ауснагзатәқәа Апрезидент идикылар, «ажәлар» рееикәыркыр хәа ишәон аоппозицияа. Атеелефонқәа ирысуан «мазала». «Рыжәлар» жәырцарц,

адца рөызцәа ирыртөзар акөхарын. Цақа аоналартәә абжькәа цөгәхон. Ладантәи-өадантәи иааз ахатәра-кәа Анкәаб А.З. ддөылцырц иабжьаргон, ахыбра зы-нзак «мазала» инижьырц. Ацыда отряд, рсапаркәеи рлабакәеи рыла еибыта, иааргарц иабжьазгоз Апре-зидент дрыкәшахатмызт: «Ацсуа лабала уисыр иатцана-куа жөдыруама!» – дрызцауан.

Пхьатәара иакәшахатны иишьтуаз ачынуаа Апре-зидент Анкәаб А.З. дрылапшуан. Дызташәаз атыша цаула атыцшыа дазхәыцыртә аимгеимцара зацөык шимазгы, арт рхаәкәа ирхәоз изытцаауазар хәа, ие-азишәагәышьон. Абжьаапнеипш дтынчын дахьырбоз, ионыцқа иахәози? Ифьыцыз акгы изхәыцуамызт, хәа-рада. Ипцтазаара инатаз апышәа иаазашыа еиханаха-уан, хымпада. Зыгәрага идикылаз ауаа аус ицыруан меижьарада. Убарт аларзны, иара итыц айкәырхара дзашьталомызт. Аоппозициаа идыртөз егырт аусмо-апгатәкәа рнаосангы, иара президентк иахәсабала ахәынтқарра ахагылашыа имамызт, дзиндаха, дара ир-хәоз дыкәныкәа, дкьанцыха дрымпыцакызауан, икон-ституциатәымыз иарбан иртаххоз аус здыруадаз.

Арахь цақа убри аламталаз еибарпсуан, макьана шыакатәарадан ухәарын, аха, азәы дтахар, атәыла анапхгаөы ишцакаицоз, иара дзыхьчоз Гәдоутә аза-аигәара иантахаз ашьтахь? Икәшаны игылаз ирурыз рзымдыруа ианеилыхоз, Мираб Қышьмариа цақантә дыюцәыркьан, «иузынкылазом, уажәы-уашьтан абра иөеиуеит» хәа, Анкәаб А.З. идөылцра дацгәеит. За-кәытә рольз Қышьмариа М.Б. абра иихәмаруаз? Апрезидент, аоналартә иадыпсылөз дрызлыбаарыз-шәа, ауада тбаа адөылцыртахь ифьинеихеит. Изааи-гәаз ауаа даарыгәтыларкын, Ахан агәарп шыказ дыл-бааргон, амашына дакөдыртәарц. Псеивгартак ааиу-азар, даәакала аус атыц изыкәцөзар ибарын.

Знапынца ззынамыгзоз Хаџымба Р.џь. ицѣеижь
убранза ахтыс еиланарѣынтит, уи аџсеивгараз адырра
аныџанаџоз, фымџа џарха изнырыз ихшыбаѣ аусушьа
ааџгылеит. Арахь ишьаџар чымазара аџараџышьа из-
аџлеит. Игѣы иасын, иџсы маџхан, дрылахаит. Рнапы
дыџѣџа, длыбаарган, ахѣышѣтѣырџахь дыргеит. џѣо-
уџы изларџѣахо ала, аисра далашѣан, бџиа иаахеит.
џаџа еисуаз уамаџ изыѣнамлиит. Аѣагылара џѣѣа ан-
роу, иааџгылеит. Апрезидент ирманшѣала дрыздыл-
гозар хѣа, иџшыз ахаџаџа иахырџѣаарыз рзымдыруа
дырраџѣак роуит. Иџартџарыз азныџаз иаџѣымшѣазар-
гьы, згѣеилгара згѣаџ иаџысуаз уи рхы ишадырџѣарыз
рымпыџашѣан, Апрезидент џхьатѣара дџарџ, рѣар
рыѣдырџуан.

Уи ауха аџхагѣтан, ателедырраџара аопппозиџиаа
рнапахьы ианаарга, иџѣгылеит џшь-ѣыџ ахаџѣа. Урџ
ирылан Апполон Шьынџѣеи Владимир Занџариѣи.
Рыџшра-рсахьа, ртѣашьа-ргылашьа, рхымѣаџгашьа,
рџѣажѣашьа иаџѣоз аџаџѣын: аџѣлар ргѣазыџѣара
нарыгзеит.! Иабаџаз абасџатѣи ахаџѣгѣыџра?! Аѣыр-
лашѣара амѣа ылнахыѣуан. Даѣа ѣы-мшџагьы ирџѣоз,
– Анџѣаб А.З., аџѣлар дрызџѣырымџџазѣа, дыбнале-
ит. Азѣгьы ихы-игѣы иџамѣа, ателехѣаџшрала иара
ихаџа дааџѣгылан, – «Сара џьаргьы сымџазеит, – ихѣ-
еит. – Аџсны сыџоуп. Аџѣынџџарра еиладырѣынџырџ
реазыршѣеит. Маџьана азин мѣа иануџартѣ, аџагыла-
заашьа хамоуп». Еснагь еиџш иаџѣа џьаѣ разан.

Убри ауха ѣ-гха хаџаџ шџамаз зыхь иазгѣаџоуп. Урџ
рџџаџѣа уажѣы иаџзеитџыхуазар аабап, уи иаамџа-
ны иаабоит. Анџѣаб А.З. изхьаауаз даараза ираџѣан.
Ирхагылашаз уаѣ дџѣырымџџит. Иџаџатѣыз хѣа планџ
азѣы дазымхѣыџит. Хѣахьыџаз рыламыс рыџанархѣ-
маруаз џьызшьаз агха ду рыман. Гѣыџ џѣѣаџ ахан аѣ-
наларџаѣ реааидыркылар, азѣыр дызрылалозма. Ма

убра ҳара ҳмитинг ҳхыртыр акёын. Убас иныкёоз ҷаах-
шон, аха уа ак ҳақазҳаашаз дабаказ. Усгъы егъысгъы
фагыларак зымбоз аоппоициаа рус ҳадгылазшәа ақш-
ра шътнахит. Ма дара ирыдгылоз ҳакёыз ҷыыршәацәк-
ёозу? Ус акёзу, егъыс акёзу шахзеилымкаазгъы, дара
ҳахъзала ицәажәон.

Апрезидент ирезиденциа дшыюныцыз анеилыркаа,
аоппозициаа ирыдгылақәаз иамхагәырғәацәан, ине-
илыц-ааилыцқәеит. Ақтны Хан аоныцқа ионаз зегъы
дәылцырц рабжьаргеит аиҳабыра рёынтә ҳәа ҳаҳаит.
Уи гызмал имоапыргаз усын ҳәа уазхәыцыртә икоуп.
Зегъы дәылцит, нас иахьцақәоз дара ирусын, азёы
қсшьара иеазикит, даәазёы имацура тың дазнеит, до-
усы ирыдырцашаз иазықшуа. Ахан аоныцқа ахьта-
дырцәаз – аобатәи гхан. Ақышәадара қшәымахеит.
Уа ҳауаа аанхазтгъы, адырәәены ашьыжь Апрезидент
итықахь дхынхәрын, иара иакёын амчра знапәы иа-
анхоз. Жәа-шықәса рахыс ақышәа зырҳауаз аоппо-
зициаа абраагъы ииааит. Уааы дшыюнамыз анырба,
ашьшьыҳәа рыуаа җнарцеит. Ахан дара иртәын. Уре-
исны ирымухыр акёын. Ақтәы цёырызгар зтаҳымыз
ҳауаа ақсуара ишақәгыгуаз, ҳахьыргоз макъана ихаз-
дыруамызт.

Ҳпарламент (ҳара иахтәызар) ахымоапгашья даәа
знык еипшымкәан аилкаара цәгъан. Идырын Акоор-
динациатә Совет адиктатура имоапнагоз аполитика
закәандаран. Атышәынтәаларахь ҳара макъана ҳзы-
меихақт, уама ҳарәиошәа ҳаныехәо, шыәәа-шыәәа
ихамоугы қхаргоит. Адемократиа ахарамхәыццәа ира-
бьаруп. Дара, апыжәара роур, адемократиа аиларо-
ынтра иазкылыргоит. Уи ахьяацәырцыз доусы рхатә-
ҳәаақәцарақәа рзылхра даараза идырманшәалоит.
Ҳыц иааугәалашәоит Уинстон Черчилъ адемократиа
анапхгара иреицәоу шформоу, аха уи атқыс еицәоу –

еиғыу җамазам җәә шиҗәз. Адемократиаз азакәан аус аует зегы ирзеицшны. Уи ишәу демократиоуп. Иа-хьтышәынтәалам анархьиа ацшәымоуп. Зегь рацхьа адемократиа ауаы ихдырраә ишьақгылазароуп. Ари доухатә беиароуп. Ацсуара – адемократиа иреихау аформоуп җара җзын. Аха, җхатәы амбициақәа цыжәә-ра аныдҗаргалак, ацсуара җхала җаҗрацалоит.

Убри збоз Сурков В.И. дкылхх деиҗаҗзааит. Дзацә-ажәаз, дзыҗцәажәаз, дзахәытхәытыз цқьа иахзеилым-каазакәа, дықәцит. Иара ихатыцуаә Михаил Мамонов уажәраанзагы акраамҗа Ацсны далцуамызт, уажәгы аихаразак дзыдхәалаз аоппозициа иахатарнакцәан. Нургалиев Р.Г. иаҗа цытк даангылеит, аха иеазышә-арақәа лыцшәадан. Җацымба Р.Ць. Жәлар реизара аихабы Бганба В.Р. иәацхьа дтәан, инацәақәа ыркәаә иқәыкшо, адцақәа җаитцон. «Шьҗахьҗа шьәәак җахцаз-ом!» – Җацымба Р.Ць. амчра даеагахон. Уажәраанза Апарламент ағы зажәалагала ззымәапымгоз адепутат ргәыц драцхьагыла идәылцуаз ауаы аспикер диҗатәа ирымч диацәажәон, адепутатцәа рызынтәык усура итыцырц.

Рызынтәык рзеизымгеит, аоппозициаа идырҗеиаз иақәшахатқәамыз азәыроы рпозициа рымцсахзеит, ихацәамзи. Аха, акворум роуртә, адепутатцәа ишаар-галак еизыргеит. Апрезидент дзықәдыршәаз анырба, Апарламент иахагылаз инадыркны, адепутатцәа азәы-роы иаразнак рыешцарыцсахи?!. Жлар рҗабызшәала иухәозар, – ағалатцәа! Жәлар Реизара Ацсны Ахәы-нтқарра Апыза-министр игәра шырымгоз шәкәыла ишьтырхит.

Апрезидент Анқәаб А.З. теледырраҗарала дықә-гылан, ихәеит Ахәынтқарра еиладырфынтырц рые-шазцыршәаз уажәшьҗа ыынтәны. Аха иара цьаргы дшымцац, Ацсны дшыҗаз нацитцеит, мақьанагы аус

азин моа иануцарц шалшоз ала ателехеапщца иргэйт. Иара дахыѳаз Гэдоутатэи ахаирбагэазаѳ иусбараѳа аусзуоѳца, аминистрѳца ркабинет иалахэыз ухэа, ираѳеаѳны идикылон, аѳагылазаашѳа айѳтэраз еилаѳеажэон. Иааиѳырымѳзакэа аус иѳыруан Аѳсны Ахэынѳқарра Аѳзы-министр Лакрба Л.И.-еи уи актэи ихаѳыѳуаѳ Аѳардан И.В.-еи.

Акоординаѳиатэ Совет ѳцакуан. Мариа иампыѳашэаз амч ргэѳатэын. «Ажэлар зыгэра ргоз аихабыра» аѳырѳеит Апарламент аѳы. Хынтэы ажэлар мап рѳэыркхэан Апрезидентраз алхраѳеа раан. Иарбан жэлар зыгэра ргашаз еихабыраз иаѳырѳоз?!. Уаанза амѳахараа амитинг моаѳыргеит Аѳеа. Уи ауаа раѳеа алахэын. Адѳа ѳарѳон Ахан ѳарѳэызарѳ, Апрезидент иѳыѳахь ирхынхэраз, аѳагылазаашѳа аѳѳазарѳ. Апарламент мыѳшзакэа Лаѳара (маи) 31-аз адепутатѳеа иаамѳазамыз Апрезидент иалхраз амш адырбеит – Нанхэа (август) 24 2013 шықэса. Апрезидент Анқэаб А.З. аиѳыларакэа моаѳигон. Абыргѳеа рхеилак еизан, ажэалагалаѳеа еиқэдыршэеит. Адырѳаены Аѳеа амѳахараа, жэлар реизара моаѳыргарѳ, аеазыѳаѳараѳеа ирѳын. Бѳъар зееидызкылазгы ѳалеит. Убартѳеа иахаит Анқэаб А.З. Уахык шыбѳяз, Рашэара (иун) 1-зы, Апрезидент Анқэаб А.З. рхэатэара дышѳоз ахэамѳа ѳаитѳеит.

Кутозов 1812 шықэсазы Москва афранѳызѳеа ириѳеит, Урыстэыла аиқэырхараз. СССР аилахарахь ахы анкыднатѳа, аурысқэа асовет республикаѳеа рхы иақэиѳырѳеит, Урыстэыла аиқэырхараз. Лаѳара 27 аены инаркны, х-Апрезидент затэс дѳарѳеит, Анқэаб А.З. ихаѳагы уи дақэшахатхеит. Шѳаѳак шѳѳахѳа ххэаѳит, аѳсуара еиқэхархарѳ. Аха еиѳагылаз хэамаѳара хэизныжэамызт, ехэлазгалоз рхы ахыкыдырѳоз здыруадаз, хэехэзнымкылаѳеа аамѳа хэхыбѳанатѳоз заа

избодаз. Арахь аңсуара ҳахьчоит ҳәа згәы иааназ, уамашәа ирбон иаарәагылаз ауаа аңсуареи ажәла-ри рыхьзала иахьцәажәоз. Иааңбоушьарын! Аңсуара ахьеимаҳуаз ңара бзиарак ахь ҳкылнагозар?! Иахь-цалак Аконституция иаәагыланы, жәларык реиҳара ирхәоз рмаҳауа, ҳхәынтқарра еилазыроынтыз ираназыжьадаз?!

АШӘАРҘА, АШӘАРҘА...

(Абри астатия «Амцахара» аредакция аҳәарала июын. Аха агазет уаҳа ианрызтмыжь, ирзымкыпҳкәа аамтә цацәеит. Хара аццакыра еснагь иҳагыуп.)

Ааигәа иҳахтәагаз ахтыс уадаф иугәаланамыршәар залшом, ҳ-Ҙыынңь еибашьрахьы ҳанкылсуаз, есышықәса Лацара (май) 26-зы иазгәарталоз Қырттәыла ахақәитра аныҳәа ду шымәапысуаз. Дара ныҳәа дуны иапылон азы, уи гәтынчымран изызкашәоз ҳара ҳаиладыргьежьюан, ҳарәамгылар ҳаштәқәаз ааңшун, убри азакәын еиҳаразак дара убри ихтыс ҳаракны еснагь Аңсны изапылоз. Рымч дуун, аха ҳаиңфак ҳанырәагылоз, аиааира аагон.

Убри амш азгәартарц ртахызшәа, аха еилахарак роуны ихдырңазшәа, ҳтәылаф здац шҳам зырғәғәахьаз аоппозициатә хеилак енак рыцәхыңан, 2014 шықәса Лацара 27-зы Аңсны асуверенитет ашәартә гәғәа итәдыргылеит, ҳаңхьака зызбахә ацәыргара хьымзгәхшәаша рыцхәны ҳандыриеит. Дара ирхаштуам 2004 шықәсазы зееидызкылаз Багаңшыи Анқәаби рнапеимдара шырңырхагахаз, ынтәны алхрақәа моапырымгар убри ашықәсан ишырымугьы.

Ускан Апрезидентраз кандидатцөас зхы азырбақәаз рацәаоын, аха аиааира рызынтәык ианрыцәца, адырәа-өныцәкәа, ашыыцреи ашыауреи хықәкыс ишытыхны, рее-идыркылеит, ажәлар ирыхәшаз уаха дәәа идеиа хара-кык рызкамшөазеит. Ус акөымзар, дәәакала ишқәкалоз, х-Апрезидент Багапшь ицстазаара даналтц, аоппозиция хеилакқәа реихабацәа азәазәала ғыц Апрезидентраз алхрақәа рзы ркандидатурақәа ықәдыргылазар.

Анқәаб ипрезидента дара ртагылазаашыа еиха еицәанатәит, амала ғыц реидыркылахт, ржөйтә амби-ция еицабаа шытыхны. Дара ирытцагылаз, ахөынтқар-ра ачынуаора змауз нарыдкылан, жәа-шықәса раахыс, ххөынтқарра ацышәшәара реазкы, аус руан, зегь ра-пхәа ажәлар еикөыршон, атәыла иахагылаз ауаа еи-дикылар руамызт. Ирхымәапгашыаз хгөыхәаннацахәа-зар акөын, аха ххы хазгәамтәит. Ахөынтқарра Ахада мчыла дахган, Ақсны Аконституция еилаганы, амчра аоппозицияа иныркылеит. Иахәои ари?

Хара ххөынтқарра мацуп. Уи зыхьчаша амчкәа гәг-әам, издыржөыз гөып-оык аәар зжөырцаз аихабыра рхыбра ашәқәеи ахышәқәеи пыххаа ионалазар, ашәа-ртадараз аоныцка ионаз жөпа-оык амчра ахатарнакцәа рымч мырха, Ахөынтқарра Ахада итархара реазыркы-зар. Апрезидент дрыхьчарц иөызцәа ддөылпрымгар аму-аны ирбеит, ихаґагыи уи дазымааир шамуаз еиликааит.

Ххөынтқарра шөартоуп. Ххада имәапигоз аоныцк-атәи аполитика уаөы давцалар иуамызт. Ахөынтқарра амчкәа ирылахөымыз дәәа мчкәак рнапацака дааиуа-мызт, уи дара аханатәгыи ирдыруан азы, зныкымкәан ицстазаара ашөарта итадыргылон, иара илыпцшәа-даитәуан акөымзар. Ххада иаґацәахази аоппозиция еиөыркаауази рхықәкы еикәшөеит, акыр шықәса аус еицыруртә. Актәикәа ахәаанырцөынтә напхгара артон аоппозиция реицакәара рөиарақәа. Ирзаарышьтуан

амал цхыраагза. Арака аоныцка уи хэашыак ақәымкәа рхы иадырхәеит.

Дәәа ганкала, ацыхәтәантәи хәпрезидентцәа ы-
цәа ажәлар рнапы анроуаз, ахәаанырцәтәи ахәынтқар
чынуаа Аңсны иахадыргыларц иртахыз дәәазәын.
Ажәлар иртаххаз урт ақәшахатымзар амуит усқан.
Аха ихарақыу ачынуаагыи уаауп, рыгәтакты ахынамз-
аз агәтынчымра рызнарцысуеит, дәәакала иухәозар,
ауаыи ичыда бааңсқәа ирзыцәом. Убри ашьтахь ик-
алашаз ахтыс еивцаларақәа аңхәтәикәа ирыцлеит.
Апрезидент иғаргыланы имоапыргаз аусқәа еихарха-
уан, урт Аңсны иазеицәан. Абри рдыруан аоппозиция
иахагылаз, аха ирыцагылаз еилыркаауазма?

Хәпсадгьыл ахыңшымра хәхәтак ақәхарзхәеит.
Иахзааргаз асуверенитет ихьчарц Анқәаб А.З. ипо-
зиция ахымпсахуаз дахзыркыаз атәым мычқәа рус
лыцшәадамхәеит. Хәжәлар шынеибакәу абри апро-
блемаз дырра цабыргы рымазам. Доусы ихатәи хә-
ақәа дрызхымқартә аоппозицияа аус руит. Хәзтәшәаз
ирцауланы итумцааргыи, ххәынтқарра еилазырәын-
тырц иашьтаз ирықьаранцәуаз рәоуп аус ахьхамоу.

Даараза ишәартәу аамта хтагылоуп. Атәыла иахагы-
лаз аус рзымуит ххәар, излашыақәхаргәғәаша аргумент
хқзам. Аиҳаразак, ыи-шықәсеи бжаки раахыс иахьца-
лак аргыларакәа рацәахәеит, амоаду дырәыцуан, ақыта
моақәа маңымкәан асфальт рықәшыын, акультуратә
обиектқәа узымдыруа арөмонт рызун, акурорт ыиңқәа
ацхыраара гәғәа рыман; арәиаратә коллективқәа рыз-
хауан, асахьаркыратә литература дәәа зны еипшым-
кәа иғиауан; ақыта нхамоа аргәғәаразы аинвестиция
алагалан, уи еихаразак изыбзоураз – ахәаанхыц инхоз
аңсуаа ааңхьара рыман; арөпатриация усқәа аңыхьа-
қәа рааста ицәғьамкәа иааиуан; акыр аамта еимактәыс
ихабжьартаз галаа руаытәыюсара ус атың иқәыртарц,
аусмоаңгәтәқәа маң-маң имоапысуан.

Х-Ақсадгьыл ағиара моа ианангылаз, ахэынтарра аилароынтраз цацгэы уамак уыломызт. Аха аоппозиция зака хәғиауаз акара ацөымгра шытырхуан, рхықөкы хөымга анагзара алымшар хәа ишөаны, иакөымз аусқәа рнапы рыларкуан. Иаарымхөыцрыз арбаныз! «Хаала» иамуазшөа анырба, Ақсны аусқәа рыбзиахара иадымгылоз ахәаанырцөаа рыөыдыркылан, мчыла ус реазыркит. Ѓычрак моапызгаз дтахқырц, азакөан аус ахаруеит, аха ахэынтқарра еилазыроынтыз рыцөгьоураз, лахьы роуртө, ашьауғ ус ашьтыхра хаз-хиазам, уи хәғагылартө мчы хамазам. Нас хазлашөа-ртамхои?!

Багацшы Анқәаби амчрахь ианааиуаз ирывагылаз ауаа, ашьтахь аусура аамтала ирыдыркылаз цьоукгы, азы ишьтнахыз дзаакөрыларц, көапеик азна изацырцон хәа, ателедырратараөы рыкәгылашья аақхоушьап. Иабакоу рхаца еилкаара?! Азакөан ишықөныкөашаз зынзак ирхаштит.

Ақсны Жәлар Реизара ирыдыркылаз ақөцарақәа закөандароуп, х-Конституция иакөшөом. Апрезидент Ақсны дшыказ, иңсы штаз, игөы бзианы дышхалагылаз, адепутатцөа рхымөағашья иашамызт. Урт цацгөыс иааргақәаз ирхөозеи? Ишьақөгылеит адиктатура, абри дара иакөшахатхеит. Пхьака ихаңсыхөузеи? Иаххөап, аоппозиция ахатарнак дыпрезидентхеит (Анцөа иумхөан аха). Иоппонентцөа реааизганы, иахьатөи аоппозиция моа изықөымлари, инызкыло пқаңцак хамамзар, уи иадгылаша адепутатцөа ртыңан итөамзар? Абас хәишьтазаауама? Ахэынтқарра закөантқарала ашьаґа гөғөазароуп зегь раңхьаза. Адепутатцөа убри иашьтамлазакөа, рхатө политикатө амбицияқәа рыөыртазеит.

Апрезидент Анқәаб Александр аґагылазаашьяз дзыөцөажөаз маңзамызт, ргөаанагарақәа еиликааит,

аоппозиция ахәаанырцәынтә имоақәызтцоз дрызхәы-
цит, алкаақәа кайцартә, алшара ицшааит. Зегь рацкыс
ицәымґахаз, — идгылаз ауаа бцъар рьешейбыртоз
адырра иоуит. Жәлар реизара амоацгара реазыка-
рцон, иара уахь усгыи ицхьон. Бцъар еиґагыларахь
икылымсырц, бсытбара зацәыкгыи ханымиарц, ина-
пынцақәа шышьтәйтцоз ала, ашәкәи инапы аницәит.
Амчра дақәбаґа икырц злаилшашаз далакан, цюуки
рхы шымоацдырго еицш. Иара ипатриотизмра амч иаха
ихаракхәит, аамсташәа хацацас дныкәит. Ацсуара
амч зегьи еицшны еилақхаауам. Зыниашьа зхацашьаз
иакәны, ихы моацигәит. Аиґагылара ирцсыәит.

Уи иаанагазом цшәартә хтыцтит хәа, хәхьиґазаалак
хажәа разазароуп, хнапы злакыу шәазароуп. Ацсны
асуверенитет назару хәа, Ацсуа-абазин (ахьз иашам)
Конгресс ахьзала уи аихабы Тарас Шамба апроблема
алихихьтәи, зака хзазо аполитикатә дәи хәқәхәзеи?!

Ашәартә хтагылазаауәит, ажәлари ацсуарәи рыхьз-
ала ахәынтқарра ахадацәа ртархарақәа иааркәамтцз-
акәа имоацызго цыжәара ахьынзарымоу.

Мышқәак ирылагза, хтагылазаашьа убранза инар-
цәит, Ахәынтқарра Ахада иаамтазамкәан ґыц далхам-
хыр амуа. Шьта уи хадгылароуп, аоппозициатә хеилак
(Акоординациатә Совет) адиктатура ацыхәтәа ццәарц.
Иахьа зыешьуа атәыла анапхгара ахагылара еимазкуа
азәгыи убрахь дкылхамгароуп. Ахәынтқарра ду ахәа-
ахьчацәа, иаахәкәырша итәоуп хәа, хара хәрзыхьчаз-
ом, ххәта ххыхьчара хшыжәларкыу хазыхиамзар. Ути-
сыти еишьтамкәа, аполиитикаґ аиоызара мчыдоуп,
рыцхарас икалаз. Аха «ксы!» зхәалак иныс зхәо ицсад-
гыл иґалатуәит, убри хдыруазароуп.

Даараза хґәыґәанызароуп.

Рашәара 7–8.

Ақыта Бзыцта

ИЗААМҒАНЫТӨЫМЗ АЛХРАҚӨА

Инапылақацаз ҳаиёагыларақөа ҳабакылыргеи? Ла-
цара (май) 27-төи амш ахтыс ҳшазнеиз абанзаиашоу?
Аҳэынтқарра аоппозициаа ианеиладырөынт, ари аус
збатөын аңсуара ихаракыу амораль ала ҳөа, Аңсны
абыргцөа рхеилак ықөгылеит. Апрезидент пхьатөара
ианақөик, аполитикатө партия «Амцахара» убри амөа
ианылеит. Уи иашазу, иашамзу аилкаара хьантан. Ама-
ла идырын аңсуара зламыз ауаа шаҳөагылаз. Аңсуара
ухьчарц уанрыдгылоу, дара уи еилыркаарц ртахзам,
ма дара даөакала иара еилыркаауеит. Ишқақауцои?!

Аңсуара, ажөа ацакы анцөырцуаз, ахатөи аңхөыси
рыуаө (ирхылцыз) ибеиара аанагон. Уи цөырцуан акыр
жөанызқь шықөсақөа раңхьа. Ишааиуаз жөларык рбе-
иара ацакы шьтнахит. Хажөлар маңхөит, аха ҳаңсуара
ныкөызгаша ҳаизҳаны, хыпхьазаралагыы цакылагыы
ҳашьақөгылашья ҳазхөыцлароуп, еснагь убри ххы-
хгөы итазароуп, аусмөапгәтөқөа ҳнапы рылакызароуп.
Аңсуара ҳара ҳахьчөит мацара иауам, ҳаргыы аңсуара
ҳахьчалароуп. Хәицеибахьчозароуп.

Аңсуара ҳахьчароуп анаххөа, ҳ-Апрезидент Анқөаб
А.З. итыпахь ирхынхөра апроцесс аанахкылеит. Ускан
аоппозициа рыуаа (изеипшраз ххөарым), иртахыз мө-
аңго, анапхгара хьбра ирыюнан. Аҳэынтқарраз ацө-
гьоура иапхьагылаз ауаөы, атөыла дахагыларц, имөа
ылаххуан. Ари закөи?

Апарламент Аконституция ахьчараз ицхыраауазар ахэын, азақәантцараз ишыагэйт тыпцар ахэтан. Иара иалахэыз, рыбжеихарауык рееидкыланы, абарт амш хьантәкәа раан, уажәи-уажәи рнапы шытырхуан, Акординациатә Совет ирыднагалоз азақәан еилагарақәа ирықәшахатны.

Зегь рапхьаза, Апрезидент Анқәаб А.З., ипхьатәаразы ашәкәы инапы ацаиоит хәа, атәыла анапхгарафэнтә ихы дақәйтхазом. Адепутатцәа ркорпус абжеихарауык, Анқәаб А.З. инапынтәкәа имырххьан иашамкәа, ихатә ашәкәы иоаанзагы. Ацсны Ахэынтқарра Жәлар Реизара, агхақәа неикәыпсо ишааиуаз, уаагы иаанымгылеит. Адепутатцәа рылкаа Аконституциатә Збарта иазырышытырц рыхәтан, ацыхәтәантәи авердикт аднакыларц. Арахь Аконституциатә Збарта аиҝкаараз апроект Апарламент аҝы акыр шықәса тхьан ишытазишытәи, аха азәгы даахәны уа дахәапшуамызт. Рхы итәз атәыла анапхгара тыпқәан. Уака амал еизакын. Ацха зыпшуа инацәы налаимшыуеи.

Аконституциатә Збарта рзеиҝымкаазаргы, Апрезидент Анқәаб А.З. ипхьатәаразы Апарламент алкаа атәыла Иреихазоу Аббарта иазырышытыр рыхәтан. Иреихазоу Аббартаҝ ишыақәдыргыларц рыхәтан Апрезидент цәгыарак кәитцазу икаимтцазу. Уа ирыдыркылоз ақәцара иазыпшырц зегы ируалын. Абартқәа ирықәныкәаанза, Анқәаб А.З. Ахэынтқарра д-Ахадан, аполитикеи азинхьчареи рлогикала уахәапшуазар. Апарламент аҝы изықәныкәақәаша рыздырзом, еиҝа еицәоу, – инарыгзаша рдыруаны, изыхәтоу амоа иананымгыло. Убри аметод шытыхын аханатәгы. Даеакала ишқакарцоз Ахэынтқарра еилазыроынтыз ауаа рдиктатура шыақәгылазар?! Арахь ҝыц изаамтанытәымз алхрақәа реырзыркит адепутатцәа рхатә. Иццакуан адиктатура знапы алакыз ауаа, еиҳаразак аамта ицәызыр хәа дшәон Хәцыымба Р.Ць. ихатә.

Иаразнак напрылакын апыза-министр ихатыпуао, аминистрцаа. Иртахымыз русурақаа нрыжыр акә хейт. Ахтнықалақь Акәа аихабыра рыпсахырц, аоп-позиция хатарнакцаа аусбарта ионалеит. Аха мчы-ла ирзықөымгеит. Уаа хынәажәаоык Гәдоутә араион аусбарта иакәшеит. Амцахараа иахагыи ирацааны еизеит. Араион Жәлар Реизара адепутатцаа ари аус иалацаажәеит. Аусбарта аихабы Малиа В. даанры-жыит, ағыц алхрақаа рлыцшәа рбаанза. Аоппозициаа амч рнапәы иахьабалак иааргарц ргәы итаркит, 1919 шықәсазы, Октиабртәи ареволиуциа ашьтахь, қытацы-пхьаза, районцыпхьаза, қалақыцыпхьаза асовет мчы приказла ишышьақәдыргылоз иғырпштәны арт иры-ман. Арт арахь иказамызт. Гали, Уачамчырей, Ткәар-чали рхадацаа усгыи заа ирыпсаххьан. Апрокурор Хада Мқанба С.Т. иусурағынтә ихы дақәитыртәхьан. Пицунда ақалақь ағыи инеит, Арзынба К.З. дамыр-хырц. Урт ирғагылашаз ауаа гылеит, ацәгыоуцаа рыгә-тақы рзынамыгзеит. Хацымба Р.Ць. иуаа иахьабалак идыртәарц иашьтан, алхрақаа раан апыжәара иара имазарц. Уака изымиаиуашәа рбар, иарей иыызцәеи, дара ишыртахыз ирыцхыраарц, рымәа дрыцқьон. «Апсныпресс» адиректор Манана Гәыргәлиагыи зны илықәыркит. Аусзуоцаа дрыхьчагәышьеит.

Зегь рацкыс аус злаз – Ареспублика Алхратә Ценртә Комиссия аихабы Тапагәуа Бағал иусурағынтә ихы иакәиттәра. Уаанзатәи Апрезидент иалхрақаа ахьрықөымғаиуаз иаргыи ихараны ирбон. Тапагәуа Бағали Хацымба Р.Ць. иыызцәеи еиғанагалеит. Ха-цымба Р.Ць. Аценртә Алхратә Комиссия аихабы, инапынцақаа шытәицарц, диршәеит, диҳәеит, аха егыи уаха имуит. Аоппозиция ахатарнак Ачыгәба Д.Т. иакә-ымкәан Тапагәуа Бағал диҳцәажәеит. Уи ацтәы алцит аилатәара ашьтахь. Ачыгәба Д.Т. рнапы изышьтырхит

Ғапаров Баһадір Әбдіраманұлы. Ақын аамта убри аус еим-дырххон, аха Алхратә Центртә Комиссия аихабы дыр-зықөымгеит. Иара ихата икомиссия иалаз еидикылан, игәра ргозу ирымгозу аилкаараз, азцаара ықәиргылеит. Хымпада иара дыгәраган.

Иахьцалак, аоппозицияа амчра акыр ирмариа ирымпыцашәеит, дара рхатақәа уамак иазыпшзамкәа. Убаскатәиггы иамхагәырғәацәон, ирура рзымдыруа, ицегь ирґаххашаз рзыпшаауамызт. Шьта апрезидентра закәанпшрак аманы илырхырц иазгәышыуан. Аханатәгы, дара рыда ҳаґсадгьыл хәшәык амамызшәа рхы моапыргон. Дара рхымоапгашьақәа ацәгьоуцәа русеилыргашьақәа излареипшымыз маґын. Убри ихадз қәкын дара рзын, уахь изланеишаз иарбан моазаалак ибзиан.

Аполитикатә қәылара анымоапырга ашьтахь, Ахтыра Хан аоныцка аус зуаз ирусушьаз цқәа итырцаарц иашьтазар, ауадақәа рышәқәа амхәырқәа иаразнак ираадырхар рыхәтан, нас акомиссияқәа апцаны, ақьаадқәа рцакы еилдыргарц. Арака ақәылацәа ауадақәа ирыоналан, ирыздырхәуаз дырхәит, адокументқәа ирылапшны, дара рхықәкы хәмгағы ирыхәашаз рылырхит. Акыр аамта идырчкәахауаз ухәансхәан цабыргымхеит. Убас Гәдоутә ақалақь ағы дхәқәшәеит ауааы, убарт ашәкәқәа гәартәк зыртаз. Дара Апрезидент итаауаз ауаапсыра аба-хґа нызқь шриґоз азы иқәыршахатґақәан. Алкаа кауцозар, Ахәынтқарра Ахада итаауаз моақырас ириґон, ицхыраауаз иара уаацәкьа шәкәыла еикәдыршәон. Ақәылаацәа убарт ашәкәқәа ажәлар ирылырцарц иршеит, цакы змаз Анқәаб А.З. «инапы шалакымыз» ддырбарц.

Абри аилашыкымта раґхьатәи амшқәа ирылаґза, Рашәара (ииун) 10-зы ицәырцит, Ирина Агрба еиґылкааз Аґсны аинтеллигенция рхатарнакцәа иа-

артыз рышәкәы. Дара ахәынтқарра аилароынтра мо-
апызгаз ырықәшахатмызт. Ассоциациатә еизыказаа-
шыақәа хәа ицәырыргаз аиқәшахатра апрое́кт иадым-
гылеит. Ашәкәы знапы ацазыоыз ашәкәыооцәа Гогәуа
А.Н., Мықәба А.К., АГУ апрофессор Царгәыш Ш.К.,
аҭоурых тцаарақәа рдоктор Бигәаа В.Л., АГУ адоцент
Агырба И.Ш., асахьаҭыхоцәа Зизиариа А.Г., Адлеиба
А.С., Габлиа Р.Т., Аҭсны афырхатца Кобахьиа Б.С., ау-
аажәларратә усзуо Гәымба Ц.К., ахақым Цьниа Г.А.,
ахақым Плиа И.Ш., амедецина мацзура аполковник
Ачба З.О., апрофессор Лазба Ф.А., апедагогика аин-
ститут адиректор Кәакәасқыр И.Е., Аҭсны Ахәынтқар-
ратә Музеи аусзуоцәа Аланиа Т.Г.-еи Гәрцьюа Ж.Н.-еи,
Аҭсны Ареспублика Жәлар партист Чанба Н., аиашаз,
ҭхьакатәи рхатә ҭеипш мацара иазымхәыцкәа, ражәа
цабыргы ахьырхәаз, хҭоурых азы акырза иаҭсоуп. Уи
ргәы иалдырсын, Занҭариа В.К. иоыз аҭак знапы аҭа-
зыоыз аоппозициа иалаз роуп аихаразак. Урҭ рпози-
циа усгыи еилкаан, ацәгьоура иалахәын, ирыдгылаз
ауаа рацәазшәа, ирымпыцыцыз адокумент иалархы-
зи? Убарҭ ирылашәеит зхатә политикатә позиция гәҭ-
әа змамыз, рхатә усқәа аларызбарц, анахь-арахь ина-
ҭшы-ааҭшуаз, иааилак знапы изеинызкьоз..Ишыкала-
лак ашәкәы рнапы анацарыо, еицәак ирхәоз акакәын:
аполитикеи аекономикеи рыкризис иахкьеит Лацара
(май) 27-тәи ахтыс.

Акырза аҭанакуеит Ахәынтқарра ахәаанырцәтәи
аполитика. Егырт аҭәылақәа зегь раҭхьа иазхарцо
зхы иақәиҭны ирыҭхьазо аҭәыла убри аамҭаз иахагы-
лоу рполитикатә курс ауп. ҭхьакаҭгы ахәынтқаррақәа
реимадара иақәгәыҭуеит Ахәынтқарра ашыақәгылаза-
ашьа еиладыроынтзар, убри абицарақәа рполитикатә
еимадара еипҭкьоит, ҫыц амч зкыз рполитика хазыза-
роуп, ахәынтқаррақәа разхацара уа иҫаҭцәозароуп.

Иумоу уазеицахауам, зеилкаара харам ауаа апыжэара аныргалак. Абри аус афы хара хаикэзырхашаз тагылазаашьақэак хрылакан. Ахэынтқаррақэа ахэынтқарра аюныцка аилаоынтра хақэдыршэаанза, дара хара хазхарцахьан, знык ирыдыркылаз рықэцара еитахэапшырц, итырцаақэашаз рацэан, аамта ртахын. Икалаз рбарц иаапшқэар иаха ирзеигьын, ааигэатэи рыгха иаразнак ирзыриашомызт.

Анаосан хара рапхьа хазхазцаз Урыстэыла аимпериа дуун. Нас хазхазцаз атэылақэа иаха имацын, икан хара хазхацарала адунеи иадырыз атэылагы. Дара иаарыкэыршаз аимпериақэа рықэгэгэон, урт ирындатлоз Урыстэыла иадгылан, убри азын хазхацара моа макьана иангылан. Егьи аган ала, хазхацара мап уажэы иацэырымкуазар, хапсадгьыл пыхьатэи ахацара адэныкатэи рус моа хануп, нас имоацаагаз аилароынт иалахьызи? Хаилкаам, Ахэынтқарра аполитикацэка халацэажэозар. Аха ха хэы амчра зымпыцазхалаз рхықэки азгэахтозар, макьана реыззыркуа рхата ирдыруеит хэа ахэара цэгьоуп, амала амчра рымпыцымкьарц реыззырымкра арбану, зегь рапхьа хара хзыцэшэо – хажэлар реикэырхашьа моа иангылам.

Апсуароума, уи злеибаркыз аламыс аума, қабзума, цасума, – зегьы хэаак-хэак рыман, уызтытцышаз чыдарақэак алеишэа шыақэдыргылон. Уаха узэыпшышаз хымоапгашьак, пхашьарак зламыз хаоппозициаа реипш, дунеик ахаан иахнубааларымызт. Ахэынтқарра ачынуаораз рыпсы ртиуан, шэанацьалбеит! Рыюныцка ачынуао тыпшараз ацтэқэа иаразнак ирыбжэалейт. Азэы даеазы днаигзомызт. Аибашьра иазхиан. «Иаразнак алхрақэа рэы аиааира жэгар шэылшоит, – агэаанагара ирғагылоз ирыладырцэон, – аха амч шэара ишэахтазом.» Апсуааи апсуааи еилаптозар – агэхьаа рымамызт. Зегь рапхьа уи дазыхиан

Хаҗыымба Р.Җы., иара имоа иазыманшөалаз ауаа еи-
дикылон.

Арзынба В.Г. ихаан Хаҗыымба Р.Җы. Аҳазылхырта
Акомитет ахантөаы дихатыпуауын. Ашьтахъ зны
диаргеит Атөылахъчара аминистрс, нас Аңыза-ми-
нистрс хҗаҗа шықөса иеиҗамкөа аус иуан лыҗшөада.
2004 шықөсазы Аҳэынҗқарра Ахадаразы икандидату-
ра анықөдыргыла, дшыпрезидентхоз хьахөапахөада
дшақөгыгуаз, абжыҗицөа абжеихарак мап ицөыр-
кит. Аҳэынҗқарра Ахадара ахьиаҗөамшьахаз, иаар-
җшқашөа иухөозар, уи заҗа даргөаҗеиз, иара имацара
иоуп издыруа. Иахьа уажөраанзагы пшатлакө деила-
рыҗсеит. Жөларык ргыҗеибагара агөхьаа икуам. Ама-
ла атөыла иара дахадыргылааит! «Абри ауау жөа-
шықөса раахыс апрезидента дашьтоуп шөыбжы
ишөҗа! Зегьы еиҗикаарҗ, илшо ишөырба!» – иөызцөа
ажөлар ирылан.

Уажөраанза, хынтөы икандидатура ажөлар иры-
дрымкылеижьҗеи, аизарақөа рөы дықөгыланы, җоуба
иуан иара, Аҳэынҗқарра Ахада иҗыҗ дшашьҗамлоз
хөа. Аполитикатө мчы агөазыхөареи уи азы ақөҗара
апроцесси Хаҗыымба Р.Җы. ддырлашөын, Аҗсны Аҳэ-
ынҗқарра Ахада иалхраз икандидатура ықөдыргыларҗ
дықөҗон. Абри хыла ачымазара (аҗсихикатө) иды-
җсылан даkit. «Хайдгылароуп! Убас ала хара ихал-
шо рацөахоит!» хөа, аизараф иөызцөа анрықөҗиҗуаз,
Аҗсны Апрезидентраз ажөлар еиҗөакны иара имацара
рыбжы ирҗарҗ, даөа кандидатк дықөдыргыларҗ шыҗ-
амлоз деилиркаауан. Заҗшьба Л.И. икандидатура иха-
ла ианықөиргыла, рөыҗьегь ажөа җөҗөала еимаркит,
анапышьҗыхранза инеибагеит.

Апарламент аөы ацөажөарақөа цон, алхрақөа җам-
лар иаҗа еиҗьзар хөа. Уи иаанагози? Алхрақөа рөы аоп-
позициаа аҗахар алшон. Уи аҗкыс, амчра дара ирым-

пытаркхъан, адепутатцѳа Апрезидент далырхыр иаха иеиғъын. Аконституция ус азин рнаѳомызт, аха, Анқѳаб А.З. данахыргоз, азакѳанқѳа еиларгахъан, ирымпытѳа-маншѳеаламхеи? Убри амѳа ианыланы, амч рнаѳѳы назаза иааргон, – аус злаз уи акѳын. Егъи аганла уахѳа-пшуазар, Апарламент аѳакѳын иахъѳиауаз, ирѳагылаз, алхрақѳа рѳы аиааира ргаргы, амчра ырѳомызт хѳа ажѳлар ирыладырѳѳаз агѳаанagara. Ишьақѳдыргыла-хъаз адиктатура рымпытѳыцѳырц ргѳы иѳамызт.

Уажѳѳи х-Ажѳлар Реизара еиѳш ацѳгъоуцѳа злахѳ-ыз дѳѳа парламент ааѳхъарак азы еидахамкылацѳызт, асовет мчы анеилаха аахыс. Уаѳа ацѳгъоуцѳа алашѳе-ит. Ауаѳышьра иалахѳыз, ма убарт ирыдхѳалаз русқѳа цѳырѳцѳахъан. Иѳан ахамхаѳагъара-хулиганра злаѳе-ыз. Иара ус иамханагалацѳѳан, ахѳынѳқарра ацѳгъоура аѳшьызгаз, иназыгзоз адепутатцѳа ракѳын. Урѳ рыцѳгъоура закѳанызѳѳызгы адепутатцѳа иркорпусын. Хзыкѳгѳыгуази?!. Аамѳа даара уаацѳшѳарын.

Акоординациатѳ Совет иалахѳны иѳхъазаз аиѳ-каарақѳа ргъырак уаѳы дрымазамызт ухѳартѳ, иаа-изыргоз ауааѳсыра даара имаѳын, анапхгаѳцѳа хѳа иѳхъазаз ракѳын каамѳ еилазшѳа иахъабалак зѳид-зырбоз. «Аруаа» заѳѳык еиѳкаара бзиаѳ шыақѳдыр-гылон. Дара убарт ракѳын Ахѳынѳқарра Ахадаразы Хѳѳымба Р.ѳѳ. ихъз зхѳоз. Дара иара икандидатура иазаатгылеит, Витали Габниа – Вице-президентс, из-лархѳаз ала, рѳыцѳегъ Ахѳынѳқарра аргылараз рѳѳа-баа ду азы. Хѳара Ахѳынѳқарра аиларбгарада рус акы иазкымызт хѳа иахапхъазоз ауаа рыхѳ зынзак иѳаракз-аны иршьон. Аиашаз, гѳгѳала еиѳагылоз агѳаанagara-қѳа ауаажѳларра амѳахын.

Заѳшьба Л.И. иахъѳалак икандидатура хазы иѳѳир-гылеит. Уи дзыкѳгѳыгуаз уаѳы издыруамызт рхѳон анахъгы арахъгы. Иара ихы гѳгѳала дақѳыгуан,

аус злаз уи акэын. Иара данѣаз амилицияѣ аус иуан акраамта. Асовет мчы анхыбгала, Ашѣахтѣ Еизгара аминистр дихатыѣуаѣын. Багаѣшь С.У. ихаан Аѣсны Ареспублика Аѣныѣкатѣи Аускѣа дырминистрын. Ир-хѣон иара уахь инеира москваа ирыбзоуран хѣа. Алеишѣа ашьақѣыргылараз акырза иеишѣеит. Аоппозициаа ирыдгылаз ракѣын Заѣшьба Л.И. иминистыршьааз акритика гѣгѣа азызуаз. Алеишѣа урт ирѣахызма. Анқѣаб А.З.-еи иарей анымеинаала, Заѣшьба Л.И. уажѣранза ѣыѣ изымѣоз аоппозициаа дрылалейт. Зчынуаѣра зѣѣызуаз уахь ирымѣамзи. Ихатѣи еиѣкаара ашѣкѣи иѣеигалан, АCOORDИНАЦИАТѣ Совет аѣи иѣыѣ ылихит.

Апарламент изаамѣанытѣымыз алхракѣа шымѣаѣгатѣыз ақѣцара анаднакыла, адырѣаеныѣѣкѣа Мираб Қыышьмариа дызлахѣыз аполитикатѣ партия «Амѣахара» анапхгара дырѣааит. Иара айбашьраз Амрагыларатѣи афронт дакомандакаѣаѣын. Айбашьра ашьѣахь Атѣылахьчара аминистр ихатыѣуаѣс аус иуан. Нас акраамта дминистрын. Ар дыргьенералын. Аполитикатѣ партия «Амѣахара» иалахѣыз иара азѣзаѣѣык иакѣын ичынуаѣыз. Аѣсны Апрезидентраз иара икандидатура амѣахараа шадымгылоз анеиликаа, изааигѣаз еизиган, ирылеихѣеит даеазѣи Аѣсны аѣынчра шизышьақѣмыргылоз. Аоппозициаа иузеикѣѣуаз уаамызт, урт, рѣыѣ рықѣцараз, игѣгѣаз аруаѣ дырѣахын. Аурыскѣа ракѣзар, – Украина айлашыра иалагылан, рылада айларѣынѣ рѣырхаган. Изықѣгѣыгуаз иара азѣзаѣѣык иакѣын. Игѣра згоз аинициативатѣ гѣыѣ еиѣыркаан, аусура нап адырkit.

Аѣыза-министр ихатыѣуаѣыз Беслан Ешба, алхракѣа рызбахѣ шааѣѣырѣыз, инапынѣақѣа нижьит. Апрезидентраз икандидатура ықѣиргылейт. Абас ала, ѣшьѣык Апрезидентраз ркандидатуракѣа рѣаѣраз ихиян.

Бжьаниа А. Гь.

Иццакуамызт аполитикатә партия «Амцахара» аполитсовет, Иагъа умхәан, ҕыц изаамтанытәымз алхрақәа амцахараа реазыкарцомызт. Аконкурентцәа ирацлабшаз, хьахәапахәа змамыз ауауы дыцшаатәын. Багацшь С.У. 2004 шықәсазы, нас Анқәаб А.З. 2011

шықәсазы ирпыршьырц аоппозициаа иқәдыргылоз аепцны-хәақәа рымдыруази, усқан аоппонентцәа агьырзалымхит умхәозар. Амцахараа еимаркуаз-еиҕаркуаз акандидатурақәа рҕынтә, зегь рыла иаха апрезидентраз кандидатс далыркааит Бжьаниа Аслан Гьаргыица, убри аламталаз Ареспублика Аҕсны Ашәартадара Амацзуа Ахантәауыс аус иуан, дгьенералын, иқәралла шыта иуаура дтагылан, гәабзиарала ххәынтқарра дахагылартә, дыгәгәан. Аус злаз – ацтәы дадыргозар иуауорала ишьтихуан.

Бжьаниа А.Гь. дтамшьтәын. Иаби иани ртауцәан, ибзианы абжьаратә школ далгартә, амоа дықәызташаз таацәаран. Иабду Шхангьери Бжьаниа ыыныкәра нызтхьаз, ахыпша ҳарак иалаказ, жәабжьхәаф быргын ианиааз. Аслан ацара итцон Фрунзе аполитехникатә институт ағы, уаантәы диасит Москва автомобилтә моақәа ринститут ахь. 1985 шықәса инаркны, Смоленск аобласт акапиталтә ргылар аанапхгарахь диаган. Ғышықәса аатцуаны, Аҕсны дааргеит, акомҕар Уачамчыра араиком ағы инструкторс аус иуан. 1991 шықәса-

зы иара далгеит СССР КГБ иреихау акурскәа. Иара еснагъ ицара иацицаларц агәазыхәара бзиа иман. Урыстәыла Афедерация Анапхгараф далгеит Жәлар Рынхамәа Академия. Аус иуан Урыстәыла икоу Аңсны Ацхаражәхәартаф. 2009 шықәсазы Апрезидент Багаңшь С.У. Ахәынтқарра Ашәартадара Амацзура дахаиргылеит. Шәачатәи азын Олимпиада хәмаррақәа раан имәапигоз ашәартадара аусқәа рзы, Урыстәыла Афедерация Апрезидент В.Путин Аиәызара Аорден иитәит Аслан Бжәаниа. Иара таацәарала деибытан. Ипшәма пхәыс Аелита Ахьйба аус луан Урыстәыла Афедерация аңхьазаратә палата ақәша аихабыс. Ҫыңья ахшара раазон.

Узвакьамкьашаз Ауаә, ивцраак рзыңшаауазар хәа, Акоординациатә Совет иаразнак изықәгылеит, ателехәаңшра, акьыпхь ухәа рхы ирзархәоз зегьы еибадыргон. Аңыхьақәа ишыкартоз еиңш, иара Аңсны еикәкны дынхозижәтәи ицуаз, еиуеиңшымыз атыпқәа рфы иарбан малыз имаз ухәа, акыр рызхәыпшәаауазар хәа, даараза рәыршәеит. Иныцю-аатцюыртә ирыларцеит иан дақыртүан хәа. Багаңшь С.У., ипшәма пхәыс дагыруа жәлан хәа, изаарцахьази?! Бжәаниа А.Гь. иан Чаквета-зе лыжәлан, аха урт аңсыуааны иахьа рхы рыпхьазоит, аңсуа қыта иалиааит, аңсуа шытрагьы рымоуп.

Акандидатцәа аңсуа бызшәа, хәынтқарратәк ахәса-бала, ишырдыруаз еилкаатәын. Акомиссия обиектив-ла ари азцаара иазнеит, агьузыхәом. Беслан Ешба, Апрезидентраз кандидатс ашәкәы итаәораз, мап ицәкын.

Аоппозициаа иаразнак Бжәаниа А.Гь. иәагыланы икәгылеит аинформациатә хархәагақәа рфы. Дара иара иакәын изыцәшәоз, ажәлар игәра ргар алшон. Зегь раңхьа, икандидатура ықәзыргылаз аполитикатә партия «Амцахара» хәтыр змаз еиә-кааран иаацәыр-

цхъан. Ус хөымгак иалакъшыьымызт, иуаа иашақэан, ахэынтқарра ашыақэыргылараз ицхырааюцэан. Чынуаюрак азы иқэқоз дупыломызт. Псабарала ипатриотцэан. Анаюс, Бжьаниа А. Гь. ихатара акратанакуан. Уажэраанза, имазаз аус напхгара аитон азын, ауаажеларра дырзааигэа дшырзымдыруазгьы, ихъз анырхэаз нахыс, иахатыр шытыцуан. «Амцахара» имоапнагаз аизараду аёы Ацсны Апрезидентраз икандидатура гёыкала иадгылеит. Иара дивагылан иатцкыс акыр қэрала иёаз, аха анапхгара усқэа знапы рылакыз, атацэара бзиа иалтцыз Агырба Астан Закан-ица.

Ирбоз-ирахауаз АCOORDИНАЦИАТЕ Совет иахагьы иргёапхомызт. Дара ишыруаюраз еипш, ажелар рёапхъа Бжьаниа А.Гь. дызлаёеимз аадырцшырц, иаха-иаха реазпыршёон. Зегь рапхъа, Асовет иалаз ирдыруан апсуаа амал змаз ауаа бзиа ишырымбоз. Уи асовет мчы аазара иахылцышытран. Аамта аёапсахит, ауаюы ихдырра уи уамак иахъзомызт. Бжьаниа А.Гь. амал ахымаз атыпқэа еиқёырыпхъазон. Аха Москва, аквартира имазар, итаацэа уа инхон, аус руан. Ипқа Акёа дынхон, дтаацэаран, нхартада дыказаауазма. Ихата Акёа аус иуан, дахьынхашазгьы иман. Иааргоз афактқэа ирёаургылашаз аргументқэа шмачмыз рхахьы изаарымгози? Иахьцалак ауаа Бжьаниа А.Гь., деилыркауан ухэартё, заманала ипылон.

Ақыртқэа ханрабашьюаз Бжьаниа А.Гь. дхалагылаз амызт хёа, даёа епныхёак аахазцёырыргеит. Ирыпша-аит ицашыьыцуаз, лахьынцак зитахъаз ухёа, згёы намзоз Ашэартадара Амацзура пыхьатёи аусзуоцёақёак. Дара рус зламазаз ала, уамак злаёырымтцёоз ала, уа аус зуаз иуаа нагақёаз цьахшыалон, еихаразак асовет мчы ханахааныз. Адёы иқэгылаз зегь реипш, рыбзиареи рыцёгыареи еикаразаарын. Ареспублика Ашэартадара Амацзура апыхьатёи ахантёаюы Тарба М. апхъа

днаргыланы, гәйпәык аусзуоцәа рыпшааит, еиәкаамыз шәкәык знапы анызтаз. Урт излархәоз ала, цқа еилкаамызт Бжъания А.Гь. айбашьра далахәызу далахәымзу. Ацыхәтәан ргәы намзо икәгылеит даәа гәйпәык, Бганба В. апхъа днаргыланы, Бжъания А.Гь. айбашьраан Ашәартадара Амацзура дшалахәыз шахәтра зуаз. Иааргеит афотосахъа, амацзура знапалакыз иара дахьрылагылаз.

Ихадаз зтааран Бжъания А.Гь. хәы-шықәса инеипынкыланы Ацсны дынхозу днымхәозу аилкаара. Мызқәак азхомызт рхәан, иус азбарта иартәит. Убра иадырбаз аамтаз иара Москва Ацсны Ацхаражәхәартәә аус иуан, акыр аамта идырххон, убри цқа еилкаахаанза.

Иатахызгы иатахымызгы азтаарақәа шытыхын, айфыхара иаха-иаха идыргәгәон. АCOORDИНАЦИАТӘ Совет, «жәлар зыгәра ргаз аихабыра» хәа зыхьзырттаз, адиктатура шыақәыргылан, аха уи аус ахъауаз Хәцъымба Р.Ць. икандидатура апыжәара агарц акәын. Уи азы азакәанцәкәа аус ауртә адиктатура моапгацәа иагъашьтамызт. Адиктатура аамтаз азакәан, иагъа умхәан, аус ауам. Ацстазаараә акәзар, аэкономика усгы ирзышьтыхуамызт. Ацшьацәа хара хәхь раара акырза еипахәит, даәа зны еипшымыкәа еигъызшәа аинформация шхартозгы. Агъычцәа абжъаапны ааста фынтәы-хынтәы еихәхәит. Ацъыбаталара, ацара зтаз ахәса ршәырақәа рымпыцхра, ауатах рырхәра – еснагьтәи усхәит. Амәан авариақәа рацәахәзәит. Бзыпта апост азааигәара мацара иңеыз 30 машьына иреиханы игылан. Азиндара рхы иархәаны, Гагра ауниверсам «Континент» аусура аанкылан.

Иааухәо рмахауа, аихабацәа ирзымзыроуа, аәар адәы изықәымлари, хара ххатақәа алеишәадарахь амәа дхарбозар. Ишәымбазои аусура зтахым шмацым,

Дәеа знык абрака иазгәәтамзар зегь ратцкыс ирыц-
хароуп абызшәа арәиара игәағьны ушзаламцәажәо.
Аюны абызшәа ддыртцаларц атаацәа ираххәан, иауам.
Абахчыхь ххәыцкәа зегьы дәықәыртцаларц рабжьааган,
аңсышәала уаанза ицәажәалоз ирзымхәо аоныка иаа-
уеит. Абжьаратә школи еихау атцареи рәы амаәтаркәа
аңсышәала ицәажәаларц акыр ҳақәгылақәеит, уи мо-
аңызгода? Аусхәартақәа рәы уахьнеиуа, аңсышәала
ихәыцуа ракәым, ицәажәаша уаоы дтәазам еихаразак.
Аңсуа школ ғыцкәа аадмыртыр ада рсыхәа ахьхам-
мыз атыпкәа алкаан, иажәхьаз ахыбрақәа реиташьа-
қәыргылара ухәа, – хгәы итақәаз зегьы ғыц ҳаитан-
барылагои? Ианузынамыгзаша аәхәара арбаны, ус-
нагзатәқәак рыдыркылоит, апроблема цәырызго абас
ала маңк ирхадырштырц. Азцаара ныткааны итцааны,
иахәтоу аусмоағтәтәкәа уаоы дрышьтазам. Арахь
ачынуаюра реакәыршьуеит. Убас ала, ҳаиқәырхараз
ихадазоу апроблема ашәшьырца итахоит еснагь.

Иахьцалак, «жәлар рыгәрагара иаңсахаз аихабы-
ра», иаартахыз нарыгзалартә, ахәынтқарратә мчы
рнапағы ишыказгы, алхрақәа рықәымәиар ҳәа ишә-
он. Апрезидент инапынцақдәа назыгзоз Бганба В.Р.,
иусқәа изынамыгзозшәа инатцаны, итыпаә Ҳаразиа
Адгәыр дааргарц реаңшыьыргазшәа, ухәансхәанқәа
маңзамызт. Ус рзыкацар, алхрақәа рыәхәара инахон,
еигьыз аамтақ рызкашәаанза. Аха иаатгылеит, изықә-
гәыгшаз рғыхьашәазар акәхарын ҳәа агәаанagara ык-
оуп.

Апрезидентраз акандидатцәа, рыпрограммақәа
рыманы, рөызцәа рыцны, ажәлар рдылараз икылсит.
Амала рыпрограммақәа иреиоыргоз уамак убазомызт.
Алхьюцәа эфлымҳарыла ирыдыркылон, хәашьак уза-
томызт. Иахьцалак акандидатцәа еиңшымкәа ишы-
рғылоз убла иаахгылацәон. Ҳаңьымба Р.Ць. дырды-

руазижътеи жәба-жәәа шықәса инеихан. Ауаа ахьа-айдгылос, рыбжеихара-оык дшыртахымыз рцәахуа-мызт. Еихаразак аполитикатә қылара Лацара (маи) 27-зы еиҕааз иақәшахатмызт. Иныбжъаршә иазгәа-тәтәуп Бжъания А.Гь., амцахараа реизара ду аҕы икан-дидатура анықәдыргылос, ишихәаз Лацара (маи) 27-тәи ахтыс дшазыказ. Уи еиҕызкаауаз ашьауҕ зақәанла ирзыпшы. АCOORDИНАЦИАТӘ Совет иалаз ццакны СМИ аҕы иқәгылеит, АПрезидентраз акандидат Бжъания А.Гь. иихәаз аполитикатә репрессиақәа рахь иаартыз ааҕхьара иеазикит хәа. Аиурист Лавренти Абыцба ал-каа иҕаицаз уахәапшыр, АCOORDИНАЦИАТӘ Совет ина-рыгзаз шыцәгьоураз азы рҕы рықәшахатхеит. Алхра-қәа рҕы Бжъания А.Гь. аиааира игар, АCOORDИНАЦИАТӘ Совет иалаз рхы иацәшәон, уажәнатә ажелар реизара ахара адыртарц иқәгылон.

Алхыюцәа жәпаоыла иахызеизоз ыҕамкәан, аха, раҕхьа лхаа данрызней, Хәцымба Р.Ць. ф-оык изы-пшы; уаа 150-оык ракара иҕылеит Гагра акультура оҕаҕы; убаскатәи – Бзыцта ақытан; усгьы иара ицын уаа хынәажәа-оык. Цандрыпшы еизыргеит 60-оык рак-ара. Абжыуа қалаққәеи ақытақәеи рҕы иара уба-скаатәи ргәалақазара шыказ ааоуан. Иқәгыларақәа рҕы уаазызәлымхахашаз зцаарак атак ирлас-ырлас иуҕылон. «Алхрақәа рҕы аиааира шәзымгар, шәна-пы злашәкуеи?» Атак: «Сызҕыз саҕызаауеит».(ацтәи ршра). Бзыцта иазцааит: «Акандидатцәа даеазәы ды-президентхеит, ишпәқашәцои?» Атак: «Уигьы, имахә-ар данкны, днаскьяагоит!» Лацара (маи) 27-зы Анқәаб А.З. инаскьяагашьа хәа избаны ирымаз имхахәеит, наҕ-ааҕ убас иара иапызгашаз даеазәы ишизныкәашаз пхыз ибон.

Гагра ақалақ аҕы алхыюцәа данырпылос, азәы дизцааит, хынтәны АПрезидентраз дкандидатын, да-

цахон, даеа знык алхрақеа иерылархера заҕахызи
ҳеа. Ҳаҗымба Р.Ҷ. иеҗишээрц шиҕахыз рылеиҳе-
ит. Уамашеа иубашаз, убри азы Аҗсны иполитикате
җышээрта җыҗитеырц иеазишеон. Ус анакөха, жөла-
рык реилароынт аҗшыызгаз дзакөйтө уаоызи?! Хыла
дычмазаохахьазма? Амала икөкы икөымөиет узхөо-
мызт, жөа-шықөса раахыс ҳаоныҗка тынч напхгашьяк
ҳмоузар. Атөыла ахагылараз Анҗеа длыбааишьтны
ихы ибон, арахь ипрезидентхоз ажөлар рнапы данын.
Арт агеаанагарақеа аҗстазаара еиғанаргылон. Иөыз-
цөеи иарей иахьынзарылшоз атөыла аөиара аҗанза
иларгарц икөҗон, дара рыда уи ашьтыхра даеа җөуoky
ишрылымшоз ҳақөдыргөыгырц. Амбиция гөҗеа иалаҗ-
аз ауаа аиаша моа закөыз усгы ирыздырзомызт.

Излахахақөоз рыла, Ҳаҗымба Р.Ҷ. алхыөҗеа
дышрыдыркылоз игөаҗхомызт. Иоппонент хада гөҗеа-
ла аҗыжөара далакан. Шьтацөкьа даҗахар ззычхауаз
иакөзамызт. Аҗсадгыл анапхгара русураз закөйтө
еиҗаҗьарақөаз имөаҗыргоз иөызцөеи иарей акыр
дырзымхөыцқөар амуа днеихьазар акөхарын. Дызөыз
акөыҗшьа шимамыз аиҗыларақеа реы иөы икөшаҳа-
җхажьан усгы. Ажьаҳөеи аҗсынҗерии ихата дрыбжья-
кын. Ихала Аҗсны ахадарахьы деихон маҗарамызт,
аҗса ибҗа иадыргыла, даазцоз амчқеа гөҗөан. Пхьяка
икөөиараз игөы бжьяжьон. Акыр шықөса икөҗара
игөабзиара гөҗеа уажөраанза ианыруамызт, аха аки-
аки аиқөымөиарақеа иөныҗка еиқөылон. Аиҳаразак
абыржөы, Аҗсны ахагылараз шыаөақөак анизынхоз.
Урт ицөеижь иазышьтымхызт, Уачамчыра еиҗыларак
аөынте дшаауаз, игөы ада ишьа зҗамныкөо амөан өыц
даарымпыҗахөит. Аамта кьаөк Москва дрымгар аму-
ит. Аха уа иөихөшөтеырц көтыөырхасрак ирзуазма,
Адгыл аниҗыблаауаз, җьара аҗара, ма аангылара
илшозма, иҗхыраашаз, дзыкөгөыгуаз акы дашьҗам-

лазар?! Иаарласзаны дхынхэит. Иара иакара Апрезидент итып даеазэы избомыт хэа зхы итэшэз дымма-заыцэкан.

Хацымба Р.Ць. алхыоцэа дахыырпылоз, иара идгылоз иыызцэа мацымкэан изыкэгылон, ауаа дара ирпылоз цыушыарын. Лацарамза (май) 27 аахыс ицэгьюоцэаны иахапхызақөоз азэыроы ажэлари ацсуареи рыхыз зхэар камло хабла ихгылаз ракэын ателехэапшрала иаабоз. Урт, иахагы иацпыхэаны, ажэлар рыхызала ицэажэон. Зны уанхэыцуа, аоппонентцэа реимак ацсуара ахычозар хэа ухы уазцаауеит. Ахэара цэгьюуп.

Апрезидентраз акандидат Бжъаниа А.Гь., уамак уаы дшизымдыруазгы, ауаа рахь рапхьа данаацэырцуаз, аполитикатэ партия «Амцахара» аизараду афы Пхынгэы (иун) 19 азы рапхьа данаакэгылоз инаркны, зэлымхара царыла иззыпшыз даамысташэаха рыбла даахгылеит. Ацсуараф акырза ацанакуеит ауаы иабицарашьтра. Забицараф ицшьамз уск моапызгахьаз дрылазар, ишьтра иаиуз аныхэараз агэацэы икзомыт. Убри рхылцшьтра аазоит. Аслан ихаца арцаоцэа рта-ацэараф дахыз, дахьаазаз иныруеит. Дзыниауеи иареи реизыказашьа еснагь итышэынтэалоуп. Ацарақэа ахыцоз ирлыцшэаны, ициз агэынкылара акырза еихахахоит. Ихэыцшьа цаулоуп, ихшыи илапцшхэаи тбауп. Иаамсташэа цэажэашьа изызыроуа дыхнапаауеит. Иоппонентцэа зака ицэгьа рхэо акара, иара уи далацэажэазом, иказшьа иахатыр иаха ишьтнахуеит, ихагагы изгэамтазакэа.

Уажэшьта иубартэ, Бжъаниа А.Гь. ипыларақэа рфы ауаа рацэа еигэныюуан. Напеинкыарыла, ршьапы икэгыла дрыдыркылон. Абжыуаа рфынтэ гэеизхарыла реицыларақэа шымоапысуаз ажэабжықэа ааууан. Акэа ақалақь афы еиуеицшымз аколлективқэа акырынтэ дырпылеит. Хэашьак ақэымкэан иштабқэа гэацпыхэ-

арыла аус руан. Бзыпын, – Лыхны, Дөрыпшь, Уатҳара ухәа рёынтә, гәырғара жәабжьын иахзааргоз. Мгәызырхәа зацёык, рыоныцқа еимакқәак ирхыркыаны реизара еиёкаамызт. Гагра араион акыр хабла ихгылан азы, иаха иаадыруеит инықөырпшыны хқандидат ишипылоз. Иаххәап, Бзыпта – уаа пшышә-оык, Алаҳазы – хышә-оык, Гагра аёыц цута – хәышә-оык, Маҳадыр ақыта – оышә-оык, Цандрыпшь – зқы инареиҳан, Пицунда ақалақ – хәышә-оык, убас ицегы. Азцаарақәа рацәан, хқандидатгы ажәлар ргәы иаахәартә атакқәа ритон. Ихагыз, ихабзас, нас пхьақатәи хәихьзаратә план еилыкка ауаа ирызнейгон. Аимадарақәа хаман Москвеи, Черкесски, Шәачеи ишипылаз еилахқаарц. Хгәы зырхәанчашаз ажәак хәхауамызт. Амала Ақснынтә уахь ирышътқәахьан иғаргыланы цақа-цақа аус зушаз. Аизарақәа рцакы убас ихаракны, гәыкатцарыла имоапысуан, амцахараа ркандидат ииаaira заа изапымлахрызи.

Апарламентуаа алхрақәа реырзыкартон, баша итәамызт. Уи иалахәыз рыгхақәа неикөырыпсо ишырдыруз еихархауан. Галаа, алхыоцәа гәып-оык рыда, закәандарала рыбжьы рымырххьан. Алхрақәа ааиаанза оы-мчыбжьақа шыбжьаз, жәпа-оык адепутатцәа, Апрезидент инапынцақәа назыгзоз, Жәлар Реизара аспикер Бганба В.Р.-еи авицеспикер Харазиа А.Р.-еи ақхьа инаргыланы, ажәлар рахь аапхьара рыдыркылеит, рыбжьы Хәцъымба Р.Цъ. иртарц. Атәыла иахыглаз ауаа кандидадк апыжәара ширтоз апропаганда моапгара закәан еилагаран. Анқәаб А.З., ажәлар иазәыкны изеидымкылеит хәа, гәыбған изтоз, абар ипырхагаз рхы ахьаадрыпшыз. Уажәгы ажәлар реикәшара моан адепутатцәа хазнырттоз. Аиашатқәа ухәозар, жәа-шықәса раахыс Хәцъымба Р.Цъ. идгылоз аоппозициеи амч знапаёы иқазар зтахызи, ганкала, егы аган

ала, ажәлари ракәын еиҕагылаз Аңсны Аҳәынтқарра аңыжәара аиураз.

Хазы иусура қымызт Сурков В.И., излаилшоз ала иртбаауан умхәозар. Уи аусура дамхын азныказ, аха иаарлас деиҕадырхынхәит, излархәоз ала, Чечентәыла Апрезидент Кадыров ибзоурала. Иахзеилаиртатаз иалыцшәаны, Лацара (маи) 27-зы Ахтны Хан ақәылар а еиҕыркааит аңсуа аоппозициаа. Убаскәнтәи ахтыс ажәлар шазыказ аарпшра иазкын алхрақәа рлыцшәа. Икарцашаз анынарыгза, Урыстәыла Афедерация Адәныкәтәи Аусқәа р-Министр Лавров С.В. ирылеихәахьан аңсуаа рыоңыцкәтә усқәа Урыстәыла аешаланамгалоз. Сурков В.И. иааилшоз зегь наигзон аңсуа жәлар аңсуа «революция» ишақәшахәтыз ааирпшырц. Асоциалтә маркетинг Аинститут (ИНСОМР) адиректор Сергей Хаикин дахзынцәамусха заа дықәдыргылахт, Аңсны Апрезидент актәи атур ағы дшалырхуаз титцәахьазшәа, уи ихьзгыи ҕашьарада идьруазшәа. Аҳәынтқаррақәа рыгызмалрақәа рырцабыргтәраз аинститутқәа еиҕкаа ирымоуп.

Арахь дынцәахшаны изпылоз Бжәаниа А.Гь., есааира иахәтыр гәгәахон, аиааира игахьаны дрыпхьазон иштабқәа рғы аус еицызуаз. Алхрақәа ауаа ргәаанара шьақәзыргәгәашаз формальностк иахәсабын. Убартқәа рдыргаразы аңсуа оппозициаа рымч ақәхомызт. Шьта аус злаз замбициа хәракцәаз Сурков В.И. иакәын, уи иузынкылоз уаоэамызт, иусура дамумхуазар. Инапыцақәа зынзак имырхуангы хәхәуамызт. Аңсуа оппозициеи иареи рхықәкқәа еикәшәеит ғыц. Убри ашьтахь Хәцымба Р.Ць.-еи алхыоцәеи реицыларақәа рахь ауаа уамак иахьымнеиуаз даарак ирыгәхьааны ирнубааломызт. Жәанызқь-оык Лыхнашта еиызыргарц дара реаназыкартцозгыи, 1500-оык роуп ирызнеиз. Уи аены Гәдоутә астадион ағы, Бжәаниа А.Гь.

иңыларц, ажәлар иаҳа еихон. Арт ргәы днархьуан, аха алхрақәа рлыцшәа азакәзамызт. Уахь иаҳа ргәы тынчын ухәартә, руақьанчақьан шытыбжы ацамызт. Сурков В.И. аңсуа ыныцкатә ускәа ғыц иерылеигалон.

Заа драцәажәәқәахьан иара Аңсны Ахәынтқарра анапхгарае инагатәыз хәа зыгәра игоз цыоукы. Аңсадгьыл афәлымхарақәа рааста зхатәы амбициақәа ззы-харакыз ауаа рыңшаауан дара (уажәы Сурков), рхықәкқәа рынагзараз. Уи Аңсадгьыл ағалатра иазааигә-азан. Атәым мчқәа, ацхыраара ацынхәарас, хтәыла афәлымхарақәа ианырәагылаз, аоныцка амчқәа рееидыркылозар рыхәтан. Уажәык ус иамуит.Хәцымба Р.Ць.-еи, уи дыпрезидентхар, апыза-министрра иақәгыгуаз Шамба С.М.-еи Москва мазала ицеит август 18-зы. Ршеф дырбеит. Иахзааргеи?!.

Апрезидент Аңқәаб А.З. иңхәатәара иазкыз иажәахә афы иазгәеитеит амчраз иқәцо ауаа аказы ишаатымгылоз, рамбициақәа рцъынцъуаа рыңстазаарақәеи, хадара зланы хажәлар иахзааргаз Аңсны ахақәитреи шықәдырзуаз. Амчраз ақәпара иалыцшәахар алшон иңшыоу хәңсадгьыл ацәызра – Аңсны ықәыззаар хәа ашәартә хаштагылац хтагылоуп хәа иацишыуан иара.

Аңсны Апрезидентраз акандидатцәа русура енак еиңкьомызт. Нанхәа (август) 19-зы ателехәаңшрәфы ателедебатқәа моапыргон. Уи лнапы ианын еицаадыруаз атележурналист Анна Гәниапха. Иааркьафны иухәозар, ателедебатқәа реиҕкаара лылдмыршеит. Х-ык акандидатцәа Бжәаниа А.Гь. иқәпапеит: азцаара рацәа иқәрыңсон, атак кацаха иртәазомызт, рхала акоментариақәа ирзыхиан. Кәтығырхасрак аамта Анна Гәниапха илмазеит, ажәа акандидат Бжәаниа А.Гь. илтартә. Иаргы дтәан, иоппонентцәа дырзызыроуа, мчыла амикрофон ауаара изымгакәа, ахадзыниаз дазыфырхатцаны. Иван Крылов еицырдыруа

ажәамаанак имоуп – «Ақина аслан еишуан». Иахьа уи иңсы ғазтғыы, аңсуа қстазаара ччархәрак азиорын, иа-гьахьзитәрын : «Х-қинак Аслан иеишуан».

Апрезидентраз акандидатцәеи алхыюцәеи реиңы-ларақәа ахыркәшамтаһь инеиуан. Нанхәа (август) 21-зы, Ҳаңьымба Р.Ць. иңылараз уаа 1500-ык Лыхнашта ианеизыргоз амш аены, Гәдоутә астадион ағы :4000-ык ртыңқәа тәын, даәа уаа хәышә-ык иреитцамкәа ршьапы иқәгылан. Бжьаниа А.Гь.-еи Агырба А.З.-еи, рьыццәа рыцны, раацәырцра инаркны, аиңылара нцәаанза, зақантә ажәлар ршьапы иқәгылоз, рна-пы еинырқьоз аңхьазара азәы дахьазкымыз нас хгәы иалсит. Атоурых азы уи факт ғәғәахон. Аизара Аңс-ны Апрезидентраз акандидати алхыюцәеи реиңылара аформа амырзит, аха ари уи иеиҳан, ныхәа назахеит. Шьта ажәлар анеильцуаз иалагза, аракетақәа ажәаан лашьца иалартцеит, ишныхәаз даәа знык ишьақәдырг-әғәарц.

Адырәаены, Нанхәа (август) 22-зы, Ақәа, аиҳабыра рконференц-зал тәын, абжьысыртақәа ауаа рыбжьагы-лан, уа иамкыз афоие дыртәит. Бжьаниа А.Гь. иаацә-ырцра Анцәа иааира иеиңшыхын. Агәарахәа иаагылаз акраамта рнапеинқьабжь еиқәтәомызт, агәышьтыхга ғтыбжьқәа гон. Иара убас мацара аиңылара моаңысит ныхәа дук еицамкәан. Ҳазынтәык агәра аагон хымқада Бжьаниа А.Гь. моашьарыда аңыжәара наза дшалақаз.

Алхрақәа рғынза даәа енак бжьан. Уи амш иала-гзаны, иарбанзаалак азәы агитация иеазикыр закәан-мызт, ицәыцатәан маза аус зуаз аламысда дузкуамызт умхәозар. Иузымкыз дгьычзамызт рхәоит аурысқәа.

Алхрақәа рыены, зегьы хгәы тынчцәан. Бжьаниа А.Гь. иштабқәа рғы аус зуаз ракәын аиҳаразак ҳара хьызәлымхаз. Еиласрак қамларц, инкылқш-аакылы-ңшуан. Ус еиңш азәы иеазикуаны уааы ибомызт азы,

ргәы тынчын. Аиааира ркандидат игар – даргъы ири-
ааиран. Актәи атур ала, зегъы шхыркәшахоз рдыруан.
Риааира иазыпшын.

Алапшхырқага лаххыркъазшәа, алхырта тыпқәа
рәынтә адыррақәа еишьтарххы телефонла ихәуан.
Жәа-шықәса раахыс ххәынтқарра еилазырбгоз Хә-
цымба Р.Ць. иртәз абжықәа еихәхон. Ателедырраҭа-
ра хәзыпшзамызт, ххала ладеи-оадеи еимырқьа, еи-
лаҳқаауан, нас ателехәапшрагъы иахзаанагеит:

Бжъаниа А.Гь. – 35, 91 процент.

Запшьба Л. И. – 3, 4 процент.

Қышьмариа М.Б. – 6, 4 процент.

Хәцымба Р.Ць. – 50, 57 процент.

Ихәцаргалеи?!.

2014 ш. Рашәара (иун) 20.

2014 ш. Жьтаара (октиабр) 3.

Гыц АСПА

**ЖӘА-ШЫҚӘСА
РААХЫС**

(алхрақәә рәынтә алхрақәә
рәынза избоз, исахауаз)

Автор иредакция

Аформат 84x108/32. Атираж 500.
Иќацә. акь. бгь. 4,375. Инықә. акь. бгь.7,35.
Ағатцаңқа №